

P Ö Y T Ä K I R J A

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton II edustajakokous

Helsingissä huhtikuun 20—21 päivinä 1963

L i i t t e e n ä :

Pöytäkirjan liitteenä on Sos.dem. Naisten Keskusliiton toimintakertomus vuosilta 1960, 1961 ja 1962 sekä kokouksessa käsitellyt esitykset ja alustukset.

Pöytäkirjan on toimittanut keskusliiton sihteeri.

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Kokouksen avaus	3— 8
Kutsuvieraiden tervehdykset	8—22
Edustajien valtuuksien hyväksyminen ja kokouksen päätösval- taisuuden toteaminen	22—23
Edustajakokouksen osanottajat	23—31
Kokouksen järjestäytyminen .	31—33
Sos.dem. Naisten Keskusliiton toimintakertomus vuosilta 1960, 1961 ja 1962	34—35
Keskusliiton rekisteröimistä koskeva keskustelu	35—38
Liittoveron määrääminen	38
Puheenjohtajan valinta	38—39
Sihteerin valinta	39
Toimintasuunnitelma	39—41
Alustusten käsittelyä	41—67
Liittotoimikunnan valinta	67
Liittoneuvoston lisäjäsenten valinta	67
Liittoneuvosto	68
Keskusliiton rekisteröimisasiaa koskeva päätös	68
Kokouksen julkilausuma	68—70
Alustusten käsittelyä	70—80
Kokouksen lopettaminen	80—81
Pöytäkirjan tarkastajien lausunto	81
Pöytäkirjan liitteenä edustajakokoukselle laadittu esitysvlhko	1—68

SOS .DEM. NAISTEN KESKUSLIITON II EDUSTAJAKOKOUS
HELSINGISSÄ HUHTIKUUN 20—21 PÄIVINÄ 1963

Sos.dem. Naisten Keskusliiton edustajakokous alkoi huhtikuun 20 päivänä Helsingin Työväentalon juhlasalissa kello 11. Juhlasalin esiintymislavaa koristivat valtakunnan, Sosialidemokraattisen Puolueen ja keskusliiton liput ja näiden lisäksi kukka-asetelmat. Kokous aloitettiin Työväen orkesterin esittämällä Melartinin Juhlamarssilla, jonka jälkeen keskusliiton puheenjohtaja piti avajaispuheen. Avauksen yhteydessä esitti lausuntaa Marjukka Mäkinen Kulosaaren Sos.dem. Nuoriso-osastosta. Orkesteri esitti vainajien muistolle Madetojan: Pienen Sadun ja avajaistilaisuuden päätteeksi musiikkia balettioopperasta Faust.

Sos.dem. Naisten Keskusliiton puheenjohtaja Sylvi Siltanen mainitsi avauspuheessaan seuraavaa:

Kunnioitetut kutsuvieraat, hyvät liittokokousedustajat, puoluetoverit!

Minulla on ilo liittotoimikunnan puolesta toivottaa teidät kaikki tervetulleiksi tähän liittomme toiseen edustajakokoukseen. Kun me kolme vuotta sitten pidimme edustajakokoustamme, me olimme monien ratkaisemattomien kysymysten edssä. Me olimme tehneet omalta kohdaltamme ratkaisun, jonka kaikkia vaikutuksia jäsenkenttäämme ei oltu ehditty selvittää, vaikka me tiesimme, että se ratkaisu sinänsä — se päätös, jonka me olimme tehneet, oli niissä oloissa ja siinä tilanteessa ainoa mahdollinen. Siitä on nyt kulunut kolme vuotta ja nyt me olemme kokoontuneet uudelleen yhteiseen neuvonpitoon, tarkastelemaan kuluneiden vuosien tuloksia ja saavutuksia. Vaikka tämä kokous on mitä suurimmassa määrässä varsinainen työkokous, olemme kuitenkin halunneet kutsua tähän tilaisuuteen puoluetoimikunnan ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän lisäksi niiden järjestöjen ja laitosten edustajat, joiden kanssa liittomme on kuluneiden vuosien aikana ollut kiinteässä yhteistyössä. Iloitsemme siitä, että kutsuamme on kuultu, ja meidän kokoustamme näin juhlistaa varsin arvovaltainen kutsuvieraiden joukko. Siihen sisältyy ikään kuin lupaus hyvän yhteistyön jatkumisesta. Toimintamme kannalta on kuitenkin tärkeintä se, että jäsenjärjestöt ovat

näin runsaslukuisasti liikkeellä. On nimittäin tullut aika kuulla jäsen-
ten mielipide siitä, mitä se ajattelee viime kokouksessa valitsemansa
liiton johdon toimenpiteistä, joista taloudellisesti mittavin on oman
lehden perustaminen. Sen on tullut aika sanoa, onko tehty oikein vai
väärin ja missä kohden on muutoksia tehtävä. Se on jäsenistön oikeus
ja velvollisuuskin. Liittotoimikunta on pyrkinyt suoriutumaan tehtä-
vistään niiden eväiden mukaisesti, joita se edustajakokoukselta sai.
Mutta kukaan ei edes kuvittele, että se olisi kaikissa tapauksissa onnis-
tunut. Virheitä on varmasti tehty. Niistä pitäisi nyt vain osata ottaa
oppia.

Kokouksen luonteesta johtuen on ulkolaisten sisarjärjestöjemme
edustus tällä kertaa pienempi kuin viimeksi. Kaikki eivät ole edes ehti-
neet tähän kokoukseen, mutta tulevat kuitenkin heti, kun tämä ava-
jaistilaisuus loppuu. Tämä vähälukuisuus ei kuitenkaan ole merkinä
kansainvälisen kanssakäymisemme vähentymisestä, minkä seikan voim-
me todeta jo toimintakertomuksistakin. Aivan erityisesti haluan tästä
kansainvälisestä toiminnasta mainita sen, että olemme saaneet vakina-
isen paikan Sosialidemokraattisten Naisten Kansainvälisen Järjestön
työvaliokunnassa ja että pohjoismainen yhteistyömme on muodostunut
hyvin vilkkaaksi ja tulokselliseksi. Omasta puolestamme annamme
sille suuren arvon ja sisarjärjestöjemme edustajien läsnäolo tässä
kokouksessa lämmittää varmasti meidän jokaisen mieltä.

Tämän kokouksen valmistelu jouduttiin suorittamaan poikkeuksel-
lisissa oloissa. Lamauttihan pitkäaikainen virkamieslakko mm. postin
toiminnan. Yhteydenpito liiton jäsenjärjestöihin häiriytyi ja erilaiset
informaatiot ynnä muut myöhästyivät. Me kaikki varmaan kuitenkin
suhtaudumme ymmärtäväisesti näihin lakon aiheuttamiin hankaluuk-
siin, kun tiedämme, että kysymyksessä oli alemmpipalkkaisten virkamies-
ten oikeutettu taistelu toimeentulonsa puolesta.

Kokouksemme ohjelma on, kuten huomaamme, varain tiivis ja asia-
rikas. Tässä kokouksessahan tarkastelemme kuluneen kolmivuotiskau-
den tapahtumia ja teemme niistä johtopäätöksiä tulevaa toimintaamme
varten. Päähuomio on kuitenkin luonnollisesti kiinnitettävä edessä ol-
viin tehtäviin. Käsiteltäväksi tulevassa toimintasuunnitelmassa luodaan
suuntaviivoja. Siinä on myös esitetty toimenpiteitä liittomme toimin-
nallisen sisällön uudistamiseen sekä jäsenjoukkomme lisäämiseen. Nämä
esitetyt tavoitteet kuuluvat yhteen, samalla kun pyrimme saamaan toi-
mintamme entistä monipuolisemmaksi ja vireämmäksi, kokoamme
riveihimme entistä laajempia joukkoja.

Keskeisenä asiaryhmänä kokouksessamme on esillä naisten asema
1960-luvun yhteiskunnassa. Esitettävistä alustuksista jo huomaamme,
että olosuhteiden muuttuminen on luonut monia uusia ongelmia niin

koti- kuin työelämässä, niin naisille itselleen kuin koko yhteiskunnalle. Uudet ongelmat vaativat uutta asennoitumista. Vanhoista ajatustottumuksista luopuen on meidän rohkeasti ja päättävästi vastattava ajan asettamiin haasteisiin.

Me olemme siinä onnellisessa ja vaativassa asemassa, että jo kunnioitettavat perinteet vaativat meitä uudistustehtäviin, antamaan panoksemme oman aikamme ongelmien ratkaisemiseksi. Sosialidemokraattinen naisliikehän on, niin kuin koko sosialidemokraattinen työväenliike kokonaisuudessaan yhteiskunnallista uudistusliikettä. Me emme tuijota taaksepäin, vaan toimintamme tarkoituksena ja tavoitteena on aina juuri tämän hetken ongelmien ratkaiseminen ja päämäärien asettaminen tulevaisuutta varten yhteiskunnan kehitystä seuraten.

Liittomme toiminta on kuluneen kolmivuotiskauden aikana jo huomattavasti monipuolistunut ja laajentunut. Meillä on luja pohja, jolle voimme rakentaa uusia suunnitelmia ja edessämme on laaja työkenttä. Toiminnan laajeneminen on aiheuttanut ja aiheuttaa monia taloudellisia ja käytännöllisiä tehtäviä, joiden mahdollisimman joustavan suorittamisen erääksi edellytykseksi esitetään tässä kokouksessa harkittavaksi liittomme rekisteröimistä. Toimintaa aloittaessamme pidimme parhaana työskennellä puoluen alaisena jaostona kiinteässä yhteydessä puolueeseen. Kiinteä yhteistyö puolueen kanssa on luonnollisesti edelleen toimintamme perusedellytys. Mutta käytännölliset asiat tulisivat epäilemättä jonkin verran joustavammin hoidettaviksi, jos niistä voitaisiin itsenäisemmin päättää. Tätä asiaa meidän on tässä kokouksessa vakavasti harkittava ja tehtävä siitä päätös.

Todetessamme edessä olevan työkentän laajuuden, sen monet tehtävät, on meidän samalla todettava, että tavoitteidemme saavuttamiseksi olisi pyrittävä lisäämään ja vahvistamaan joukkovoimaamme saavuttaaksemme nykyistä vaikuttavamman aseman yhteiskunnassa. Puolueemme työ kansan syvien rivien parissa on viime aikoina ollut menestyksellistä. Se on saanut tunnustusta erityisesti vähävaraisten kotien piiristä. Harhakuvitelmat ovat väistymässä ja yhä selkeämpi näkemys valtaa uusia kannattajia ja se lupaa hyvää edessäolevia ratkaisuja ajatellen.

Maamme nykyhetken sekavia oloja voidaan aiheellisesti arvostella koko maan politiikan kannalta. Siihen tilanteeseen, mikä maassamme nyt vallitsee, ei kukaan sosialidemokraatti voi ainakaan olla tyytyväinen. Uskon, että se on myös hyvin käynyt selville sekä puolue-elinten että eduskuntaryhmien määrätietoisesta toiminnasta. Meillä on viime vaalien tuloksena eduskunnalla sellainen kokoonpano, joka ei poliittisesti vastaa kansan ajattelua. Vaalin tulos oli keinotekoinen. Tästä johtuen sisäpoliittisia olojamme koettelevat levottomuus ja eripuraisuus.

Meillä on tosin eduskunnan enemmistöön nojautuva hallitus, ja normaalikäytännön mukaan sen pitäisi merkitä vakaampia oloja, suunnitelmallisuutta hallituspolitiikassa ja eduskunnan työssä, mutta jokainen havaitsee, että niin ei ole, vaan pahaa ristivetoa on olemassa jopa hallituspuolueiden keskenkin puhumattakaan oppositioasemassa olevista. Hallitus onkin saanut toimenpiteilleen yleisen mielipiteiden tuomion siitä huolimatta, että se luottamuslauseäänestyksissä aina saakin eduskunnan enemmistön taakseen. Sekin on keinotekoista. Erityisen tuomittavaa on se hintapoliittinen kehitys, mikä on tämän hallituksen toimenpiteiden seurausta ja joka on nostanut kuluttajaperheen leipävarrasta yhä vain korkeammalle. Viime ajat ovat erityisen selvästi osoittaneet sen, että hallituksen poliittinen linja on työnantajapiirien sanelema ja niiden etujen mukainen, mutta työväen eduille vihamielinen. Se on selvinnyt välikysymyskeskusteluissa ja viimeksi käynnissä olleiden palkkaliikkeiden aikana se kävi yhä vain selvemmäksi.

Jo yksin nämä tosiasiat riittävät perusteeksi sille, että me sosialidemokraatit emme voi suhtautua lämpimin tuntein nykyisen hallituksen politiikkaan. Olemme saaneet hyvin havainnollista poliittista valistusta ja opetusta siitä, mitä merkitsee kansamme suuren enemmistön eduille se eduskuntanemmistö, joka viime vaaleissa syntyi. Kokemuksen koulu on kova koulu ja hallitus on kyllä pitänyt huolen siitä, että kokemuksia on ollut. Meitä sosialidemokraatteja moititaan siitä, että me pyrimme kasaamaan vaikeuksia hallituksen eteen, jopa kaatamaan sen tuolit. Moititaan oppositiolinjaamme liian kovaksi, mutta eihän se ole sitä aiheutta, sillä ennen kuin saa hallituksen edes värähtämään, pitää kyllä käyttää melkoisen kovia keinoja, pitihän ensimmäinen välikysymyksemme tehdä kaksi kertaa, ennen kuin hallitus suostui siihen edes vastaamaan. Eivät he edes suostu vilkaisemaan, miten heikot toimeentuloedellytykset ovat tässä maassa sadoilla tuhansilla ihmisillä niin maaseudulla kuin asutuskeskuksissakin. Meille sosialidemokraateille näiden ihmisten etujen ajaminen on tärkeä asia, emmekä me saa sitä hetkeksikään unohtaa. Tämä on meidän oppositiolinjamme tausta.

Tässä tilanteessa on kansanvaltainen ammattiyhdistysliike joutunut suorittamaan raskasta kamppailua toimeentulovaikeuksissa olevien ihmisten oikeuksien puolustajana. Ammattiyhdistysliikkeellä on oma, erittäin tärkeä työväenliikkeen sarka hoidettavanaan, nimittäin palkansaajien taloudellisten ja sosiaalisten etujen hoitaminen, mikä tehtävä vaatii laajapohjaista yhteistyötä ihmisten kesken, joilla saattaa olla poliittisista asioista erilaisia mielipiteitä, Siksi poliittinen toiminta on hoidettava puolueiden kautta ja varottava sekoittamasta ammattiyhdistysliikettä siihen. SAK on alistettu poliittisen pelin välineeksi. Se on 'opa alistunut ajamaan porvarillisen hallituksen taantumuspolitiikkaa,

eikä sen johtajien nykyisistä otteista näin ollen suinkaan voi sanoa ymmärtämyksen sanoja. Me olemme tukeneet kansanvaltaisen ammattiyhdistysliikkeen pyrkimyksiä saada palkkatyöväelle edes jonkinlainen osuus kansantulon kasvusta. Me annamme sille ja sen toiminnalle vastakin varauksettoman kannatuksemme.

Ensi kesäkuussa kokoontuva puoluekokouksemme on ollut mielenkiinnon kohteena jo kuukausia. On aivan luonnollista, että näin on oman väen keskuudessa, mutta myös puolueen ulkopuolella olevat koettavat kaavailla, mitä tuossa kokouksessa tapahtuu ja mikä vaikutus sillä tulee olemaan maamme poliittisia oloja ajatellen. Neuvojen antajistakaan ei ole ollut puutetta, varsinkin ulkopuolelta. Aina ei vain ole voitu luottaa neuvojen vilpittömyyteen. Tämä ulkopuolisten harrastus puolueemme psioita kohtaan mielestäni selvemmin kuin mikään muu osoittaa puolueen merkityksen suomalaisessa yhteiskunnassa. Sitä ei yrityksistä huolimatta ole pystytty painamaan merkityksettömään tilaan. Minkälaisia päätöksiä puoluekokous tekee, se nähdään sitten, kun sen aika koittaa. Meillä ei ole syytä kiirehtiä tapausten edelle.

Puolutoverit kautta maan pohtivat yhteisiä asioitamme suurella harrastuksella ja vastuuntunnolla ja puoluekokouksestamme tulee epäilemättä muodostumaan luja kokous, joka viitoittaa linjan ja suunnan puolueemme vastaiselle politiikalle. Me voimme täysin rauhallisina jäädä odottamaan sen kokoontumista ja sen tekemiä päätöksiä.

Yhdessä muun puolueväen kanssa on sosialidemokraattinen naisliike käynyt ja käy ennakkoluulotonta ja rohkeata taistelua yhteiskunnallisten uudistusten puolesta vääryyttä ja sortoa vastaan. Tämän päivän yhteiskunnassakin on paljon puutteita, jotka vaativat sosialidemokraattisten naisten huomiota ja toimintaa niiden poistamiseksi. Tähän toimintaan, tähän yhteiseen työhömmme me kutsumme mukaan yhä suurempia joukkoja ja me voimme tehdä sen tulevaisuuteen luottaen, sillä toimintamme periaatteet sekä tämän hetken ja tulevaisuuden tavoitteemme ovat yhteiseen työhön innostavia. Onhan niiden päämääränä ihmisten turvallisuus ja hyvinvointi, yhteiskunnan jatkuva kehittäminen ihmisten parhaaksi.

Hyvät Toverit! Kun me tässä kokouksessa tarkastelemme menneiden vuosien saavutuksia, on meillä syytä palauttaa mieliin, että menetyksiltäkään emme ole säästyneet. Monet puoluetoverimme, jotka aatteen innoittamina ovat puolueen riveissä vakaumuksensa vaatimuksensa vuosikymmeniä uurastaneet, ovat nukkuneet ikuisen uneen. Heidän suorittamansa elämäntyö on meille velvoittavana esimerkkinä. Me kunnioitamme vainajiamme ja heidän elämäntyötään ja omistamme yhteisesti tuokion elämän rajan taa siirtyneiden tovereiden muistolle, kaik-

kien yhteisesti, ketään erikseen mainitsematta. Omistan heille hiljaisen hetken.

Kokous kunnioitti hetken hiljaisuudella vainajien muistoa.

Puhuja jatkaa: Mutta elämä jatkuu, aika, joka alati asettaa uusia tehtäviä eteemme, uusia ongelmia ratkottaviksemme, ei salli meidän pitkään pysähtyä menneiden muistelemiseen, jos mielimme oman osuutemme yhteisistä tehtävistämme suorittaa. Meidän on suunnattava katseemme ja ajatuksemme tänä päivänä edessämme oleviin tehtäviin, ja kun ystävämme lahden takaa ovat saapuneet, sallittaneen minun sanoa heille muutama sana tervetuliaisiksi.

Puoluetoverit Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta!

Pyydän saada esitellä meidän skandinaaviset vieraamme tälle kokoukselle. Ensin haluaisin mainita ensiksi maahamme saapuneen Tanskan edustajan Grethe Haekkerupin. Hän on puolueen naissiihteeristön puheenjohtaja ja ulkoministerin puoliso. Raakel Sewerin Norjasta, puolueen naissiihteeristön puheenjohtaja; kansanedustaja. Nancy Eriksen Ruotsissa, ruotsalainen kansanedustaja ja Ruotsin Sosialidemokraattisen Naisliiton liittotoimikunnan jäsen.

Liittomme toisen edustajakokouksen alkaessa pyydän esittää teille, hyvät toverit, ja teidän kauttanne perusjärjestöjemme kaikille jäsenille liittotoimikunnan ja omat kiitokseni siitä varauksettomasta tuesta ja erittäin hyvästä yhteishengestä, joka on ollut tunnusomaista toiminnallemme näiden kuluneen kolmen vuoden aikana. Yhdessä eteenpäin pyrkimisen henki on tehnyt mahdolliseksi sen, että suuret voimiat ja uhrauksiaakin kysyneet yrityksemme, kuten molemmat retkeilypäivämme, kaikki kurssit ja kunnallispäivämme ovat muodostuneet täysosumiksi. Uskon, että ne päätökset, joita tässä kokouksessa tullaan tekemään, muodostavat innoittavan lähtökohdan uudelle toimintakaudelle. Meillä on vaalittavanamme arvokkaita perinteitä. Sosialidemokratia on kylvänyt kansamme syvien rivien keskuuteen aatteellista voimaa, josta vuosikymmenien kuluessa on noussut arvokasta satoa. Samalta aatteelliselta pohjalta lähtien me pyrimme oman aikamme rakentamaan työhön, rakentamaan nimenomaan kansanvaltaista yhteiskuntaa entistä paremmaksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Olkaa tervetulleita!

Kutsuvieraiden tervehdykset

Puheenjohtaja luovutti ensimmäisen puheenvuoron Sosialidemokraattisen Puolueen puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän edustajalle Veikko Helteelle.

Veikko Helle lausui seuraavaa:

Toveri puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat, hyvät toverit!

Tuon teidän edustajakokouksellenne Sosialidemokraattisen Puolueen

puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän toverillisen ja kunnioittavan tervehdyksen. Tämä on keskusliittonne toinen dustajakokous ja tässä on tilaisuus tarkastella taakse jääneen, jo täysin normaalin kolmivuotiskauden toimintaa. Niin kuin te päättäväisesti ja määrätietoisesti organisoitte toimintanne uudelleen niiden yhteiselle työväenliikkeellemme kohtalonomaisten ja meidän kaikkien hyvien tuntemien tapahtumien jälkeen, niin te olette kuluneiden vuosien aikana rakentaneet työnne sosialidemokratian lujalle maaperälle pysyviä tuloksia aikaansaaden. Toimintanne liittoina, piireinä, perusjärjestöinä ja jäseninä pohjautuu vakaumuksen ilman kiitoksen ja palkinnon tavoittelua ja toivoa. Tällaisessa yhteydessä teidät täällä omassa katselmuksessanne tavaten tuntee kuitenkin välttämätöntä tarvetta rehtiin kädenojennukseen, johon sisältyy puolueen toverillinen kiitos usein hyvinkin vaikeissa olosuhteissa tapahtuneesta työstä yhteisten pyrkimystemme hyväksi. Liittonne ja puolueen kanssakäyminen on ollut läheistä, niin kuin sen tuleekin olla. Yhtä ja toista toivomisen varaa on teidän tahollanne kenties voitu panna merkille, mutta missään yhteydessä sitä ei ole voitu tulkita haluttomuudeksi antaa toiminnallemme kaikkea mahdollisuuksien rajoissa olevaa tukea. Te olette osa puoluetta, merkittävä osa, eikä sitä kukaan halua eikä voi tehdä kiistanalaiseksi. Eristäytymistä ei merkitse myöskään tämän kokouksen esityslistan yhdeksäs asia, joka tarkoittaa liittonne rekisteröimisestä päättämistä. Puolueen taholla ymmärretään liiton rekisteröimiseen sisältyvän itsenäisemmän jokapäiväisen käytännöllisen toiminnan tarpeet ja puoluetoimikunta on sitä kaksi vuotta sitten tekemässään päätöksessä asettunut puoltamaan.

Katsetta eteenpäin merkitsevät monet esityslistaan sisältyvät asiat. Sitä merkitsee ansiokas toimintasuunnitelmanne ja useat kauaskantoiset alustukset, kuten naisen asema 1960-luvun yhteiskunnassa. Sosialidemokraattisten naisten tuleekin olla kehityksen tienviitoittajina muuttuvassa yhteiskunnassa, joka ei suinkaan vähiten saa uusia muotoja juuri naisten asemaa ajatellen. Sosialidemokraattinen puolue naisineen ja miehineen kantaa uudistusten lippua ja se on kohotettava korkealle tänäänkin.

Puolue valmistautuu omaan kokoukseensa. Se on ollut yleisen mielenkiinnon kohteena, niin kuin täällä jo todettiin, kauan ja sillä on tullut todistetuksi sosialidemokratian ja meidän puolueemme asema sekä merkitys tässä yhteiskunnassamme, todistetuksi niidenkin taholta, jotka eivät ole sitä tarkoittaneet, jotka ovat väittäneet puolueen menettäneen otteensa asioiden kulkuun. Sosialidemokraattinen Puolue on taisteluelinpoinen ja -tahtoinen. Ja se tulee erityisesti ilmentymään yhteisesti ja itsenäisesti tehtävin päätöksin ensi kesäkuussa pidettävässä kokouksessa. Kuljemme eteenpäin kaikesta huolimatta eikä sitä kukaan voi estää.

Toivotan menestystä liitolenne ja tälle kokoukselle. Tehkää rakentavia päätöksiä rakentaaksemme niiden turvin onnellisempaa tulevaisuutta, uutta yhteiskuntaa.

Ulkolaisten kutsuvieraiden tervehdykset

Ulkolaisista kutsuvieraista esitti ensimmäisenä kokoukselle tervehdyksensä Nancy Ericksson Ruotsista, jonka Helvi Saarinen suomensi seuraavasti:

Ruotsalainen edustaja lausui Ruotsin Sos.dem. Naisliiton tervehdyksen tälle kokoukselle. Hän kertoi kuulleen, että tässä kokouksessa tulee käsiteltäväksi liiton mahdollinen rekisteröiminen ja häntä ilahduttaa erittäin suuresti se, että me aiomme rekisteröidä liiton sekä toimia itsenäisenä liittona. Hän toivoi, että näin tulisi tapahtumaan. Edustaja kertoi naisten kysymyksistä Ruotsissa ja sanoi, että Ruotsissa ovat samat ongelmat kuin meillä täällä Suomessa. Kysymys nainen 1960-luvulla on myös heillä esillä. Ruotsin Sosialidemokraattinen puolue on asettanut komitean tutkimaan tätä kysymystä. Tässä komiteassa ovat myös naiset edustettuna. Lopuksi puhuja mainitsi, että naisten itsenäinen asema ja naisten edistyminen on mahdollista! ainoastaan sellaisessa yhteiskunnassa, jossa on voimakas sosialidemokratia.

Rakel Seweriin toi kokoukselle Norjan Työväenpuolueen Nais-sihteeristön tervehdyksen. Tervehdyksessään Seweriin mainitsi, että Norjassa ei ole itsenäistä naisliittoa, ja että hän ihailee Suomen naisia, jotka ovat eräässä mielessä aktiivisempia kuin Norjan naiset. He ovat Norjassa juuri viettäneet naisten äänioikeuden 50-vuotssjuhlaa, jota "te täällä vietitte kahdeksan vuotta aikaisemmin". Hän kertoi naisten osuuden olevan kunnanvaltuustoissa 5—10 % ja valtiopäivillä vain n. 10 %. Norjan naiset eivät ole tähän tyytyväisiä ja pyrkivätkin jatkuvasti lisäämään naisten edustusta julkisissa tehtävissä ja luottamustoimissa. Norjassa on Työväenpuolue ollut pitkän aikaa enemmistönä, mutta viime vaaleissa kärsittiin tappio. Tappio on aiheuttanut monia ongelmia, mutta sosialidemokraatit työskentelevät aktiivisesti saadakseen uudelleen enemmistöasemansa. Puhuja mainitsi myös, että kielivaikeuksista huolimatta he koettavat seurata kokousta, sillä on ilahduttavaa olla mukana näin suuressa kokouksessa. Lisäksi hän toivoi, että eri maiden edustajat voisivat oppia toisiltaan uusia asioita, koska eri maissa ollaan eri kysymyksissä edellä.

Grethe Haekkerup toi kokoukselle Tanskan Sosialidemokraattisen Puolueen Naissihteeristön tervehdyksen. Tervehdyksessään Haekkerup mainitsi, että "teillä tulee täällä kokouksessa esille suuria ja tärkeitä kysymyksiä". Samalla hän sanoi, että Tanskan sosialide-

mokraattiset naiset ovat hieman toisilla linjoilla kuin Ruotsin. Hän viittasi naisten järjestön itsenäistymiseen. "Me Tanskassa olemme ensiksi sosialidemokraattisia naisia ja työskentelemme puolueen sisällä. Naisasia tulee vasta toiselle tilalle. Myös Tanskassa on paljon keskusteltu naisen asemasta 60-luvulla. Tämän lisäksi on keskusteltu siitä, mikä on naisen asema tulevaisuuden yhteiskunnassa. Hän korosti, että tämä pitäisi naisten tehdä ensiksi itselleen selväksi, mihin he pyrkivät. Hän palautti mieliin kolme sanaa: veljeys, vapaus ja tasa-arvoisuus. Eräät ovat sitä mieltä, että nämä sanat ovat vanhentuneet eikä niitä pitäisi enää käyttää, mutta jos me ajattelemme naisten asemaa, ovat nämä sanat vielä erittäin eläviä. Me tarvitsemme vapautta monessakin mielessä, me tarvitsemme veljeyttä, jota voisi nimittää myös toveruudeksi ja me tarvitsemme naisina tasa-arvoisuutta. Nämä sanat sopivat 60-luvun naisen keskustelun teemaksi. Puhuja esitti lopuksi Tanskan naisten tervehdyksen ja ojensi Tanskan väreillä varustetun kukkakimpun puheenjohtaja Sylvi Siltaselle.

Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdykset

Aulis Leppänen Sos.dem. Nuorison Keskusliiton edustajana mainitsi tervehdyksessään seuraavaa: Toveri puheenjohtaja! Arvoisat kokousedustajat! Tuon tälle kokoukselle sosialidemokraattisen nuorison tervehdyksen. Nuoriso tervehtii tätä kokousta oman liittonsa Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliiton välityksellä. Minulla on mieluisa tehtävä tervehtii tätä kokousta myös Lasten ja Nuorten Puolesta adressirahaston nimissä. Tämä rahasto samoin kuin nuoriso toivoo saavansa jatkaa teidän ja teidän edustamienne järjestöjen kanssa alkanutta hyvää yhteistyötä ja jos mahdollista, vieläkin entisestään vilkastuttaen. Monissa yhteyksissä on jo aiemmin todettu se, että me nuoret ja naiset olemme yhtä aikaa liikkeellä ja niin on tälläkin kertaa. Samanaikaisesti kun tämä teidän kokouksenne täällä on alkamassa sadat nuoret suuntaavat matkansa Haminaan, jossa alkaa meidän liittomme toiset valtakunnalliset näytelmäpäivät. Pyydänkin saada tältä kokoukselta luvan viedä tervehdyksen sosialidemokraattiselle nuorisolle, joka satapäisenä joukkona on kokoontunut tänään ja huomenna Haminan näytelmäpäiville.

Runsas kolme vuotta takaperin nuoriso- ja naisliike joutui tienhaaraan. Sen valittavana oli kaksi tietä, joko seurata sosialidemokraattisen aatteen puhdasta lippua ja tehdä työtä sosialidemokratian hyväksi yhteistoiminnassa kokonaisuuden kanssa, taikka säilyttää omat järjestönsä näennäisesti ehyinä, mutta kuitenkin kulkea tietä, jossa sosialidemokraattista aatetta jatkuvasti myydään niille, jotka sitä suurimman

hinnan tarjoavat. Me molemmat hylkäsimme viimeksi mainitun vaihtoehtoon ja valitsimme uudelleen järjestäytymisen ja sitä kautta yhteistyön Sosialidemokraattisen Puolueen kanssa. Nyt voimme todeta, että valintamme on ollut oikea. Me nuoret sosialidemokraatit olemme saaneet iloita sosialidemokraattisen naisliikkeen jatkuvasta voiman kasvusta samanaikaisesti nuorten oman liiton kasvun kanssa.

Taistelu ei ole kuitenkaan vielä päättynyt. Uudestaan ja uudestaan tarvitaan päättäväisyyttä ja lujuutta puolustettaessa sosialidemokratian voimalla palkansaaja- ja kuluttajaväestön, nuorten ja vanhojen asemaa maassamme. Vastustajamme asettelevat tänä päivänä meidän toiminnallemme ehtoja. Heidän ehtoihinsa kuuluu se, että ne pitäisi hyväksyä sen vuoksi, että me voisimme tulla heidän silmissään hyväksytyiksi. Samanaikaisesti näiden ehtojen asettelujen kanssa kulkee keskuudessamme sanansaattajia ja viestinviejiä vastustajiemme leiristä antamassa neuvoja siitä, kuinka pitäisi menetellä. Kummassakin tapauksessa meille sanotaan: ellemme tee niin tai näin, meidän ei ole sijaa maan asioiden hoidossa. Ja syynä siihen on se, että nykyinen eikä kuulema tulevakaan puolueen johto tarpeeksi syvään kumarra nykyisiä vallassa olijoita. Me nuoret sosialidemokraatit näemme, että sosialidemokraattinen aate ja sen synnyttämä joukkoliike ei ole olemassa sitä varten, että se kumartaisi aina kulloinkin vallassa olevia. Meidän käsityksemme mukaan sosialidemokratia on olemassa sitä varten, että se ajaa koko kansan, etenkin sen vähäosaisen palkansaaja- ja kuluttajaväestön asiaa. Kokonaan eri asia on se, ettei koko kansan ja sen vähempiosaisen — kansanosan aseman parantaminen miellytä maan valtiaaksi julistautuneita. Näin on aina ollut ja näin on tälläkin hetkellä. Sosialidemokraattinen nuorisoyhdistys on seissyt ja seisoo sosialidemokraattisen kokonaisuuden rintamassa siitä syystä, että se haluaa viedä omassa toiminnassaan nuorisoyhdistyksen asiaa eteenpäin niillä periaatteilla, joilla sosialidemokratia itsenäisenä liikkeenä meidän maassamme toimii.

Nuorisoyhdistys odottaa vanhemmalta puolueväeltä jatkuvaa selkeälinjaisuutta ja itsenäisyyttä edessä olevien suurten ratkaisujen teossa. Toivomme, että naiset omat liittonsa myötä ovat meidän kanssamme samalla tiellä. Nyt alkavan kokouksen esityslistalla on paljon asioita, jotka tähtäävät teidän oman toimintanne tehostamiseen. Iloksemme olemme nuorisoliikkeessä panneet merkille, että monissa esityksissä käsitellään myös nuorisoyhdistyksen asioita samoin kuin liittojemme välisiä yhteistyökysymyksiä. Sosialidemokraattinen nuorisoliike haluaa ja pyrkii olemaan kokonaisuuden tarpeita palveleva koko sosialidemokraattisen liikkeen kanssa yhteistyötä harjoittava kasvatusjärjestö. Tämä on meidän suhteemme myöskin sosialidemokraattiseen naisliikkeeseen. Tältä pohjalta toivotaan teidän alkavalle kokoukselle, sen työlle,

sen päätöksille ja niiden toteuttamiselle sekä liitollenne onnea ja menestystä.

Nuorten Kotkain Keskusliitto, järjestösihteeri Keijo Näsi lausui seuraavaa: Minulle on suotu ilo ja kunnia saapua tähän teidän edustajakokoukseenne Nuorten Kotkain Keskusliiton edustajana sekä tuoda terveiset ja ennen kaikkea kiitokset siitä suuriarvoisesta työstä ja tuesta, jota me kaikkein nuorimmat olemme teidän kauttanne saaneet. Sen työn arvoa, jonka sosialidemokraattinen naisliike vuosien varrella on suorittanut nuorisoliikkeen hyväksi, on vaikea arvioida. Yksi asia kuitenkin on varmaa, että se ei ole mennyt hukkaan. On vain aina muistettava, että kasvatustyöntulokset tulevat esiin vasta vuosien varrella. On myös muistettava, että puolueemme piirissä suoritettava varhaisnuorisotyö ei ole eikä saa olla nuorison vapaa-ajan tappamista vaan todellakin kasvattamista sen aatteen hengessä, jota me kaikki täällä olijat ihannoimme ja pidämme arvokkaana. Toisaalta kuitenkin on muistettava, että nykyisenä dynaamisena aikakautena, jolloin kehitys kulkee aimo askelin eteenpäin, yhteiskunta muuttuu jatkuvasti ja ihmiskunta taistelee kehityksen mukana pysymiseksi. Tästä johtuva rasitus koettelee kaikkein eniten nuorisotyötä. On päästävä yhteisymmärrykseen myöskin siinä, että nuorisotyötä eivät voi viedä eteenpäin ja rakentaa yksinomaan ne ihmiset, jotka siinä ovat kiinnostuneita ja jotka sitä käytännössä suorittavat, vaan viimekäden vastuu siitä lankeaa vanhemmille ja ennen kaikkea aktiiviselle puolueväelle, sillä heidän työnsä jatkamiseenhan nuorisoliike kaiken rakentaa.

Ne organisatoriset tapahtumat, jotka tällä hetkellä ovat Nuorten Kotkain Keskusliitolla meneillään maamme kolmessa suurimmassa kaupungissa, tulevat onnistumaan ainoastaan sillä ehdolla, että koko puolueväkeänne tuntee asian omakseen ja antaa kaiken mahdollisen tukensa sen onnistumiseksi. Se äidillinen vastuu lapsista, joka naisille luonnostaan lankeaa, älköön jääkö yksinomaan kodin piiriin, vaan ulottuukoon myöskin järjestöelämään kaikessa laajuudessaan, sillä silloin vasta kotka-liikekin pystyy palvelemaan kansanvaltaista työväenliikettä ja tarjoamaan sen piiristä oleville lapsille kaiken mahdollisuutensa.

On ilahduttavaa todeta, että liittomme sai hallitukseensa pääsiäisenä pidetyssä edustajakokouksessa myöskin naisliikkeen edustajat. Toivonkin henkilökohtaisesti, että pääsiäinen merkitsee kevään tuloa ja valoisamman ajan alkamista, kuten lehtenne pääkirjoituksessa sanotaan ja että se merkitsisi nimenomaan naisliikkeen ja kotka-liikkeen yhä enenevää ja syventyvää yhteistyötä ja kanssakäymistä.

Näillä muutamilla ajatuksilla Nuorten Kotkain Keskusliitto tervehtii Teitä ja toivoo kokouksellenne parhainta menestystä sekä toivoo, että ne

päätökset, jotka kokouksessanne syntyvät, olisivat rakentavia ja koko kansanvaltaista työväenliikettä palvelevia.

Suomen Ammattijärjestöstä Svea Degerman lausui seuraavaa: Toveri puheenjohtaja! Arvoisat edustajakokouksen osanottajat! Hyvät toverit! Suomen Ammattijärjestön edustajana minulla on ilo ja kunnia tämän järjestöemme puolesta tervehtiä tätä kokousta ja toivottaa teille oikein hyviä kokouspäiviä. Tosin meidän täytyy todetai, että aika, jossa nyt elämme ja aika, jossa teidän näin suuri vaikutusvaltainen kokous pidetään, ei suinkaan ole omiaan luomaan voimakasta uskoa siihen, että ne asiat, joiden puolesta me työskentelemme itse kukin omalla työsarallamme, että ne menisivät myöskin onnelliseen ratkaisuun. Päinvastoin eräät merkit viittaavat siihen juuri näinä aikoina, että ainakin osa kansanvaltaisesta työväenliikkeestä joutuu toistamiseen kokemaan sen, minkä me jo kerran olemme uskoneet kuuluvan yksinomaan menneisyyteen. Me tiedämme jokainen, että nimenomaan kansanvaltainen työväenliike tässä maassa aikanaan taistelullaan on pala palalta murtanut kaiken sen diskriminaation, syrjinnän, jota aikanaan porvarillisten piirien taholta niin voimakkaalla tavalla osoitettiin työväestöä kohtaan. Me elämme 60-lukua ja uskoimme aivan varmasti, että muuta syrjintää kenties ei enää olisi meidän yhteiskunnassamme kuin se, joka kohdistuu naisiin työelämässä ja monessa muussa mielessä vielä tänään. Kuitenkin me olemme joutuneet kokemaan sen, että syrjintä on ikään kuin uusiutunut ja ikävintä siinä on se, että syrjintää ovat tukemassa ja harrastamassa ne piirit, jotka sanovat vielä tänäänkin eflustavansa työväestöä.

Suomen ammattiyhdistysliike on koko sen olemassa olon ajan joutunut kokemaan ne toimenpiteet, jotka tähtäävät nimenomaan meidän syrjintäämme. Ne on ylläpidetty meille päin valtiovallan taholta monessa yhteydessä, mutta kaikesta siitä huolimatta me voimme sanoa, että lyhyenä olemassa olomme aikana me olemme myöskin pystyneet sitkeällä ja uurastavalla työllä tekemään jotain. Ammattiyhdistysliike nimenomaan Suomen Ammattijärjestön puitteissa on jäsenmäärältään lisääntynyt varsin voimakkaasti, etenkin nyt viime vuoden vaihteessa. Me olemme pystyneet rakentamaan itsellemme kansainväliset hyvät kosketukset ja yhteistyömuodot, sillä jo saman kuukauden aikana, kun Suomen Ammattijärjestö perustettiin, niin Suomen Ammattijärjestö myöskin hyväksyttiin Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainväliseen Liittoon, jossa on tällä hetkellä 57 milj. jäsentä.

Me voimme myöskin iloita siitä, että meidän vanhat hyvät, tunnustetut ja tunnetut kanssakäymistavat muiden pohjoismaiden ammattiyhdistysliikkeiden kanssa on rakennettu uudelleen, ja minä voisin myöskin tässä nimenomaan korostaa tätä kokousta ajatellen, että ammattiyhdistysnais-

ten pohjoismainen yhteistyö on parempi kuin koskaan ennen Suomen Ammattijärjestön nimissä, kun sensijaan SAK:lla ei ole siihen osaa eikä arpaa. Meille merkitsevät nämä kanssakäymiset pohjoismaisella sektorilla ja kansainvälisellä sektorilla pääsyä ulos suuriin yhteyksiin saamaan esimerkkiä, saamaan tukea ja saamaan paljon, paljon muuta.

Minua ilahdutti täällä teidän keskusliitonne puheenjohtajan sanonta siitä, että varauksetta jatkuvasti annetaan tukea Suomen Ammattijärjestölle. Tuntuu hyvältä todeta, että tällaisen kokouksen avajaissanoissa tämä mainitaan siksi, että meille merkitsee tällainen tuki kansanvaltaisen työväenliikkeen muiden osien taholta niin äärettömän paljon. Me tähtäämme siihen kuten muissakin pohjoismaissa, me tähtäämme todella siihen, että kansanvaltaisuusperiaatteita kunnioittaen olemme rakentamassa omalla tavallamme yhteiskuntaamme ja saamaan asiat sellaisiksi, että jokainen voi tuntea viihtyvänsä ja tulevansa toimeen tässä yhteiskunnassa oikealla tavalla, olina se sitten kodin piirissä, työelämän piirissä tai missä tahansa. Tähän meidän pyrkimyksemme työskennellä samalla tavalla kuin muissa pohjoismaissa tehdään, liittyy myöskin tavoite, että yhä enemmän ja enemmän saadaan naisia käsittämään ammattiyhdistysliikkeen merkitys. Me näemme aivan selvästi, että muissa pohjoismaissa näihin aikoihin varsin voimakkaasti astutaan eteenpäin noistaen tieltä ne viimeiset diskriminaation rinneet, jotka kohdistuvat naisiin etenkin työelämässä, palkkakysymysten yhteydessä, työnsaannin yhteydessä, ammattikasvatuksen yhteydessä jne. Tämä sama tavoite on meillä. Me toivomme että kaikki kansanvaltaisesti ajattelevat työelämänsä mukana olevat olisivat myöskin Suomen Ammattijärjestön jäseniä.

Minä pyydän saada Suomen Ammattijärjestön nimissä toivottaa Teille oikein hyviä kokouspäiviä. Tulkoon teidän päätöksenne täällä vaikuttamaan niihin moniin kysymyksiin, jotka loppujen lopuksi niin läheisesti koskevat meitä kaikkia.

Ruotsalaisen Työväeritiiton puolesta Judith Sundman sanoi: Toveri puheenjohtaja! Hyvät kokousedustajat, hyvät toverit! Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton nuolesta minulla on suuri ilo ja myös kunnia tuoda tälle kokouksellenne meidän tervehdyksemme. Samalla kiitän kutsusta saada seurata ja olla läsnä. Ilahduttaa ja lämmittää, kun näkee, että salin täyteinen aktiivinen joukko naisia on tässä kokouksessa mukana, kun tiedämme, että meidän osuutemme aina tulee ehkä vähimmin näkyviin. Meillä Suomen ruotsalaisilla sosialidemokraateilla ei ole mitään tällaista vastaavaa toimintaa. Lähinnä kai meidän toimintamme tapahtuu samoilla linjoilla kuin on Tanskassa sos.-dem. naisilla. Me yhdessä ja rinnan meidän puoluemiestemme kanssa yritämme omaa parastamme ja teemme työtä siinä kuin voimme ja ensinnäkin olemme tie-

tysti poliittisia naisia niin kuin ovat tanskalaisetkin. Sosiaaliin kysymyksiin haluamme antaa oman panoksemme.

Ensimmäisen kerran minulla on mahdollisuus seurata näin suurta kokousta, missä on yksinomaan naisia, ja se on mielenkiintoista ainakin minulle henkilökohtaisesti saada olla läsnä joskus kerran tällaisessakin kokouksessa, sillä tavallisesti minun kohdalleni on sattunut niin, että siellä, missä on ollut 50 tai 70 miestä, minä olen ollut se ainoa nainen. Nyt onkin päinvastoin ja tämä on hyvin mielenkiintoista ja olen iloinen, että minulle on suotu tilaisuus olla kokouksessanne mukana.

Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton edustajakokous kokoontuu juuri tänä samana päivänä Turussa. Samanaikaisesti kello 11 alkoi se kokous, ja olisi tietysti ollut mielenkiintoista olla mukana sielläkin seuraamassa oman piirin tapahtumia ja päätöksiä, mutta näin ollen olen kuitenkin iloinen, että on käynyt näin päin.

Minä toivoisin, että ne päätökset, mitä tämä kokous tulee tekemään näiden päivien aikana, tulevat näkymään meidän yhteiskunnassamme. Olemme tottuneet siihen, että se työ, mitä sosialidemokraattinen naisliike tässä maassa on tehnyt, on mitä suuriarvoisinta työtä. Hyvää kokousta, hyviä päätöksiä ja mitä parhaita menestystä Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliitolle.

Sosialidemokraattisesta Raittiusliitosta Anna Lu mm e sanoi seuraavaa: Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto ja sen suuri ja erittäin tarmokkaasti toimiva nuorisoliitto, Päivän Nuoret — Dagens Unga, lähettää kauttani ystävälliset ja innostavat tervehdykset tälle kokoukselle. Näillä kahdella liitolla on koko niiden olemassa oloajan ollut mitä miellyttävintä kanssakäyminen. Meillä on samat yhteiset vanhat veteraanit, jotka, huolimatta, että heillä on ollut kädet täynnä työtä työläisnaisien ja työläiskotien aseman kohottamisessa, ovat uhranneet aikaansa ja voimiaan myöskin alkoholittoman kulttuurin eteenpäinviemiseen. Eräät heistä ovat katsoneet, että työläisnaisen asemaa ei voida kohottaa ilman, ettei samanaikaisesti hoideta alkoholittoman kulttuurin eteenpäinmenoa. Ei ole montaa päivää aikaa, kun tämän meidän liittomme toimesta maa-lautettiin ja paljastettiin erään suuren työläisnaisen kuva — Anni Huotarin. Anni Huotari oli työläisnaisliiton puheenjohtajana 1903—1906 ja olenko oikeassa, koko 30-luvun. Siis hänen muotokuvansa paljastettiin.

Sosialidemokraattinen Raittiusliitto täyttää ensi vuonna kohtuullisen iän — 50 vuotta. Mutta se voisi oikeastaan täyttää myöskin 40 vuotta sen tähden, että kommunistit kävivät siihen käsiksi ja valtasivat tämän liiton valitettavasti. Mutta liitto perustettiin uudestaan 1924 ja se on sen jälkeen mitä innokkaimmin toiminut. Ja me toivomme, että työläisnaiset runsaslukaisesti osallistuisivat niihin juhlatilaisuuksiin, joita Suomessa järjestetään ensi vuonna.

Minä tahtoisin yhtyä täällä meidän naapurimaamme edustajan ajatuksiin, joka sanoi, että ilman teidän uhrautuvaa, vuosikymmenestä toiseen jatkuvaa työtänne ei Suomen nainen, eikä työläiskoti, olisi sitä, mitä se on tällä hetkellä. Minun tekisi mieleni lisätä, että naisen asema ja työläiskoti olisi Aatamin aikuinen ilman teidän ponnistuksianne. Sosialidemokraattinen Raittiusliitto tahtoo seistä teidän rintamassanne ja me toivotamme teille antoisia, tulorikkaita työpäiviä, joihin vanhojen veteraanien muisto velvoittaa.

Työväen Matkailuliitosta, sihteerin Toivo Järvenkylä lausui seuraavaa: Toveri puheenjohtaja, arvoisat edustajakokouksen osanottajat! Minulla on Työväen Matkailuliiton puolesta ilo ja kunnia kiittää siitä kutsusta, jolla liitto sai tulla seuraamaan tätä teidän edustajakokoustanne, ja samalla minulla on mitä suurin ilo tuoda liittomme parhaimmat tervehdykset. Kaikki tiedämme, että poliittinen työväenliike samoin kuin ammatillinenkin liike koostuu työväen toiminnan käyntiin saattamiseksi, työväen etujen hoitamiseksi perustetuista järjestöistä. Jokainen järjestömme hoitaa omalta osaltaan yhteistä asiaamme. Silloin kun maassamme työväenliike järjestäytyneenä otti ensimmäisiä askeleitaan, silloin kun työväenliike alkoi saada vaikutusvaltaa ja voimaa yhteiskuntamme työtätekevien aseman parantajana, tapahtui se sosialidemokraattisen väen työn tuloksena. Siihen aikaanhan ei kyllä muita työväenjärjestöjä ollutkaan, aate oli kaikilla sama.

Toiminnan alkuaikoina perustetuissa järjestöissä uurastavat ihmiset olivat kaikki yksimielisiä tavoitteistaan ja niiden saavuttamiseksi välttämättömistä menettelytavoista. Kun harppaamme vuosikymmeniä takana päin olleista olosuhteista takaisin tämän päivän suomalaiseen yhteiskuntaan, me samalla, kun toteamme naisen aseman muuttuneen huomattavasti näistä menneistä ajoista, toteamme myös, että silloin työväen ihmiset kokonaisuutena olivat päämääristään tietoisia. Työväenluokka on nykyään valitettavan rikkinäinen, eripurainen ja kuten kaikki tiedämme, tavallaan hajoitettu. Nyky-yhteiskuntamme rikkinäisyys erikoisesti työntekijöiden kohdalla on valitettavaa. Tällaisen yleisen yhteiskunnallisen käymistilan aikana, jota olemme saaneet viime aikoina havaita, on meillä yhteisenä toivona ja valopisteenä totuus, että käymistilan aikana jyvät erottuvat akanoista. Uskon olevani oikeassa todetessani teidän, arvoisat naiset, olevan tässä edustajakokouksessa suorittamassa uutta kylvöä Suomen työväenluokan peltoon. Erikoisesti toivon, että tämän edustajakokouksen päätökset tulevat olemaan suuntaa-antavia ja myöhemmin tulemme olemaan toteamassa kaikki niiden tuloksia.

Täällä ovat useat sosialidemokraattiset järjestöt tuoneet kokoukselle terveisensä ja onnitelleet teidän kokoustanne ja toivottaneet sille menestystä. Työväen Matkailuliiton tehtäviin kuuluu juuri tällaisten jäsenjär-

jestojen kaikenlaisen vapaa-ajan vieton ohjaaminen ja järjestäminen, joten me emme ole suoranainen taistelujärjestö. Me pyrimme vain jäsenjärjestö jemme ja muiden yhteisöjen jäsenistölle vapaa-ajan viettämisessä olemaan apuna ja ohjaajana.

Matkailuliiton puolesta vielä toteaisin sellaisen tosiasian, että jäsenjärjestöjen jäsenille järjestettyjen matkojen aikana on suurin osa matkalle lähtijöistä ollut juuri naisia. Tämä todistaa sitä, että naiset ovat matkailuasiassa aktiivisempia kuin miehet. Mennäkseni eräiden tervehdijäin sanoihin, kun he sanoivat, että naisen asema 60-luvun yhteiskunnassa on probleema ja tämän kokouksen päätöksillä mahdollisesti pyritään naisen asemaa tässä nyky-yhteiskunnassa eteenpäin viemään, niin saanen Työväen Matkailuliiton kantana esittää, että me toivomme aivan samaa. On jo aika päästä siitä, että miehet vain kaiken asian hoitavat, naistenkin asiat, koska naiset omia asioitaan kuitenkin parhaiten ymmärtävät.

Näillä sanoilla toivotan Työväen Matkailuliiton puolesta menestystä toiminnallenne ja erikoisesti tälle kokoukselle.

Työväen Urheiluseurojen Keskusliitosta Hilkkä Kujala lausui seuraavaa: Arvoisa puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat, hyvät toverit: Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton hallitus ja naistoimikunta kiittävät kauttani kutsusta ja samalla minulla on ilo tuoda kaikkien meidän jäsenseurojemme tervehdys teille. Liitollamme on koko sen olemassaoloajan ollut hyvin mieluisaa yhteistyötä keskusliittonne ja sen useiden perusjärjestöjen kanssa. Meidän liittomme tyttäret ovat esiintyneet juhlissanne, ja silloin kun teidän oma liikunnan tarpeenne on vaatinut vahvistusta, ovat useat meidän ohjaajistamme asettaneet kykynsä teidän käytettäviksenne. Minulla henkilökohtaisesti on ollut ilo nähdä teidän liikuntataitonne teidän kaksilla retkeilypäivillänne ja tässä yhteydessä haluaisinkin sanoa teille, että toivottavasti tämä teidän liikunnan harastuksenne jatkuu yhä edelleen.

Useat teidän jäsenistänne ovat meidän seurojemme toimivia jäseniä, ja näin he ovat antaneet panoksensa meidän liittomme toimintaan. Eri-laisin tavoin olemme voineet yhteistoimin työskennellä liittojemme ja koko tämän kansanvaltaisen työväenliikkeen hyväksi. Liittomme toimintatavoitteena on liikuntakasvatuksen avulla kasvattaa työläisnuorisosta terveitä ja vastuuntuntoisia yhteiskunnan jäseniä. Urheiluliikkeellä on ollut ja on edelleenkin oma taistelunsa kansanvaltaisen yhteiskunnan rakentamista. Vilpitön halumme on työskennellä näiden tavoitteiden hyväksi muiden kansanvaltaisten työväenjärjestöjen rinnalla.

Tämän yhteistyön merkeissä minulla on ilo lausua teidät kaikki ter- vetulleiksi Hämeenlinnaan 15—16. 6. viettämään liittomme toisia urhei- lu- ja retkeilypäiviä liikunnan merkeissä. Tänään toivotamme alkavalle

edustajakokouksellenne mitä parhainta menestystä, onnistuneita päätöksiä tulevan toiminnan suunnitteluun ja vireätä toimintatarmoa tulevaksi toimintakaudeksi.

Suomen Kristillisten Sosialidemokraattien Liiton tervehdyksen esitti Elma Jaatinen, lausuen seuraavaa: Suomen Kristillisten Sosialidemokraattien Liitto pyytää kauttani esittää parhaimmat menestyksen toivotuksemme alkavalle edustajakokouksellenne. Jos jäsenistömme määrä tässä jotenkin vaikuttaisi, niin paikallani seisoisi mies, sillä meidän liitossamme miehet ovat toistaiseksi ylvoimaisia, mikä selittää myös sen, että meidän liittomme naiset eivät kuulu jäsenjärjestönä teidän keskusliittoonne. Kuitenkin voin vakuuttaa, että kaikki seuraamme aina suurella mielenkiinnolla sitä, miten naisliike toimii ja mitä sen erittäin ansiokaat edustajat saavat aikaan yhteiskunnallisella alalla.

Erikoisesti tulee mieleen katsellessa näin suurta edustajakokousta, että nämä jäsenet, jotka toimivat siellä kentällä, tarvitsevat tällaisen edustajakokouksen aikana virkistystä ja innostusta uudelleen alkavaan työhönsä. Sitä aina riittää, jos ammennetaan kyllin syvistä lähteistä. Meidän liittomme on erikoisesti omaksunut yhden näistä täällä esitetyistä työväen iskusanoista ja sen nimi on veljeys. Tämä veljeysliike on erittäin voimakkaasti edustettuna Ruotsissa ja kaikissa muissakin pohjoismaissa. Tekin ymmärrätte varmaankin, mistä tämä liike pyrkii voimansa saamaan. Kun nyt harkitsette juuri liittonne rekisteröimistä itsenäiseksi, niin sen voi hyvin ymmärtää täällä meillä, missä on niin tavattoman monia kysymyksiä, jotka erikoisesti tällä hetkellä ovat polttavana vaatimassa ratkaisuaan. Meidän tulee yhä uudelleen asettaa itsellemme kysymys, missä ja miten ihminen parhaimman onnensa käsittää. Tällä kymmenluvulla me kysymme mm., ovatko ne uhraukset, joita naiset ovat tehneet elintasomme kohottamiseksi maassamme, ovatko ne ehkä liian kalliit ja mitä kaikkea seuraamusta siitä on. Me tiedämme, että monissa maissa, jotka ovat jo sosiaalisesti meitä paljon edellä, siltikin vallitsee suuria ongelmia esimerkiksi nuorison kohdalla. Nuorison turvallisuuden tunnetta ei ole voitu kyllin hyvin hoitaa. Ja siinä ne juuri ovatkin ne suurimmat ongelmamme, että me tietäisimme, miten meidän tulisi toimia, että meidän nuorisostamme kasvaisi tervettä väkeä ja meidän työemme jatkajia.

Ajattelen hyvin suurella lämmöllä teitä kaikkia, jotka kokouksenne jälkeen menette jälleen omalle kentällemme, omalle paikallenne, tekemään sitä vaativaa työtä, mitä todellakin kentällä tarvitaan ja mitä ilman ei mitään suuria keskusliittoja voida ylläpitää. Toivon, että meidän vapautajamme on siunaava teidän työnne, hän, joka sanoi: "Mitä te olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä minun veljistäni, sen te olette tehneet minulle".

Osuustukkukauppaat (OTKJ edusti Liisa-Marja Piiia, tervehtien seuraavasti: Rouva puheenjohtaja, arvoisat edustajat! Osuustukkukauppa pyytää lämpimästi kauttani tervehtiä tätä edustajakokousta onnitellen Sos.-dem. Naisten Keskusliittoa sen kuluneen toimintakauden saavutuksista ja toivottaen parasta menestystä edessäpäin odottavalle työlle. Ajassa liikkuvia pulmia ja ilmiöitä valppaasti seuraavina henkilöinä kaikki täällä olevat tietävät, miten tärkeän aseman kuluttajakasvatus ja kuluttajan suojelukysymykset ovat vallanneet julkisessa keskustelussa sekä meillä että muissa maissa. Hinta ja laatukysymykset, joista muutama vuosikymmen sitten kinasteltiin korkeintaan myymälöissä tai toreilla, ovat nyt niin salonkikelpoisia, että parlamentit ujoistelelematta uhraavat niille pitkiä rupeamia kalliista ajastaan. Onpa monissa maissa saatu jo kuluttajakysymysten ministerikin yksinomaan tähän kansantaloudellisesti tärkeään ongelmaryhmään omistautumaan. Kuluttajan aseman turvaaminen edellyttää avoimia ja luottavaisia suhteita tuottajien ja kuluttajien välillä. Osuustukkukauppa on tajunnut tämän maassamme varhemmin kuin tuottajataho yleensä. Sen laadun tarkkailu, iso ja pieni kuluttaja jalautakunta samoin kuin arvostelulomaketoiminta ovat jo ylittäneet kymmenen toimintavuoden rajan. Mutta laajenevia ja syveneviä suhteita perheenemäntätahoon laatukysymyksissä tarvitaan. Osuustukkukauppa haluaa olla vastuunsa tunteva tuottaja, joka myöntää, että tuottajan vastuu tuotteistaan ei pääty siihen lhetkeen, jolloin valmisteet ajavat tehtaan portista ulos, vaan jatkuu siihen asti, jolloin tavara on kuluttajan kotona käytetty siihen tarkoitukseen, johon se on valmistettu. OTK kuulee mielellään, mitä mieltä sen tuotteista ollaan ja ottaa rakentavasta arvostelusta valppaasti oppia. Tahdon tässäkin yhteydessä viitata osuusliikkeiden asiakkaiden oikeuteen käyttää arvostelulomakkeita ja siten aktiivisesti olla mukana OTK:n tehtaiden tuotteiden laadun jatkuvassa parantamisessa ja uudistamisessa kuluttajan makusuunnan kehityksen mukaisesti.

OTK toivoo, että tämäkin järjestö laajoine jäsnistöinean toimisi eräänä kuluttaja- ja tuottajatahon välisenä siltana molemminpuoliseksi hyödyksi. Erityisellä lämmöllä, jossa kenties on henkilökohtaista panosta mukana, haluaisin toivottaa onnea ja menestystä Aikamme Kuvastimelle. Uuden aikakauslehden starttivaikkeudet Suomen maassa, ja arvatenkin missä tahansa maassa, mutta erikoisesti Suomessa, missä maan väkilukuun nähden on aikakauslehtiä aivan suunnattoman paljon, ovat ankarat ja pitkäaikaiset, mutta toisaalta tiedämme, mikä arvo on pirteästi toimitetulla ja laajalevikkisellä aikakauslehdellä koko maan alueella toimivalle järjestölle. Siitä syystä haluamme toivottaa menestystä lehdelle ja sitkeyttä ja sisua sen toimittajalle, ja vakuutan, että niissä asioissa,

iotka OTK:n toimintapiiriin kuuluvat, ei meiltä lehden tarvitse turhaa odottaa apua.

Sitten kerran vielä menestystä tämän edustajakokouksen työlle ja tulevalle toiminnalle.

Kotien Puolesta Keskusliittoa, edusti Edit Terästö, tervehdintien kokousta seuraavin sanoin: Meidän järjestöorganisaatiomme nuorin vesa, vajaa vuotias lapsi. Kotien Puolesta Keskusliitto, tervehtii tä vanhinta sisarta ja toivottaa kokoukselle hyvää menestystä, koska tämän kokouksen työn tuloksena meidän nuori uusi järjestömmekin parhaalla mahdollisella tavalla voi täyttää paikkansa siinä osakokonaisuudessa, jossa me haluamme toimia. Haluan myöskin vielä lisätä, että tänä iltana pidämme ensimmäistä vuosikokoustamme alkaen kello 17.00 ja toivotamme rjerusjärjestöjen edustajat siihen kokoukseen tervetulleiksi.

Puheenjohtaja kiitti kutsuvieraita sanoen seuraavaa: Kunnioitetut kutsuvieraat! Edustajakokouksen puolesta kiitän sydämellisesti niistä ystävällisistä tervehdyksistä, joita tälle kokoukselle on osoitettu siitä myötätunnosta, jota meidän toimintaamme kohtaan näiden järjestöjen piirinsä tunnetaan. On aina rohkaisevaa havaita ystäviä vmDä-rillään. Me toivomme, että tämä sama yhteishenki, hyvä yhteistyö jatkuu meidän kesken edelleenkin. Mehän pyrimme, kuten toveri Helle nuolueen tervehdyksessä sanoi, kantamaan uudistuksen liDDua korkealle. Me omalta osaltamme rakennamme suomalaista yhteiskuntaa meidän kaikkien rjarhaaksi. Yhdessä muiden sosialidemokraattien kanssa pyrimme rakentamaan rauhan ja vaDauden maailmaa.

Minä kiitän kaikista ystävällisistä tervehdyksistä, joiden lisäksi tänne on tullut Dari kirjallista tervehdystä, jotka pvvdän saada lukea.

Tämä on tullut ystävältämme Martha Schanzenfoachilta Länsi-Saksasta, joka oli meidän viime edustajakokouksemme värikkäin persoona, «e kuuluu: Suomen Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliitto. Hyvät toverit! Saksan sosialidemokraattiset naiset lähettävät edustajakokouksellenne sydämelliset terveiset ja narhaat toivotukset. Olemme kiinnostuneet poliittisesta työstänne ja olemme aina iloinneet saadessamme teiltä viestinne. Tunnumme olevamme kanssanne poliittisessa ja sosiaalisessa tvössä samalla tiellä. Toivomme, että yhteistyömme tulevaisuudessa yhä lujittuu. Ystävyydessä. Martha Schanzenfoach. Liiton naisvaliokunnan puheenjohtaja ja Saksan sos.-dem. puolueen puheenjohtajiston jäsen."

Lisäksi olemme saaneet tervehdyksen kansanvallan juhlan toimikunnalta, joka kuuluu:

Sosialidemokraattisten Naisten Kskusliitto.

Edustajakokous.

H elsinki.

Arvoisat Edustajakokouksen osanottajat!

Vallanpitäjien kahlerengas on viimeisten vuosien, kuukausien ja viikkojen aikana kiristynyt Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ja sitä lähellä olevan kansanvaltaisen ammattiyhdistysliikkeen ympärille. Puolueettamme on aiheettomasti syrjitty ja kansanvaltainen ammattiyhdistysliike on joutunut taistelemaan työehdoistaan ja jopa työntekijöille luonnostaan kuuluvasta neuvotteluoikeudestakin.

Tilanne muistuttaa pahamaineista 1930-lukua, jolloin tunnuksiamme näväistiln. toimintaamme häirittiin ja sosialidemokraatteja pidettiin toisen luokan kansalaisina.

Vuonna 1933 Helatorstaina Tampereella pidetty puoluekokous viitoitti tien tulevaisuuteen ja puoluekokouksen yhteydessä sattuneet tanaukset Innoittivat puolueväkeämme taisteluun epäkansanvaltaisia voimia vastaan.

Tampereen Helatorstaista on kulunut 30 vuotta. Ensi Helatorstain aikaan, toukokuun 22 ja 23 päivänä 1963. kutsuu Kansanvallan Juhlan toimikunta koko maan puolueväkeä osallistumaan Tampereella pidettävään valtakunnalliseen suurjuhlaan, joka järjestetään puolueemme myötävaikutuksella.

Muodostukoon tästä juhlasta Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen voimannäyte. Viitoittakoon juhla puolueemme tietä eteenpäin, kohti puolueemme nousua. Lujittakoon juhla puolueoverelden keskinäistä yhteenkuuluvaisuutta. Lujittakoon juhla suomalaista kansanvaltaa.

Tervehdimme alkavaa edustajakokoustanne. Uskomme jokaisen sosialidemokraattisen naisen rjerusiäriestöissään. naisniiritoimikunnan piireissään la valittavan liittonne johdon myötävaikuttavan tämän suurjuhlan onnistumiseksi. Johtakoon sosialidemokraattisten naisten tiet Helatorstaina Tampereelle yhteisen taosaamisen la .socialidemokratian taisteluluhan merkeissä.

Toivotamme Teidät ja toverinne tervetulleiksi Tampereelle Helatorstaina 1963.

KANSANVALLAN JUHLAN TOIMIKUNTA

Väinö Hurnonen.

Antti A. Halme.

Tervehdysten jälkeen laulettiin yhteissti Työläisnaisten marssi.

KOKOUSEDUSTAJIEN VALTUUKSIEN HYVÄKSYMINEN.

Suoritettiin kokousedustajien nimenhuuto, jonka jälkeen sihteeri Taimi Rinne-Virolainen luki valtakirjojen tarkastajien lausunnon:

Olemme liittotoimikunnan nimeäminä valtakirjojen tarkastajina tarkastaneet huhtikuun 20—21 päivinä kokoontuvan Sos.dem. Naisten Kes-

kusliiton n edustajakokouksen edustajien valtakirjat ja todenneet ne asianmukaisiksi ja allekirjoituksilla varmennetuiksi.

Ehdotamme, että kaikille varsinaisille edustajille myönnettäisiin täydet edustajavaltuudet tai varaedustajalle, ellei varsinainen ole kokoukseen saapunut.

Puhe- ja esitysoikeudet ehdotamme myönnettäväksi kokoussäännöissä mainituille henkilöille sekä läsnäolo-oikeuden kokousta seuraamaan saapuneille puolueen jäsenille.

Helsingissä huhtikuun 18 päivänä 1963.

Taimi Rinne-Virolainen Ulla Suhonen.
Liisa Räsänen.

Kokouksen päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja luki lokakuun 14 päivänä 1962 julkaistun seuraavan sisältöisen kokouskutsun:

Kutsu Sos.dem. Naisten Keskusliiton edustajakokoukseen. Sos.dem. Naisten Keskusliiton edustajakokous pidetään huhtikuun 20—21 päivinä 1963 Helsingissä, Helsingin Työväentalon juhlasalissa, alkaen ensimmäisenä kokouspäivänä kello 11.

Jokainen jäsenjärjestö on oikeutettu lähettämään edustajakokoukseen yhden edustajan kutakin jäsenmääränsä alkavaa 100-lukua kohti, kuitenkin enintään neljä edustajaa. Edustus määräytyy liittokokousta edeltäneen vuoden jälkimmäiseltä vuosipuoliskolta keskusliitolle suoritetun jäsenmaksutilityksen perusteella.

Jokaisella jäsenjärjestöllä on oikeus tehdä edustajakokoukselle esityksiä, jotka on lähetettävä liiton toimikunnalle tammikuun 21 päivään 1963 mennessä.

Kokouksessa käsitellään sääntöjen määrämät ja työjärjestyksessä mainittavat asiat.

Kun kokouskutsun 1a valtakirjojen tarkastajien lausunnon suhteen ei ollut mitään huomauttamista, todettiin kokous sääntöjen määräämällä tavalla koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Sos.dem.. Naisten Keskusliiton II edustajakokouksen osanottajat

Kokousedustajat piirijärjestöittäin:

Helsingin Sos.dem. Naispiiri

Haagan Ty:n Naisjaosto Alli Hiiva.

Helsingin Kunnantöytäjäin Sd. yhd. Naisjaosto Rauha Sarvisto,
Pia Virtakallio.

Helsingin Sosialidemokraatit r.y:n Naisjaosto Aune Honkavaara,
Maija Keskimäki.

Helsingin Sos.dem. Keskusteluseuran Naisjaosto Ester Kivi.

Helsingin Sos.dem. Naisyhdistys Helvi Lindblom, Taimi Heiskanen,
Kerttu Hiltunen. Rakel Lehtokoski.

Helsingin Ty:n Naisjaosto Eva Taskila.

Helsingin Taloustyöntekijäin Yhd. Hilda Tikkanen.

Karjalan Sos.dem. Naiset r.y. Hilja Kopponen.

Kelkkalan Ty:n Naisjaosto Lempi Karkulahti.

Käpylän Sos.dem. Naisyhdistys Laila Leskinen.

Pakila—Pirkkolan Ty:n Naisjaosto Fanny Haaja.

Paloheinän Sd. Ty:n Naisjaosto Martta Lepomäki.

Pitäjämäen Ty:n Naisjaosto Elli Kasvi.

Pohj.-Haagan Sd. yhd. Naisjaosto Erna Öster.

Puistolan Ty:n Naisjaosto Elin Salo. Tuulikki Helismaa.

Raittiusväen Sd.Yhd. Naisjaosto Alli Kilpinen.

Roihuvuoren Sosialidemokraatit r.y:n Naisjaosto Hilma Savolainen.

Sörnäisten Sd. Seuran Naisjaosto Ranghild Glans.

Töölön Sd. Yhd. Naisjaosto Kertti Helander.

Vallilan Seudun Sos.dem. Naiset Aili Virtanen.

Valtion Viran- ja Toimenhaltijain Helsingin Sd. Yhd. Naisjaosto Meri
Niemenperä.

Etelä-Hämeen Sosialidemokraattinen Piiri r.y:n Naisjaosto.

Forssan Ty:n Naisjaosto Ester Lahdelma, Lydia Blom.l

Hämeenlinnan Ay-väen Sd. Yhd. Naisjaosto Hilda Salomaa. Eila Les-
kinen.

Hämeenlinnan Sos.dem. Naisyhdistys Anna-Liisa Kurvhien.

Hämeenlinnan Ty:n Naisjaosto Hilka Virtanen.

Idännäen Ty:n Naisjaosto Helvi Ho.

Kvlmäkosken Ty:n Naisjaosto Maija-Liisa Porttikivi.

Lahden Sos.dem. Naisyhdistys Salme Mvryläinen, Liisa Survonon.

Länsi-Vanaian Ty:n Naisjaosto Ida Bergvist.

Riihimäen Ty:n Naisjaosto Toini Ojanen.

Someron kk:n Ty:n Naisjaosto Helena Valve, Aili Palmanen.

Toijalan Ty:n Naisjaosto Helmi Salo. Lemoi Saarenkari!

Turengin Ty:n Naisjaosto Aili Salmi.

Valkeakosken Ty:n Naisjaosto Ida Anolin.

Viialan Ty:n Naisjaosto Kaarina Vaden, Lempi Vainio.

Pohjois-Hämeen Sos.dem. Naispiiri

Koivistonkylän Ty:n Naisjaosto Taimi Heiniö.
 Kuljun Sosialidemokraatit r.y:n Naisjaosto Hulda Lehtonen.
 Lempäälän Ty:n Naisjaosto Linnea Kyrönpalo.
 Messukylän Sos.dem. Naisyhdistys Aili Salomaa, Lyyli Kuusi.
 Mäntän Ty:n Naisjaosto Ilmi Liinamaa.
 Nokian Ty:n Naisjaosto Ester Eramo.
 Pispalan Sd. Ty:n Naisjaosto Laura Kivinen.
 Rantaperkiön Ty:n Naisjaosto Siiri Vihijoki.
 Ruoveden kk:n Sd. Ty:n Naisjaosto Anna Jokinen.
 Tampereen Sd. Klubin Naisjaosto Lempi Rothström.
 Tampereen Sosialidemokraattiset Naiset r.y Jenny Matinaho.
 Tampereen Sos.dem. Naisyhdistys Elsa Kolinén, Inkeri Lehtonen.
 Tampereen Sd. Toveriseurán Naisjaosto Irma Moisio.
 Tampereen Vaatetustyöläisten Sos.dem. Yhdistys Lempi Vanhala.
 Ylöjärven Pohj. Sd. Yhd. Naisjaosto Anni Toimela.

Joensuun Sos.dem. Piirin Naisjaosto.

Höljäkán Ty:n Naisjaosto Kaarina Meriläinen.
 Ilomantsin Ty:n Naisjaosto Rauha Veck.
 Kontiolahden Ty:n Naisjaosto Mirjam Puruskainen.
 Lieksan Sos.dem. Naisyhdistys Ida Toivonen.
 Nurmeksen Ty:n Naisjaosto Kerttu Lappi.
 Outokummun Sos.dem. Yhdistyksen Naisjaosto Elma Surakka.
 Pankakosken Sd. Ty:n Naisjaosto Ella Vatanen, Elsa Partanen.
 Uimaharjun Sd. Ty:n Naisjaosto Tyyne Taivainen.

Kainuun Sos.dem. Piirin Naisjaosto.

Kajaanin Sd. Ty:n Naisjaosto Hilkka Lumikari, Anni Nousiainen.
 Otanmäen Ty:n Naisjaosto Rauha Tölli.

Keski-Suomen Sos.dem. Naispiiri.

Haapamäen Ty:n Naisjaosto Adele Siitonen.
 Jyväskylän kaup. Sos.dem. Naisten Kerho Tyyne Hokkanen, Kerttu Viilos.
 Jämsänkosken Ty:n Naisjaosto Tarja Koskinen.
 Keuruun Sos.dem. Naisyhdistys Ester Siltanen.
 Kinkomaan Ty:n Naisjaosto Raili Leppänen.

Konneveden Ty:n Naisjaosto Ida Pirkkalainen, Aino Vainio.
 Muuramen Ty:n Naisjaosto Taimi Mäntynen.
 Suolahden Sos.dem. Naisyhdistys Helmi Viik.
 Säynätsalon Ty:n Naisjaosto Aune Salama.
 Tikkakosken Sd. Ty:n Naisjaosto Elli Vuorimies.
 Uuraisten kk:n Ty:n Naisjaosto Lempi Lappi.
 Vaajakosken Sosialidemokraatit r.y:n Naisjaosto Aune Metsäniemi.
 Viitasaaren Ty:n Naisjaosto Veera Pasanen.
 Äänekosken Ty:n Naisjaosto Helvi Bläberg, Anni Mannström.

Kuopion Sos.dem. Naispiiri.

Iisalmen Sd. Ty:n Naisjaosto Hilja Asumaa.
 Iisveden Sd. Ty:n Naisjaosto Aune Jämsén.
 Kuopion Sos.dem. Naisyhdistys Milma Hartikainen.
 Könönpellon Sd. Ty:n Naisjaosto Aune Karkoski.
 Lapinlahden kk:n Sd. Ty:n Naisjaosto Alma Korhonen.
 Luttilan Sd. Ty:n Naisjaosto Lyydia Frondelius.
 Varkauden Ty:n Naisjaosto Edla Heiskanen.

Kymen Sos.dem. Naispiiri.

Anjalan Sd. Ty:n Naisjaosto Hilka Metsälä.
 Haminan Sos.dem. Naisyhdistys Hellin Nevalainen.
 Inkeröisten Sos.dem. Naisyhdistys Laura Rajamäki, Vuokko Jokivirta.
 Karhulan Sd. Ty:n Naisjaosto Helmi Ahokanto.
 Kotkan Sos.dem. Naisyhdistys Hilja Lehtinen, Lempi Leino.
 Kuusankosken Sos.dem. Naisyhdistys Lea Martelius.
 Kymintehtaan Sos.dem. Naisyhdistys Bertta Niemelä, Aili Väre,
 Kerttu Tynys.
 Länsi-Kotkan Sd. Ty:n Naisjaosto Lilja Immonen, Terttu Lahtinen.
 Metsolan Sd. Ty:n Naisjaosto Sylvi Ranta, Anni Mainila.
 Myllykosken Ty:n Naisjaosto Lempi Sutela.
 Neuvottoman Ty:n Naisjaosto Sanni Mäkelä.
 Popinniemen Sos.dem. Naisyhdistys Laina Nurminen, Helvi Lohikoski,
 Elli Aronen, Impi Hostikka.
 Pyhtään Sos.dem. Naisyhdistys Katri Lindfors.
 Summankylän Ty:n Naisjaosto Ilmi Raja.
 Virojoen Sos.dem. Naisyhdistys Kerttu Dufva.
 Voikkaan Sos.dem. Naisyhdistys Toini Sipola.

Lapin Sos.dem. Piirin Naisjaosto.

Karihaaran Sd. Ty:n Naisjaosto Sanni Miettunen, Tyyne Arvila.
 Kemin Sos.dem. Naisyhdistys Martta Nenola.
 Rovaniemen Sd. Ty:n Naisjaosto Alli Hämäläinen.

Mikkelin Sos.dem. piirin Naisjaosto

Aholahden Ty:n Naisjaosto Elma Naukkarinen.
 Anttolan Ty:n Naisjaosto Aune Pyrhönen.
 Heinolan kaup. Sd. Ty:n Naisjaosto Elsa Salminen.
 Kerimäen Ruokojärven Ty:n Naisjaosto Terttu Jokinen.
 Kolkontaipaleen Ty:n Naisjaosto Aili Kurki.
 Mikkelin Urheiluväen Sd. yhd. Naisjaosto Rauha Kokki.
 Mäntyharjun Sd. Ty:n Naisjaosto Anna Jäntti.
 Pieksämäen Sd. Yhd. Naiset Irja Oranen.
 Savonlinnan Sos.dem. Naisyhdistys Irja Auravuo, Salme Virtanen.

Oulun Sos.dem. Piirin Naisjaosto.

Iin Sd. Ty:n Naisjaosto Lyyli Päckilä.
 Kuusamon Sd. Ty:n Naisjaosto Irma Murtovaara.
 Nivalan Sd. Ty:n Naisjaosto Anja Laitila.
 Oulun Sos.dem. Naisyhdistys Martta Ylikangas, Hilja Leskelä.

Saimaan Sos.dem. Naispiiri.

Eson Ty:n Naisjaosto Alli Savolainen, Elin Nurminen.
 Imatran Sd. Ty:n Naisjaosto Eva Lappalainen.
 Joutsenon Sd. Ty:n Naisjaosto Emmi Kemiläinen.
 Korvenkylän Ty:n Naisjaosto Kirsti Vesivalo.
 Lappeenrannan Ty:n Naisjaosto Elin Salonen.
 Lauritsalan Sd. yhd. Naisjaosto Unelma Ihalempiä, Anni Pitkonen.
 Parikkalan Sd. Ty:n Naisjaosto Aili Matikainen, Saara Putkinen.
 Parkkarilan Sd. Ty:n Naisjaosto Siiri Lyytikäinen.
 Simpeleen Sos.dem. Naisyhdistys Aili Viinanen.
 Tainionkosken Sos.dem. Naisyhdistys Jenny Eskelinen, Aili Duncker.
 Vuoksenniskan Sos.dem. Naisyhdistys Kerttu Piispa, Esteri Niemeläinen, Tyyne Puolakka, Nanna Kokko.

Satakunnan Sos.dem. Naispiiri

Euran Ty:n Naisjaosto Meri Haapanen, Maire Laine.
 Friitalan Ty:n Naisjaosto Irja Terho.
 Harjavallan Sd. Ty.Yhdistys Naisjaosto Ester Siik.

Kaaron Sd. Ty:n Naisjaosto Lyyli Sario, Tyyne Valhros.
 Kankaanpään Ty:n Nais-jaosto Aake Suvanto.
 Kauttuan Sd. Ty:n Naisjaosto Alli Glaver.
 Kyläsaaren Ty:n Naisjaosto Ida Kotikoivu, Kerttu Salminen.
 Panelian Ty:n Naisjaosto Elina Tommila.
 Porin Sos.dem. Naisyhdistys Aili Eskola, Martta Suvikas.
 Rauman Sos.dem. Naisyhdistys Rosa Verho, Elli Nylund.
 Ruosniemen Ty:n Naisjaosto Saima Reunanen.
 Toejoen Sos.dem. Naisyhdistys Anja Varpela, Kallas Peltomaa.
 Uutilan Sos.dem. Naisyhdistys Kaisa Sjöblom.
 Pihlavan Ty:n Naisjaosto Bertta Linnell.

Turun Seudun Sos.dem. Naispiiri.

Kaarinan Ty:n Uurtajan Naisjaosto Ritva Grönlund.
 Kerttulin Sd. Yhd. Naisjaosto Hellä Salko.
 Kurjenmäen ja Vasaramäen Sd. yhd. Naisjaosto Laina Wall.
 Kärämäen Sd. yhd. Naisjaosto Fanny Pavén.
 Länsi-Raision Sd. yhd. Naisjaosto Lempi Virtanen.
 Maarian Sd. Ty:n Naisjaosto Aino Lautamies.
 Mynämäen Sd. Ty:n Naisjaosto Hilkkä Orava.
 Nummenmäen Sd. Yhd. Naisjaosto Inkeri Kalpa.
 Raunistulan Sd. Toveriseuran Naisjaosto Aura Peltonen.
 Salon Sd. Ty:n Naisjaosto Liisa Rantala.
 Turun Karjalaisten Sd. Yhd. Naisjaosto Armi Hellgren.
 Turun Kunnantyöntekijäin Sd. Yhd. Naisjaosto Bertta Wink, Helvi Ristimäki.
 Turun Kutoma-alan Sd. Yhd. Naisjaosto Anni Jaakkola.
 Turun Sd. Killan Naisjaosto Lempi Lehtinen.
 Turun Sos.dem. Naisyhdistys Lydia Sirén, Salli Peitsalo.
 Turun Urheiluväen Sosialistiseuran Naisjaosto Salli Ruokonen.
 Uskelan Ty:n Naisjaosto Meeri Vähäkylä.

Uudenmaan Sos.dem. Naispiiri.

Etelä-Espoon Sd. Ty:n Naisjaosto Hilda Lilja.
 Hyvinkäänkylän Ty:n Naisjaosto Anni Raivio.
 Hyvinkään Sos.dem. Naisyhdistys Kaija Pinnioja.
 Itä-Hakkilan Sd. Yhd. Naisjaosto Lyyli Alenius.
 Jokelan Ty:n Naisjaosto Hilkkä Niemi.
 Järvenpään Ty:n Naisjaosto Hellä Niinikoski.
 Karkkilan Sd. Ty:n Naisjaosto Hanna Markkanen.
 Keravan Ty:n Naisjaosto Hellä Siipola.

Keski-Espoon Sd. Yhd. Naisjaosto Margit Loiske.
 Korson Sd. Ty:n Naisjaosto Elsa Sellmer, Kaisu Myyrä.
 Leppävaaran Sd. Naisten Kerho Riitta Vepsä.
 Leppävaaran Sd. Ty:n Naisjaosto Sinikka Luja.
 Nummelan Ty Elon Naisjaosto Toini Helle.
 Ojakkalan Ty. Alku Naisjaosto Marjatta Rodas.
 Orimattilan Ty:n Naisjaosto Helvi Muuriaisniemi.
 Kauklahden Ty:n Naisjaosto Aune Silvennoinen.
 Rajamäen Ty:n Naisjaosto Aune Ylönen.
 Rekolan Ty:n Naisjaosto Emmi Salonen.
 Tapiolan Sd. Kerhon Naisjaosto Ester Karlsson.
 Tikkurilan Ty:n Naisjaosto Martta Laaksonen, Impi Salo.
 Valkon Ty:n Naisjaosto Helvi Uitto.
 Virkkalan Ty:n Naisjaosto Elsa Tähtinen.

Vaasan Sos.dem. Piirin Naisjaosto.

Laihian Sd. Ty:n Naisjaosto Edit Mäkiuuro.
 Lapuan Ty:n Naisjaosto Taimi Hakalin.
 Palosaaren Sd. Ty:n Naisjaosto Tuulikki Roden.
 Pietarsaaren Sd. Ty:n Naisjaosto Airi Puroaho.
 Seinäjoen Sos.dem. Naisyhdistys Ellen Vanhala.
 Vaasan Sd. Toveriseuran Naisjaosto Kerttu Evell.
 Vaasan Sd. Ty:n Naisjaosto Hulda Märsylä.
 Kokkolan Keskusteluseuran Naisjaosto Aili Metsäranta.
 Ykspihlajan Sd. Ty:n Naisjaosto Saimi Nikkinen.

Kutsuvieraat:

Ulkolaiset:

Ruotsin Sos.dem. Naisliitto: Nancy Eriksson, Tanskan Sosialidemokraattisen Puolueen Naissihteeristö: Grethe Haekkerup. Norjan Työväenpuolueen Naissihteeristö: Rakel Seweriin.

Kotimaiset:

Sos.dem. Puoluetoimikunta ja eduskuntaryhmä: kansanedustaja Veikko Helle. Lasten ja Nuorten Puolesta r.y ja Sos.dem. Nuorison Keskusliitto: sihteeri Aulis Leppänen.

Nuorten Kotkain Keskusliitto: järjestösihteeri Keijo Näsi.
 Suomen Ammattijärjestö: sihteeri Svea Degerman.
 Ruotsalainen Työväenliitto: rouva Judit Sundman.
 Osuustukkukauppa OTK: tiedotussihteeri Liisa-Maria Piila.

Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto: rouva Anna Lumme.
 Työväen Matkailuliitto: sihteeri Voitto Järvenkylä.
 Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto: Naistoimikunnan puh.joht.
 Hilkka Kujala.

Suomen Kristillisten Sosialidemokraattien Liitto: rouva Elma Jaatinen.
 Kotien Puolesta Keskusliitto: kansanedustaja Edit Terästö.

Liittoneuvoston jäsenet:

Lyyli Aalto	<i>Varajäsenistä:</i>
Aune Salama	Liisa Rantala
Edit Terästö	Helvi Lindblom
Tyyne Arvila	Hilja Leskelä
Maire Haapasalo	
Siiri Karinen	
Aili Eskola	
Armi Hellgren	
Laila Ketola	
Hanna Ojala	

Liittoneuvoston lisäjäsenet:

Anni Flinck	Ulla Tiilikainen
Hellin Väyrynen	Kerttu Hiltunen
Salme Koikkalainen	Mirjam Majava

Piiritoimikuntien edustajat:

Helsingin Sos.dem. Naispiiri: Eila Vuokko.
 Etelä-Hämeen Sos.dem. Piirin Naisjaosto: Lyyli Aalto, Aune Mähönen.
 Pohjois-Hämeen Sos.dem. Naispiiri: Ulla Mikkola.
 Joensuun Sos.dem. Piirin Naisjaosto: Ellen Sykkö.
 Kainuun Sos.dem. Piirin Naisjaosto: Maire Kovalainen.
 Keski-Suomen Sos.dem. Naispiiri: Martta Viilos.
 Kuopion Sos.dem. Naispiiri: Enni Sokka.
 Kymen Sos.dem. Naispiiri: Sirkka-Liisa Oksanen.
 Lapin Sos.dem. Piirin Naisjaosto: Iida Liimatta, Hellin Väyrynen.
 Mikkelin Sosialidemokraattinen Piirijärjestö Naisjaosto: Maire Haapasalo.
 Oulun Sos.dem. Piirin Naisjaosto: Helmi Tenhunen.
 Saimaan Sos.dem. Naispiiri: Hilja Jyrkinen, Aune Siitonen.
 Satakunnan Sos.dem. Naispiiri: Eila Vahlström.
 Turun Seudun Sos.dem. Naispiiri: Salme Koikkalainen.
 Uudenmaan Sos.dem. Naispiiri: Edit Haavisto.

Liittotoimikunta ja eduskuntaryhmä:

Sylvi Siltanen	Taimi Rinne-Virolainen
Tyyne Paasivuori	Annikki Saarela-Johansson
Meeri Kalavainen	Tellervo Henriksson
Lempi Lehto	Helvi Saarinen
Alli Lahtinen	Anni Vallanti
Lyyli Aalto	Edit Terästö
Anni Flinck	

Keskusliiton toimihenkilöt:

Ulla Suhonen, Liisa Räsänen, Helga Niemi.

Lehdistön edustajat:

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto TST: Jenny Johansson.
Suomen Sosialidemokraatti: Irja Lönnngren.

Kokousedustajia oli kokouksessa yhteensä 233 edustajaa. Heidän lisäksi kutsuvieraita, liittoneuvoston jäseniä, piiritoimikuntien edustajia, liittotoimikunnan jäseniä ja liiton toimihenkilöitä yhteensä 55 henkeä. Kokousta seuraamaan saapui joukko puolueen jäseniä.

KOKOUKSEN JÄRJESTÄYTYMINEN*Kokousvirkillij at:*

Liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti valittiin kokouksen puheenjohtajiksi liiton puheenjohtaja Sylvi Siltanen, Katri Lindfors Kymen piiristä, Jenny Matinaho Hämeen pohj. piiristä ja Armi Hellgren Turun piiristä. Sihteereinä toimivat Taimi Rinne-Virolainen, Anni Vallanti, Ulla Suhonen ja Liisa Räsänen.

Pöytäkirjan tarkastajiksi: Riitta Vepsä Uudenmaan ja Aune Honkavaara Helsingin piiristä.

Ääntenlaskijoiksi: Hilda Salomaa Hämeen etel., Linnea Kyrönpalo Hämeen pohj., Aune Metsäniemi Keski-Suomesta, Lyydia Frondelius Kuopion piiristä ja Saimi Miettunen Lapin piiristä.

Kokouksessa nimettiin seuraavat valiokunnat:

Menettelytapavaliokunta: Aili Eskola Satakunnan, Margit Loiske Uudenmaan, Helvi Lindblom, Helsingin, Lempi Leino Kymen, Aune Salama Keski-Suomen, Martta Nenola Lapin ja Liisa Survonon Hämeen eteläisestä piiristä. Liittotoimikunnan edustajiksi nimettiin Sylvi Siltanen, Tyyne Paasivuori, Lempi Lehto ja liiton toimiston edustajaksi Jenny Johansson.

Ohjelma- ja valistusasioin valiokunta: Irja Oranen Mikkelin, Jenny Eskelinen Saimaan, Henni Petäjäistö Hämen pohj., Sinikka Luja, Uudenmaan, Edla Heiskanen Kuopion, Taimi Heiskanen Helsingin ja Ella Vatanen Joensuun piiristä. Liittotoimikunnan edustajiksi Alli Lahtinen, Annikki Saarela-Johansson, Helvi Saarinen ja liittoneuvostosta Ulla Tiilikainen.

Talousvaliokunta: Aili Väre Kymen, Taimi Hakalin Vaasan, Rauha Oja Kainuun, Ester Siltanen Keski-Suomen, Evi Lahti Satakunnan, Alli Hämäläinen Lapin, Aili Salmi ja Hilda Salomaa Hämeen eteläisestä piiristä. Liittotoimikunnan edustajiksi Meeri Kalavainen ja Taimi Rinne-Virolainen. Liittoneuvostosta Edit Terästö.

Järjestävä valiokunta: Tähän valiokuntaan nimettiin kaikki kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit.

Kokoonkutsujiksi valiokuntiin nimettiin kunkin valiokunnan kohdalla ensiksi mainittu henkilö.

Ruokailutauko.

Ennen ruokailutauolle lähtöä ilmoitti kokouksen siht. Taimi Rinne-Virolainen matkakulujen perimiseen ja majoitukseen liittyviä käytännön toimenpiteitä. Kokousedustajien ruokailu ilmoitettiin tapahtuvan Kluuvikadun Elannossa. Ruokailuaika 1¹/₂ tuntia. Kokousta päätettiin jatkaa kello 15.30.

Pöytäkirjan painattaminen

Edustajakokouksesta päätettiin laatia päätöspöytäkirja, jossa lyhyesti selostetaan käytettyjä puheenvuoroja. Pöytäkirjaan liitetään kokoukselle esitetyt alustukset. Pöytäkirja postitetaan perusjärjestöille jälkivaatimuksella siten, että edustajakokoukskulujen peittämistä varten peritään samalla 1 markka jäsentä kohti.

Kokouksen esityslista, kokoussäännöt ja työohjelma.

Liittotoimikunnan laatima esityslista hyväksyttiin seuraavalla lisäyksellä. Kohtaan 9-a kohdaksi otettiin liittotoimikunnan esityksestä liittoveron määrääminen seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi.

Kokoussäännöt:

1. Puhe ja päätösvaltaisia ovat niiden sos.dem. naisyhdistysten ja työväenyhdistysten naisjaostojen vakinaiset edustajat, jotka ovat suorittaneet keskusliitolle kuuluvan jäsenveron vuoden 1962 loppuun saakka. Varaedustaja käyttää äänioikeuttaan vakinaisen ollessa estyneenä.

2. Esitys- ja puheoikeus on liittotoimikunnan ja liittoneuvoston jäsenillä, sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenillä, piiritoimikuntien edustajilla, liiton toimihenkilöillä ja niillä kokouksen osanottajilla, joille kokous erikoisella päätöksellä myöntää puheoikeuden.

3. Jokaisella äänioikeutetulla edustajalla on päätöksiä tehtäessä yksi ääni. Äänten mennessä tasan voittaa se kanta, johon toimiva kokouksen puheenjohtaja yhtyy. Vaaleissa ratkaisee arpa. Vaalit toimitetaan umpilipuin, ellei kokous yksimielisesti toisin päättä. Äänestykset toimitetaan nostamalla esiin kullekin edustajalle jaettu edustajakortti.

4. Puheenvuorot pyydettyä kirjallisesti. Nimen lisäksi merkitään lapulle asia, mihin puheenvuoro halutaan. Puheenvuorot esitetään puhujapaikalta. Kokouspuheenvuoro saa kestää korkeintaan 10 minuuttia.

5. Asia, jota ei ole mainittu edustajakokouksen esitysvihossa, ei voida tulla edustajakokouksen päätettäväksi, ellei se ole liittotoimikunnan esittämä tai ellei kokouksen päätösvaltainen enemmistö siihen suostu.

Liittotoimikunnan ehdotus hyväksyttiin.

Työohjelma

Lauantaina huhtikuun 20 pnä

- Klo 11.00— Aloitetaan edustajakokous
 Musiikkia
 Avauspuhe: Sylvi Siltanen
 Nuorten Kotkain tervehdys
 Musiikkia
 Kutsuvieraiden tervehdykset
 Asioiden käsittelyä
 „ 14.00—15.30 Lounastauko
 „ 15.30—17.00 Asioiden käsittelyä
 „ 19.00—23.00 Illanvietto HTYn talon B-salissa

Sunnuntaina huhtikuun 21 pnä

- Klo 9.00—12.00 Asioiden käsittelyä
 „ 12.00—13.30 Lounastauko
 „ 13.30—17.00 Asioiden käsittelyä
 „ 17.00 Kokouksen päättäminen
 Liittotoimikunnan esitys hyväksyttiin kokouksen työohjelmaksi.

Ilmoitusasioita.

Sihteeri Taimi Rinne-Virolainen ilmoitti, että kokousedustajien ja muiden osanottajien yhteinen illanvietto pidetään samana iltana H:gin Työväentalon B-salissa, alkaen klo 19. Lisäksi, että Kotien Puolesta

Keskusliiton kokous pidetään myös samana päivänä Sos.dem. Puoluetöimiston kokoushuoneessa, Paasivuorenkatu 3, alkaen kello 17.

Keskusliiton toimintakertomus vuosilta 1960, 1961 ja 1962.

Keskusliiton sihteeri Taimi Rinne-Virolainen käytti toimintakertomukseen liittyvän alustavan puheenvuoron, jossa hän korosti mm. "Keskusliitto on saanut viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana toimintansa vakiinnutetuksi. Edellisen edustajakokouksen aikana oli kenttäorganisaatio vielä osittain hajanainen, mutta nyt voimme järjestöpoliittisen kehityksen osalta todeta esim. perusjärjestöjen lukumäärän huomattavasti koonneen. Keskusliittoon kuuluu tällä hetkellä kahdeksan rakisteröityä naispiirijärjestöä ja 8 puoluepiirin alaista naisjaostoa perusjärjestöineen. Naisparien rekisteröiminen on edistynyt hitaasti ja luultavaa on, että organisaatio niin piiri- kuin perusjärjestöjenkin osalta tulee tulevaisuudessakin olemaan kahdenlainen. Lukuisissa työväenyhdistyksissä naisjaostot pitävät työväenyhdistystenkin toimintaa vireessä, joten jaostojen rekisteröiminen itsenäisiksi yhdistyksiksi > on nähty epäedullisena. Meidän ei kannata pyrkiä sellaisiin organisaatiomuutoksiin, joista koituisi haittaa kentällä tapahtuvaan toimintaan. Sihteeri huomautti myös, että kurssi- ja valistustoiminnan tehostamiseen on erikseen kiinnitetty huomiota. Keskusliitto onkin Työväen Sivistysliiton opintokerhotilastoissa kärkitiloilla. Erittäin suosittuja ovat keskusliiton kurssien lisäksi olleet perusjärjestöissä pidetyt järjestötehtävien iltakurssit. Muusta opintotoiminnasta mainittakoon sosialidemokraattisten naisten pohjoismaiset lomaviikot. Vuonna 1960 pidettiin tällainen viikko Tanskassa, v. 1961 Ranskassa ja v. 1962 Suomessa. Muista tärkeimmistä toimintatapahtumista sihteeri palautti mieliin keskusliiton retkeilypäivät ja kunnallispäivät siirtyen senjaikkeen käsittelemään taloudellista ja sosiaalista toimintaa. Näiden toimintahaarojen tärkeimpiä kysymyksiä ovat Kotien messujen järjestäminen ja Kotien Puolesta Keskusliiton sosiaalisen toiminnan laajentaminen. Edellä mainittujen toimintamuotojen takia perustettiin viime vuonna kaksi uutta keskusjärjestöä: Kotien Messut r.y. ja Kotien Puolesta Keskusliitto.

Toimintakertomuskauden kuluessa suoritettiin neljä vaalit. Kunnallisvaalit v. 1960 ja vuonna 1962 kahdet valtiolliset sekä osuusliikkeiden edustajistojen täydennysvaalit. Vaalityö on sitonut paljon: myös keskusliiton työvoimaa siitä huolimatta, että valtiollisten vaalien aikana saimme ylimääräisiä toimitsijoita, joiden työhön olimme erittäin tyytyväisiä.

Työvoiman puute kentällä, etenkin Pohjois-Suomessa on vaikeuttanut kenttäverkoston laajentamista ja tehostamista. Naispiirijärjestöt eivät ole voineet taloudellisista syistä johtuen palkata toimihenkilöitä. Ainoas-

taan kahden piirijärjestön, Kuopion ja Turun piirin palveluksessa on palkattu naispiirisihteeri. Helsingin piirissä on näiden lisäksi osapäivätoimitsija.

Sihteeri kiitti puheenvuoronsa lopuksi perus- ja piirijärjestöjä hyvästä yhteistyöstä samoin liittoneuvostoa ja liittotoimikunnan jäseniä".

Keskustelu toimintakertomuksesta.

Toimintakertomus vuosilta 1960 ja 1961 hyväksyttiin keskustelutta. Vuoden 1962: n toimintakertomukseen käytti H i l d a S a l o m a a puheenvuoron tiedustellen, miksi eräitä Etelä-Hämeen piirin alueella pidettyjä tilaisuuksia ei ole mainittu toimintakertomuksessa. Liiton sihteeri antoi tiedusteluun vastauksen, jonka jälkeen toimintakertomus katsottiin tulleen hyväksytyksi muutoksitta.

Keskusliiton rekisteröimistä koskeva asia.

Puheenjohtaja Sylvi Siltanen suoritti asian esittelyn sanoen mm.: Viime liittokokouksessa jätettiin liitto rekisteröimättä, mutta päätettiin tähän asiaan palata tässä kokouksessa. Hän huomautti, että yhteistyö puolueen kanssa on ollut hyvä eikä ajatus liiton rekisteröimisestä johdu siitä, muita kun toiminta on monipuolistunut näiden kolmen viime vuoden aikana, ehdottaa liittotoimikunta rekisteröimistä. Käytännön asioiden joustavan hoitamisen takia näemme rekisteröimisen tarpeellisenä. Puheenjohtaja ilmoitti myös, että asiaan nähden on tiedusteltu puoluetoimikunnan kantaa. Hän luki puoluetoimikunnan pöytäkirjaan merkityn päätöksen vuodelta 1961, jossa sanottiin seuraavaa: 'Sos.dem. Naisten Keskusliitolle, joka oli pyytänyt puoluetoimikunnan lupaa keskusliiton rekisteröimiseen itsenäiseksi järjestöksi, päätettiin ilmoittaa, ettei puoluetoimikunnalla ole hankkeeseen nähden muistuttamista, ja että puolue on valmis edelleen jatkamaan taloudellista yhteistoimintaa keskusliiton kanssa."

Liittotoimikunta on harkinnut asiaa useaan kertaan ja päättänyt ehdottaa edustajakokoukselle, että rekisteröiminen hyväksyttäisiin tässä kokouksessa periaatteessa ja päätöksen toteuttamiseen ryhdyttäisiin vasta sen jälkeen, kun taloudellisista suhteista on neuvoteltu tulevassa puoluekokouksessa valitun puoluetoimikunnan kanssa. Pyrkimyksenä pidetään, että keskusliiton puolueelta saama avustus säilytettäisiin entisen suuruisena, jolloin varojen käytöstä vastaisi liittotoimikunta sen talousarvion mukaan, mikä liitolle on hyväksytty. Tämän jälkeen puhuja ilmoitti, minkä suuruisen avustuksen puolue on keskusliitolle myöntänyt kulumassa olevaa vuotta varten ja minkä verran keskusliitto on kerännyt toimintaansa omatoimisesti varoja. Edelleen puhuja korosti,

ettei liiton rekisteröimisellä ole poliittista merkitystä, sillä yhteistoimintaa puolueen kanssa tulotaisiin jatkamaan entiseen tapaan, mutta käytännön asiat tulisivat kuitenkin hoidetuksi joustavammin, jos voisimme päättää niistä itsenäisemmin kuin nyt.

Keskustelu:

Alli Lahtinen: sanoi puheenvuorossaan, että edellisen edustajakokouksen päätöksen mukaisesti olisi rekisteröimistä koskeva asia pitänyt alistaa perusjärjestöjen käsiteltäväksi. Liittoneuvostossa asiaa käsiteltiin, mutta kaikissa käytetyissä puheenvuoroissa vastustettiin rekisteröimistä. Kun liittotoimikunta on kuitenkin päättänyt tälle edustajakokoukselle suositella keskusliiton rekisteröimistä, haluan liittotoimikunnan jäsenenä ilmoittaa oman kantani. Hän sanoi, että perinteistä rikas Sosialidemokraattinen Naisliitto r.y. liukui viimeisten toimintavuosiensa aikana tilanteeseen, jossa naisasia kului sosialidemokratian edellä. Lisäksi hän palautti mieliin ne taloudelliset vaikeudet, joissa naisliitto joutui kamppailemaan. Edelleen palautti puhuja kokousedustajien mieliin edellisessä kokouksessa tehtyjä päätöksiä todeten, että säilyttämällä muuten entinen organisaatio, mutta jättämällä liitto rekisteröimättä osoitamme olevamme naisia sosialidemokraattisessa puolueessa. Hän viittasi erillisiin kysymyksiin, joita puidaan naisten omassa keskuudessa todeten, että myös tässä kokouksessa käsitellään naisen asemaa 1960-luvulla, jonka johdannossa selvästi määritellään naisten toiminnan suhde naisasiaan. Mitä enemmän me voimme kaikissa näissä naisten omikseen katsomissa kysymyksissä saada sanaamme julki puolueen kautta, sen parempi niille asioille. Puhuja viittasi eräisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin todeten, etteivät ne ole sen kummemmin miesten kuin naistenkaan, vaan kaikkien yhteisiä kysymyksiä. Puhuja esitti myös väitteen, ettei rekisteröitymisen avulla voida lisätä naisia luottamustehtäviin, vaan lisäämällä puoluekoneiston kautta tapahtuvaa valistustyötä. Kun Lahtinen arvosteli vielä keskusliiton mahdollisuuksia taloudellisesti hoitaa asioita rekisteröitynä järjestönä, ilmoitti hän lopuksi jyrkästi vastustavansa rekisteröimistä.

Lempi Leino ilmoitti Kymen piirin edustajien yhteisenä kantana, että keskusliitto pitäisi vielä jättää rekisteröimättä ja jatkaa toimintaa puolueen yhteydessä.

Ulla Tiilikainen kannatti puheenvuorossaan Alli Lahtisen esittämiä perusteluja keskusliiton rekisteröimistä vastaan. Tämän lisäksi hän selvitti sääntökysymyksiä ilmoittaen, ettei keskusliiton rekisteröiminen ole mahdollista, koska suurin osa perusjärjestöistä toimii rekisteröimättöminä naisjaostoina. Jos näin ollen rekisteröimme liiton, muodostuu seuraavasta edustajakokouksesta tynkäkokous. Mikäli naisjaos-

tojen edustajat istuvat kokouksissa, ovat kokouksen päätökset laittomia, mikäli joku niistä valittaa. Hän korosti edelleen, että puolue on se elin, jonka kautta naisjaostot saavat äänensä kuuluviin.

Mirjam Majava ilmoitti, että Kuusamon naisjaoston ja Oulun Sos.dem. piirin naisjaoston vuosikokouksissa päätettiin esittää edustajakokoukselle, että liitto edelleenkin toimisi rekisteröimättömänä ja niveltyisi puolue-eliimiin niin kuin tähänkin asti.

Taimi Rinne-Virolainen torjui puheenvuorossaan väitteen, että rekisteröiminen merkitsisi naisasian vetämistä sosialidemokratian edelle. Hän huomautti, ettei Keskusliittoon voi edes kuulua jäsenenä, ellei ole ensiksi liittynyt puolueeseen. Lisäksi hän kertoi kokousedustajille, missä järjestyksessä rekisteröimistä koskeva kysymys on käsitelty liittotoimikunnassa. Kävi ilmi, että liittoneuvosto on kehoittanut liittotoimikuntaa antamaan edustajakokoukselle p.o. asiasta suosituksen ja liittotoimikunta on, harkittuaan asiaa, päätenyt puoltamaan rekisteröimistä. Hän selosti myös niitä käytännöllisiä vaikeuksia, joita jatkuvasti esiintyy, kun keskusliitto toimii rekisteröimättömänä. Puheenvuoron käyttäjä huomautti myös siitä, että käytännössä ovat työväenyhdistysten naisjaostot rekisteröimättöminä alajaostoina saaneet samat oikeudet kuin rekisteröidytkin yhdistykset. Asiahän hoidettiin sisäisellä ohjesäännöllä, joka hyväksyttiin piirikokouksissa. Jos liitto rekisteröitäisiin, miksi tämän käytännön pitäisi muuttua. Mitä tulee kokouksen laillisuuteen, on tietenkin jatkuvasti olemassa mahdollisuus, että esim. piirikokous muodostuu laittomaksi, kun niissä on edustus rekisteröimättömistä järjestöistä ja mikäli joku valittaa päätöksistä. Näinhän ei kuitenkaan normaaliaikojen toiminnassa menetellä.

Puheenjohtaja ilmoitti, että vaikka kokous piti keskeyttää kello 17, on asianrunsauden takia jatkettava kokouksen aikaa kello 18. Ilmoitus hyväksyttiin.

Irja Oranen ilmoitti, että Mikkelin piirin edustajilla ei ole rekisteröimiskysymykseen piirikokouksen päätöstä, koska piirikokous pidetään vasta ensi sunnuntaina. Sen sijaan asia on käsitelty Pieksämäen naisjaostossa ja päädyttiin kannattamaan toiminnan jatkamista rekisteröimättömänä keskusjärjestönä. Perusteluissa hän yhtyi Ulla Tiilikaisen esittämiin ajatuksiin, joissa ilmeni naisjaostoihin kohdistuvat haitat, jos keskusjärjestö rekisteröidään. Hän sanoi, ettei pienissä yhdistyksissä voida naisjaostoja rekisteröidä, koska niistä tulisi liian pieniä. Lisäksi hän pelkäsi rekisteröimisestä koituvan taloudellisia vaikeuksia niin liitolle kuin perusjärjestöillekin.

Anni Flick ehdotti, että rekisteröimistä koskeva asia lähetetään valiokuntaan.

P ä ä t ö s : Ehdotus hyväksyttiin siten, että pyydetty puheenvuorot käytetään ja sen jälkeen jäädään odottamaan menettelytapavaliokunnan ehdotusta.

Hilda Salomaa ilmoitti puheenvuorossaan, ettäi Etelä-Hämeen edustajat ovat käsitelleet rekisteröimistä koskevaa asiaa keskenään ja päättäneet ehdottaa, että asia siirretään "hautumaan" toistaiseksi. Hän korosti, että työväenyhdistyksissä on naisten pidettävä huoli siitä, että heidän edustuksensa lisääntyy johtokunnissa ja piirikokouksissa ja kenttä pitäisi saada entistä toimintakykyisemmäksi.

Ulla Tiilikainen sanoi käyttävänsä puheenvuoron sen johdosta, että keskusliiton sihteeri käsitteli liian kevyesti laillisia ja laittomia kokouksia puheenvuorossaan. Hän selosti uudelleen, että kokous on laitton siinä tapauksessa, että joku osanottajista sattuisi tekemään valituksen. Hän mainitsi, että esim. tällä edustajakokouksella ei ole juridista pohjaa ennen kuin Sosialidemokraattinen Puolue on hyväksynyt täällä tehdyt päätökset. Hän selvensi myös ettei kokous voi tehdä ehdollista rekisteröimisnäättöä, vaan puoleen taikka toiseen menevä päätös on sitova. Tiilikainen kehoitti valiokuntaa tutkimaan myös sitä, mitä mahdollisuuksia on päästä puolueen virkailijain kanssa sellaiseen käytäntöön, että keskusliiton sihteerille tai jollekin muulle henkilölle myönnettäisiin oikeus hyväksyä laskut ja yleensäkin toimia puoluetöimikunnassa hyväksytyn budjetin puitteissa. Hän sanoi hvvin ymmärtävänsä, että keskusliitolle pitäisi saada itsenäinen oikeus määrätä talousarviosta.

Edla Heiskanen sanoi puheenvuorossaan, että luonnollisesti keskusliiton toiminta olisi rekisteröitynä itsenäisempää, mutta toiminta vaikeutuu kentällä, jos naisjaostot pitäisi rekisteröidä. Kannatti Ulla Tiilikaista siinä, että puoluetöimikunnan kanssa nitäisi päästä entistä läheisempään yhteistyöhön ja että keskusliitto saisi talousarvionsa puitteissa itsenäisesti päättää omista menoistaan. Puhuja oli myös sitä mieltä, että mikäli liittoa ei rekisteröidä pitäisi puoluetöimikuntaan saada suurempi edustus kuin mitä tähän saakka on ollut. Ehdotti, että menettelytapavaliokunta harkitsisi tätäkin asiaa.

P ä ä t ö s : Keskusliiton rekisteröimistä koskeva asia päätettiin lähettää menettelytapavaliokuntaan.

Liitoveron määrääminen.

Keskusliitolle tulevan veron suuruudeksi hyväksyttiin liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti 50 penniä jäsentä kohden vuodessa.

Puheenjohtajan vaali.

Keskusliiton puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti edelleen Sylvi Siltanen.

Sylvi Siitanen kiitti kokousta luottamuksen osoituksesta ja samalla huomautti, ettei rekisteröimisasiasta tehtäisi liioitellun suurta kysymystä tässä kokouksessa. Huomattavasti suurempi asia on käsitellä liittotoimikunnan alustuksen pohjalta naisen asemaa 1960-luvun yhteiskunnassa. Yleensäkin meidän on varattava riittävästi aikaa ohjelmakysymysten käsittelyyn.

Sihteerin vaali.

Keskusliiton sihteeriksi valittiin yksimielisesti edelleen Taimi Rinne-Virolainen.

Sihteeri kiitti luottamuksesta toivoen, että hyvä yhteistyö jatkuu seuraavien kolmen vuoden aikana entiseen tapaan.

Ilmoitusasioita:

Puheenjohtaja tiedusteli eräiden kokousedustajien toivomuksesta, että voitaisiinko kokous aloittaa seuraavana aamuna kello 8. Samalla hän ilmoitti, että menettelytapavaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan kello 18. Puheenjohtaja kehoitti kokousedustajien nimeämään kirjallisesti ehdokkaita liittotoimikuntaan.

Taimi Rinne-Virolainen ilmoitti, ettei seuraavana aamuna voida muuttaa aikataulua. Hän myös kehoitti nimeämään ehdokkaat liittotoimikuntaan ja liittoneuvoston lisäjäseniksi, joita valitaan 10. Myös niiden piiritoimikuntien edustajien, jotka eivät ole vielä ilmoittaneet varsinaisia ja varajäseniä liittoneuvostoon, pitäisi tehdä se samassa yhteydessä.

Toimintasuunnitelma

Taimi Rinne-Virolainen käytti toimintasuunnitelmaan alustavan puheenvuoron, jossa hän mainitsi mm., että toimintasuunnitelmassa kiinnitetään päähuomio toimintamuotojen uusimiseen, organisaation laajentamiseen, opintotoiminnan lisäämiseen ja taloudelliseen toimintaan. Toimintamuotojen uusimiseen on vakavasti kiinnitettävä huomiota niin täällä edustajakokouksessa kuin myös piirijärjestöissä, sillä me joudumme nykyaikana kilpailemaan monipuolista toimintaa edustavien järjestöjen ja joukkotiedotusvälineiden kanssa. Nykyaikaisten ihmisten mielenkiinto kohdistuu huomattavasti värikkäämpään ja vaihtelevampaan toimintaan kuin mihin me olemme tottuneet omissa järjestöissämme. Esim. kokoontumisiltoja suunniteltaessa on otettava huomioon jäsenten erilaiset harrastetoivomukset. Myös erilaisella kerhotoiminnalla voidaan perusjärjestöjen toimintaa elävöittää. Tärkeätä on,

että järjestöissä pyritään jakamaan tehtävät mahdollisimman moniin käsiin. Jokaiselle jäsenelle riittää tehtäviä, kun johtokunta keskittyy työn jaon yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Näin menetellen kasvaa jäsenten keskuudessa yhteisvastuu järjestön toiminnan onnistumisesta

Kun työmarkkinoille siirtyvien naisten lukumäärä tulee kasvamaan kasvamaan, on välttämätöntä tehostaa yhteydenpitoa työpaikoille ja pyrkiä kaikin tavoin laajentamaan organisaatiotamme. Olemme asettaneet tavoitteeksemme perusjärjestöjen lukumäärän nostamisen seuraavien kolmen vuoden aikana 450:een. Tavoite saattaa tuntua korkealta, mutta tavoittamattomissa se ei suinkaan ole, etenkin jos voimme lisätä kenttätyövoimaamme.

Opintotoiminnan osalta voimme todeta, että keskusliitto pyrkii edelleen jatkamaan kurssitoimintaansa kaikissa niissä muodoissa, jotka ovat tähänkin saakka olleet käytännössä. Tämän lisäksi meidän on lisättävä muuta opiskelua. Tietojen kartuttaminen on tärkeitä henkilökohtaisestikin, mutta tämän lisäksi sosialidemokraattisilta naisilta vaaditaan verraten korkeata yhteiskunnallista tiedollista tasoa, sillä he joutuvat työpaikoilla ja tuttavapiirissään toimimaan mielipiteen muodostajina. Opintokerhoille pyrkii keskusliitto Työväen Sivistysliiton kurssien lisäksi lähettämään omia opintokurssejaan. Poliittiset keskustelutilaisuudet, sanomalehdet ym. tämän tapaiset tietolähteet auttavat meitä entistä paremmin perehtymään yleispolitiikkaan ja puolueen talouspoliittisiin pyrkimyksiin. Tietojen lisääminen näiden lähteiden kautta edellyttää naisilta kuitenkin entistä aktiivisempaa osallistumista työväenyhdistysten kokouksiin ja muihin sellaisiin tilaisuuksiin, joissa politiikkaa selostetaan.

Taloudellisen toiminnan tehokkaasta laajentamisesta riippuu kaiken muunkin toiminnan laajentaminen. Eräät naispiirijärjestöt ovat jo muutamien vuosien aikana harrastaneet näyttelyiden ja messujen järjestämistä hyvällä menestyksellä. Kun keskusliiton toimesta perustettiin Kotien Messut r.y., oli tarkoituksemme, että näyttelyiden avulla pyritään varojen kartuttamista esim. piirijärjestöissä entisestään tehostamaan.

Edellisen lisäksi sihteeri palautti kokousedustajien mieliin aivan lähi-aikoina esille tulevia toimintatapahtumia.

Varsinaisten keskusliiton suunnitelmien ohella puhuja kertoi Lasten ja Nuorten Puolesta r.y:n toiminnasta ja Aikamme Kuvastimeen liittyvistä suunnitelmista.

Keskustelu toimintasuunnitelmasta.

Jenny Eskelinen sanoi puheenvuorossaan, että Tainionkosken Sos.dem Naisyhdistyksessä on keskusteltu liittoneuvoston jäsenyydestä ja ajateltu ehdottaa sääntöihin sellaista muutosta, että naispiirijärjestön

puheenjohtaja olisi itseoikeutettu liittoneuvoston jäsen. Hän perusteli esitystään siten, että kun vuosikokouksissa saattaa naispiirijärjestöjen puheenjohtaja vaihtua, ei naispiiritoimikunta ole aina riittävän hyvin perillä liittoneuvoston päätöksistä, ellei puheenjohtaja ole liittoneuvoston kokouksissa. Hän totesi, ettei tätä asiaa voida päättää tässä kokouksessa, mutta a.o. yhdistys onkin tarkoittanut esityksen liittotoimikunnalle toivomusaloitteeksi.

Ulla Tiilikainen vastasi Jenny Eskeliselle ilmoittaen, ettei Tainionkosken Sos.dem. Naisyhdistyksen toivomusta voida ottaa huomioon, sillä liittoneuvoston jäsenyys kestää edustajakokouksen välisen ajan eli kolme vuotta. Hän sanoi kuitenkin, että mikäli piiritoimikunnan puheenjohtaja ei kuulu liittoneuvostoon, ei tietenkään ole estettä, etteikö hän voisi saapua seuraamaan liittoneuvoston kokousta, mikäli haluaa.

Aili Väre puhui Aikamme Kuvastimesta ja sanoi Kymen piirin alueella ilolla todetun keskusliiton oman äänenkannattajan ilmestyminen. Hän sanoi jäsenten toivovan, että lehteä edelleen kehitettäisiin, ja että siitä muodostuisi sosialidemokraattisten naisten ja kotien oma lehti. Lehden sisältöön pitäisi kiinnittää sellaista huomiota, että se myisi itse itsensä. Puhuja korosti myös ilmoitusten hankinnan tehostamista ja levikin lisäämistä.

Puheenjohtaja luetteli välillä ehdokkaat, joita oli nimetty liittotoimikuntaan.

Anni Vallanti pyysi vapautusta liittotoimikunnan jäsenyydestä.

Puheenjohtaja ilmoitti, että kokous lopetetaan tältä päivältä ja kiitti kokousedustajia aktiivisesta asiain käsittelystä. Kokousta päätettiin jatkaa seuraavana päivänä kello 9.

Toinen kokouspäivä.

Kokous aloitettiin Helsingin Työväen Mieskuoron lauluesityksillä. Kuoro esitti seuraavat laulut: Friberg: Kevätlaulu. Madetoja: Hän kulkevi kuin yli kukkien ja Harmaa halla.

Sihteeri suoritti edustajien nimenhuudon ja sen jälkeen siirryttiin asioiden käsittelyyn.

Toimintasuunnitelma hyväksyttiin yksimielisesti liittotoimikunnan esittämässä muodossa.

Naisten asema 60-luvun yhteiskunnassa. (esitysvihossa siv. 42—54)

Ulla Tiilikainen käytti liittotoimikunnan alustuksen johdosta ensimmäisen puheenvuoron, jossa hän kiinnitti päähuomionsa johdan-

toon ja kohtaan Naiset ja Yhteiskunnallinen toiminta. Hän mainitsi puheenvuorossaan mm., että 1910-luvulla taisteltiin yleisestä ja yhtäläisestä äänioikeudesta. Nyt 1960-luvulla lähes 50 % äänioikeutensa käyttäneistä on naisia. Myös ammatissa käyvistä kansalaisista on lähes 50 % naisia. 1910-luvulla taisteltiin kansalaisoikeuksista, mutta nyt voimme todeta, että sekä naisilla että miehillä on lakisääteisesti samat oikeudet.

Yhteistä näille puolen vuosisadan erottamille kymmenluvuille on se, että naisten kohdalla esiintyy työmarkkinapolitiikassa nyt samoja ongelmia kuin 1910-luvullakin. Valtaosa naisista käy ansiotyössä taloudellisesta pakosta, ei mielenkiinnosta ammattiaan kohtaan. Niin kuin aikaisemminkin, on nytkin naisen vaikea sijoittua vaativampiin tehtäviin. Yhtäläistä näille kymmenluvuille on myös vanhat ennakkoluulot, jotka ovat naisten omissa mielissä ja ympäristössä ja jotka kohdistavat naiseen sosiaalisen paineen sekä asettavat vaatimuksia, miten naisen pitää yhteiskunnassa elää. Me elämme edelleenkin niissä käsityksissä, kuin vuosisadan alussa, että nainen on heikompi kuin mies. Meidän mielestämme hän on sitä fyysisesti ja useimmissa tapauksissa me olemme taipuvaiset osoittamaan, että hän on sitä myös henkisesti. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että naiset ja mieht lähentyvät niin paljon perusominaisuuksiltaan toisiaan, että sukupuolen välinen samankaltaisuus on oleellinen. Myös peruslahjakkuudeltaan miehet ja naiset ovat samantasoisia.

Jos hyväksymme nämä perusasiat, meillä on mahdollisuus katsella naisen asemaa 1960-luvulla ja toimia naisen aseman kehittämiseksi ja muuttamiseksi. Skandinaviassa ollaan näiden asioiden käsittelyssä pidemmällä kuin meillä. Ruotsissa on sosialidemokraattisen puolueen toimesta tutkittu naisen asemaa yhteiskunnassa ja tämä kysymys koko laajuudessaan käsitellään heidän tulevassa puoluekokouksessa. Me käsittelemme tätä asiaa toisessa järjestyksessä, mutta siinä on se etu, että me voimme tämän kokouksen keskustelun pohjalta aloittaa naisen asemaan kohdistuva tutkimustyö. Toivottavaa on, että tälle työlle saadaan puolueelta taloudellinen tuki. Tutkimustyön yhteydessä ehkä saisimme naisen aseman tuntemuksen ohella itsellemme selville sellaisia teemoja joita voidaan organisaatiomme kautta kuljettaa kentälle laajempaan keskusteluun.

Keskusliitolla on loistava periaateohjelma, joka hyväksyttiin edellisessä edustajakokouksessa. Se on pitkäjännitteinen ohjelma. Sitä ei voida toteuttaa nopeasti, mutta se on kuitenkin sellainen henkinen runko, jonka varassa liitto toimii. Tämän ohjelman lisäksi tarvitsimme täsmällisesti määriteltyjä kohteita, joiden avulla voimme kehittää valistustyömme yhtenäiselle pohjalle.

Perusjärjestöjen esityksissä, joita tälle kokoukselle on lähetetty on kosketeltu samoja kysymyksiä, joita käsitellään liittotoimikunnankin

alustuksessa. Ensimmäiselle sijalle naisen asemaa käsittelevien kysymysten sarjassa on asetettava naisten asema työmarkkinoilla. Vaikka meidän toiminnassa mukana olevista on suurin osa kotona olevia perheenemäntiä, on siitä huolimatta kyettävä näkemään se tosiasia, että tulevaisuudessa täytyy olla jokaisella naisella ammatti. Kun nainen hankkii itselleen ammattitaidon, täytyy hänelle varata avioliitosta huolimatta mahdollisuus säilyttää ammattitaitonsa. Tärkeätä on, että nainen pääse teoreettisesta tasa-arvoisuudesta käytännön tasa-arvoisuuteen. Sukupuolen korostamisesta päästään eroon parhaiten työmarkkinapolitiikan avulla. Kehitys johtaa siihen, että nuorempi naispolvi entistä suuremmin joukoin tulee toimimaan ammatissa ja asettaa vaatimuksia ammattiinsa ja tuloihinsa nähden. Pitämällä jatkuvasti esillä työmarkkinapolitiikkaan kuuluvia asioita, me voimme jouduttaa kehitystä.

Toinen tehtävä, mikä kuuluu poliittiselle naisliikkeelle, on vanhojen ennakkoluulojen torjuminen. Naisilla itsellään on psykologisia estoja, jotka tulevat esim. silloin kun naisen pitäisi asettua julkisiin tehtäviin. Ennakkoluulojen poistaminen on 1960-luvulla poliittisen naisliikkeen tehtävä. Ennakkoluulojen poistaminen käy parhaiten, kun naisen asemaan liittyviä kysymyksiä ei pyritä erottelemaan naisten erikoiskysymyksiksi, vaan lähdetään siitä, että niin naisen asemaa kuin kotia ja perhetäkin koskevat asiat ja kaikki yhteiskunnalliset kysymykset ovat yhteisiä sekä naisille että miehille. 60-luvun naisen on pyrittävä ottamaan harteilleen vastuu kansalaisena eikä naisena. Naisen vastuu perheenhuoltajana alkaa olla tosiasia. Nainen on ollut pitkän aikaa peitetysti perheensä huoltajana, mutta naisten siirtyessä entistä enemmän työmarkkinoille, aletaan hänen merkityksensä perheenhuoltajana tunnustaa.

Eräs vaikea ja piilossa pysynyt ongelma on 40-vuotiaan naisen vaikeus sijoittua työelämään. Keski-ikäisten keskuudessa kärsitään ammattitaidottomuudesta ja työnantajat pyrkivät syrjimään heitä lisäksi iän takia. Tulevaisuudessa on reippaasti puhuttava työmarkkinoille pyrkivästä 40-vuotiaasta naisesta ja kotitaloudessa vallitsevasta työttömyydestä.

Tiilikainen puhui vielä sosiaalisesta palvelusta, joka esiintyy Ruotsin työmarkkinapoliittisessa ohjelmassa. Vaikka ihminen ei tarvitseisikaan yhteiskunnallista huoltoa, voi hän silti asettaa yhteiskunnalle palvelua käsittäviä vaatimuksia. Ruotsin työmarkkinapoliittisessa tutkimuksessa viitataan paikkakunnan ja työpaikan vaihdoksen yhteydessä ilmeneviin seikkoihin, kuten esim. työpaikan ja asunnon välitykseen. Naiset tarvitsevat tämänlaatuista palvelua esim. ammattiin ohjaavana toimintana. Monestakin syystä johtuen voi ilmetä tarvetta hankkia kokonaan uusi ammatti keski-ikäisenä. Yhteiskunnallisen palvelun yhteydessä voitai-

siin kiinnittää huomiota myös lasten päivähoiton ja vanhusten kotiaavun järjestämiseen.

Edellisen lisäksi käsitteli puhuja Naisten yhteiskunnallista toimintaa käsittelevää alustusta todeten erikoisesti sen, että meidän toimintaan kaivataan mukaan nuoria naisia. Koko puolueen ikärakenne on korkea. Tavallisesti naiset tulevat mukaan toimintaan n. 40 tai 50 vuoden iässä. Kysymyksen muodostaa se, miksi he eivät ole mukana nuorempina, jolloin yhteiskunnassa tapahtuu heidän omia intressejään läheisesti koskevia asioita. Tilanne tällä hetkellä on se, että ne naiset, jotka eivät itse enää pääse osallisiksi uudistuksista, ajavat aktiivisesti uudistuksia niille, jotka ovat pois toiminnasta. Saadaksemme nuoria naisia mukaan on meidän kiinnitettävä huomiota toimintamuotoihimme.

Toinen tärkeä asia on naisten osallistuminen vaaleihin ja se ikävaihe, jolloin he määrittelevät poliittisen kantansa. Nuorten sekä tyttöjen että poikien kohdalla ovat äänestysprosentit heikot, mutta varttuneemmat naiset osallistuvat vaaleihin melkein yhtä aktiivisesti kuin miehetkin. Naiset eivät kuitenkaan tunne puolueuskollisuutta siinä laajuudessa, että heidän kannatuksensa varaan voisi puolue rakentaa vaalituloksia ennakkoitaessa. Joku arvaamaton tekijä, niin kuin viime valtiollisissa vaaleissa tapahtui, saattaa aiheuttaa naisten äänissä suuria heittoja. Meidän olisi toimittava siten, että naiset omaksuisivat sosialidemokraattisen vakaumuksen paljon ennen keski-ikää. Tämä toimintakenttä kuuluu järjestöihimme kuuluville naisille ja koko puolueelle.

Pirkko Meriluoto käytti seuraavan puheenvuoron liittotoimikunnan alustuksesta: Naisten asema työelämässä. Tässä alustuksessa pyritään tarkastelemaan asiaa siltä pohjalta, mitä on tehty ja mitä jätetty tekemättä naisen aseman parantamiseksi työelämässä. Asia pysyy niin kauan ajankohtaisena, kun työelämässä esiintyvien epäkohtien poistamiseksi tai lieventämiseksi on tehty ratkaisuja. Puhuja huomautti, että kokousedustajille on jaettu moniste, jossa on eräitä numerotietoja naisten työnvälityksen numerollisesta kehityksestä sekä heidän ammatillisesta jakautumisestaan pääaloittain v. 1950 väestölaskennan perusteella. Tämän perusteella käy ilmi, että naisten osuus työhön hakeutuvien joukossa on jatkuvasti kasvanut. Naistyövoiman lisäys on sitä nopeampaa mitä pitemmälle teollisuutemme laajentuminen ehtii. Erityisesti on otettava huomioon, että jo 10 vuotta sitten oli yli 800.000 naista tavalla tai toisella työelämässä mukana. Heidän määränsä on tähän mennessä kasvanut. Vuoden 1950 väestölaskennassa oli naistyöntekijöistä lähes puolet maa- ja metsätaloudessa. Vaikka kehityksen tuloksena heidän määränsä näiden elinkeinojen piirissä saattaa nyt olla pienempi, edustavat he joka tapauksessa niin suurta ryhmää, että sosialidemokraattisen

naisliikkeen on syytä kiinnittää heinin huomiota. Heidän joukossaan on paljon metsätyöntekijäin ja pienviljelijäin vaimoja.

Toinen huomion arvoinen seikka on se, että monet ammattialat ovat naisistuneet. Palveluammateissa toimivista työntekijöistä on naisia lähes 60 %.

Kaikki esitetyt luvut antavat sosialidemokraattiselle naisliikkeelle paljon ajattelemisen aihetta. Meidän on kiinnitettävä monille työelämän aloille entistä enemmän huomiota. Edellisen edustajakokouksen jälkeen ei ole naistyöntekijäin aseman parantamiseksi paljonkaan tapahtunut. Näkyvin näistä tapahtumista on ollut samapalkkaisuussopimuksen ratifiointi eduskunnassa. Muista pohjoismaista poiketen jätettiin kuitenkin naisten syrjintää koskeva sopimus ratifioimatta. Puhuja arvosteli nykyisen hallituksen asennoitumista edellä mainittuun sopimukseen siirtyen sen jälkeen käsittelemään palkkakysymyksiä. Hän totesi, että samapalkkaisuussopimuksen ratifioimista olisi pitänyt seurata automaattisesti hallitukselta niitä toimenpiteitä, jotka olisivat jouduttaneet samapalkkaisuuden käytännöllistä toteuttamista, mutta mitään sellaista, joka olisi saanut julkista huomiota, ei ole tapahtunut. Palkansaajien taholta on asia tuotu esiin työehtosopimus- ja palkkaneuvotteluissa. On saatukin aikaan sellaisia sopimuksia, joissa naisten ja miesten palkkauseroja pyritään supistamaan. Vuoteen 1965 pyritään samapalkkaisuus toteuttamaan kautta linjan. Asian etenemiselle ei kuitenkaan riitä, että toimenpiteisiin ryhdytään ainoastaan työmarkkinajärjestöjen välisin sopimuksin. Valtiovallan pitäisi suurena työnantajana esiintyä tien näyttäjänä. Samapalkkaisuuskysymystä tutkinut komitea on suositellut mm. valtiovallan ja a.o. järjestöjen välisen yhteistoiminnan järjestämistä. Komitean ehdotus edellyttää yleissuunnitelman laatimista, jonka pohjalta ryhdytään a) kehittämään menettelytapoja samapalkkaisuussopimusten vastaisten erojen toteamiseksi ja poistamiseksi mies- ja naistyöntekijäin palkkauksessa, b) suorittamaan kenttätutkimuksia siitä, missä määrin esiintyy samapalkkaisuudesta poikkeamista ja minkälaisia kustannuksia samapalkkaisuuden toteuttaminen aiheuttaa, c) harkitsemaan samapalkkaisuuden toteuttamisen vaatimia muutoksia yleisiin palkkaperusteisiin sekä d) harkitsemaan samapalkkaisuuden käytännöllistä toteuttamisjärjestystä. Kaiken tämän toteuttamiseksi suosittelee komitea samapalkkaisuusneuvoston perustamista niin kuin on Norjassa. Samapalkkaisuusneuvoston tehtävät olisivat: 1. valmistaa suunnitelma samapalkkaisuuden toteuttamisesta tarvittavista menettelytavoista ja toimenpiteistä, 2. suorittaa tiedotus- ja valistustoimintaa samapalkkaisuuden toteuttamiseksi sekä seurata samapalkkaisuuden toteuttamista ja sen kehitystä muissa sopimuksen vahvistaneissa maissa, 3. käsitellä sa-

mapalkkaisuuden toteuttamiseen liittyvät periaatekysymykset sekä antaa niistä lausuntoja.

Tavallisin käytäntö on ollut, että sopimus pyritään saattamaan käytäntöön kaikilla niillä aloilla, joilla valtio suorasti tai epäsuorasti voi vaikuttaa. Periaatetta olisi sovellettava käytäntöön valtion omassa hallinnossa, kunnallishallinnossa, määriteltäessä minimi- ja muita palkan määriä sellaisilla teollisuus- ja toimialoilla, joilla julkinen viranomaisen päättää näistä paikkamääristä. Yksityisellä alueella samapalkkaisuuden soveltaminen jäisi työmarkkinajärjestöjen sovittavaksi. Tässäkin pitäisi julkisen viranomaisen kuitenkin auttaa asian edistymistä.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa, ettei tämän asian' yhteydessä ole kysymys ainoastaan rahasta. Kysymys on sekä periaatteellinen että poliittinen. Samapalkkaisuuden seurauksena saattaa ilmetä naistyöntekijöitä ajatellen myös kielteisiä piirteitä. Työllisyyden turvaamisessa ja työn objektiivisessa arvostuksessa saattaa ilmetä epäkohtia, joiden lievittämiseen on pyrittävä vaikuttamaan.

Maamme teollistuminen, jalostusasteen kohoaminen ija palveluamattien lisääntyminen ovat tekijöitä, jotka tarjoavat työmahdollisuuksia entistä suuremmille naisryhmille. Vanhenevien naistyöntekijäin ongelmiin ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota. Naisten omalla aktiivisuudella on suuri osuus työelämäään liittyvien asioiden kuntoon saattamisessa. Naisten olisi itsensä herättävä siitä apaattisuuden tilasta, johon he ovat vuosikymmeniä jatkuneen mielivallan aikana sortuneet.

LIITE ALUSTUKSEEN "NAISTEN ASEMA TYÖELÄMÄSSÄ".

Julkisen työnvälityksen numerollinen kehitys eräiden vuosien osalta: (naiset).

I

Hakijoita vuosittain:

1941—1945 ...	I 37 776
1951	158 777
1955	70 448
1960 ... !....	107 624

II

Ammatissa toimiva väestö vuoden 1950 lopussa:

		työn- teki- joita	avustavia perh. jäseniä
Yhteensä koko maassa:	1 984 282 joista	834 169	430 724
miehiä	1 176 053 ja	577 602	127 679
naisia	808 229	256 567	303 045

Kokonaismäärästä

teollisuudessa yhteensä	549 849 joista
miehiä	381 210 ja
naisia	168 639
kaupan palveluksessa	160 357 joista
miehiä	75 142 ja
naisia	85 215
liikenteen palveluksessa	106 785 joista
miehiä	84 639 ja
naisia	22 144
palvelusammateissa	226 949 joista
miehiä	70 735 ja
naisia	156 214
maa- ja metsätalous	911 989 joista
miehiä	542 724 ja
naisia	369 265

Yhteensä naistyöntekijöitä:

Teollisuus	168 639
Kauppa	85 215
Liikenne	22 144
Palvelus	156 214
Yht.	432 212
Maatalous	369 265
Yhteensä	801 477

Alli Lahtinen käytti puheenvuoron, joka käsitteli liittotoimikunnan alustusta naisen asema perheessä. Avioliiton solmimisaikana ei meillä yleensä selvitetä aviopuolisoiden taloudellisia suhteita. Laki kyllä ottaa huomioon sen, että kumpikin aviopuolisoista on velvollinen kykensä mukaan huolehtimaan lastensa elatuksesta. Mitä nämä kyvyt ovat, ne on jätetty yleensä sen varaan, että mies tekee ammattinsa mukaista työtä ja nainen kotitöitä, kykenee tai ei. Avioliiton aikana hankitaan usein myös kiinteää omaisuutta, joka tavallisesti merkitään miehen nimiin. Perhekasvatuksessa pitäisi selvittää avioliittoon aikoville kaikki juridiset ja taloudelliset puolet, jotka pitäisi avioliittoa perustettaessa ottaa huomioon ja jotka tulevat esille mahdollisen eron sattuessa. Lain mukaan se on täysin mahdollista. Naisille pitäisi itselleen saada selväksi, mikä hänen asemansa on perheessä.

Suomessa otetaan vuosittain avioeroja 3.500—4.000. Aviottomia lapsia syntyy vuosittain n. 4000 lasta. Yksinään perhettään huolta-

via avioeron saaneita naisia on tällä hetkellä 23.000. He huoltavat n. 30 000 lasta. Noin puolelle näistä lapsista isä maksaa elatusapua ja puolet jäävät äidin yksin huollettaviksi. Tämä selvästi osoittaa, kuinka kipeästi avioerot koskevat eri osapuoliin etenkin lapsiin. Tällaisia hajoa-
via perheitä pitäisi tukea nykyistä paremmin. Jonkinnäköisenä apuna on tulossa elatusapujen ennakkolaki. Toisen ryhmän yksin perhettään huoltavista muodostavat lesket. Heitä on tällä hetkellä n. 20.000, joiden huollettavana on alle 16 vuotiaita lapsia.

Sellaiset perheet, joissa on molemmat huoltajat, ovat paremmassa asemassa. Niiden naisten, joiden perhe on kunnossa eikä ole sairaita lapsia ei pitäisi vaatia itselleen enää nykyaikana marttyyrin kruunua, vaan heidän pitäisi ryhtyä itse ratkaisemaan omia ongelmiaan. Jokaisen naisen pitäisi hyväksyä se tosiasia, ettei perheenemännän ammatti ole kenenkään naisen ainoa ammatti. Jokaisella täytyy olla työala, josta voi saada toimeentulonsa. Ammatin täytyy lisäksi olla mahdollisimman hyvä ja siitä täytyy pitää kiinni. 1960-luvulla on hyväksyttävä työtätekevä perheenäiti luonnollisempana kuin aikaisemmin. Vuoden 1961 tehtyjen henkikirjojen laskelmien mukaan on todettu, että 78 % alle 16 vuotiaitten lasten äideistä kuuluu työvoimaan. Varsinaisia ansioäitejä on 671 000. Kaupungeissa tämä prosenttimäärä on 57. Alle 1-vuotiaitten lasten äideistä käy ansiotyössä kaupungeissa 37 %. Alle 7-vuotiaitten lasten äitejä on ansiotyössä koko maassa 235.000. Kaupungeissa on vastaava luku 75.000. Lasten päivähoidosta suoritettussa tutkimuksessa on käynyt selville, että 40 000 kaupunkilaislapsen äiti ei ole kyennyt selvittämään, miten heidän alle kouluikäiset lapsensa hoidetaan työssäoloaikana. Ainoastaan 2 % työssä olevien äitien lapsista voidaan tällä hetkellä sijoittaa päivähoitoon. Sekä naisen että yhteiskunnan ongelma on, miten ansiotyössä olevien äitien lasten päivähoito ja kasvatusta järjestetään.

Talousaskareiden suorittamisesta on suoritettu tutkimus, jossa on tultu seuraaviin tuloksiin: 35 % ansiotyössä olevien vaimojen miehistä jakavat talousaskareet kotona vaimonsa kanssa, 37 % osallistuu kotitöihin melkoisessa määrin ja 28 % perheistä on sellaisia, joissa mies ei osallistu lainkaan kotitöihin. Lahtinen mainitsi, etteivät tällaiset naiset, jotka suostuvat ansiotyön lisäksi raatamaan kotona yksin kaikki työt, ansaitse kunnioitusta. Kun kuitenkin 72 % miehistä osallistuu kotitöihin ja lasten kasvatukseen, ei äidin osallistuminen työelämäänsä merkitse sitä, että lapset menettäisivät äitinsä, vaan sitä, että he saavat myös isän kasvattajakseen. Niissä perheissä, joissa äiti on kotirouva, jää lasten kasvatusta miltei kokonaan äidin harteille. Sitä paitsi on todettu, että kun perheestä molemmat vanhemmat osallistuvat tulojen hankkimiseen ja kotiasioiden hoitamiseen, syntyy perhekuppanuus, mikä helpottaa

nykyisessä, ristikkäispaineen alaisessa elämässä aviopuolisoiden pysymistä yhdessä.

Perheenäidin muuttuminen kotirouvasta ammatistaan tietoiseksi ja kodistaan osavastuun miehensä kanssa jakavaksi yhteiskunnan jäseneksi tulee olemaan 1960-luvun ilmiö.

Nancy Ericksson Ruotsin Sos.dem. Naisliitosta käytti seuraavan puheenvuoron. Puheenvuoron selosti kokoukselle Helvi Saarinen. Saarinen ehdotti, että hän selostaa ruotsalaisen käyttämää puheenvuoroa lyhyesti ja laajempi käänös toimitetaan jälkepäin monistena kokousedustajille. Ehdotus hyväksyttiin.

Ericksson kertoi Ruotsissa asetetun komitean työstä, jonka tehtävänä on tutkia naisen asemaa. Tässä komiteassa ovat edustettuina naisliitto, nuorisoliitto ja ylioppilajärjestö. Komitean puheenjohtajana toimii Ruotsin Sos.dem. Puolueen johtaja Erlander.

Komitean mietinnössä kiinnitetään huomiota kolmeen seuraavaan pääkohtaan:

1. Syntyväisyyshuvut ovat alentuneet,
2. lapsiperheiden taloudellinen asema on huonontunut ja
3. yhteiskunta tarvitsee jatkuvasti uutta työvoimaa ja työvoiman reservin muodostavat naimisissa olevat naiset.

Kotitehtävien parhaimman jakaantumisen edistämiseksi pitäisi antaa myös perheenisälle vanhemman "rooli", joka on ollut vain äidillä. Miesten keskuudessa on yleistä alkoholin käyttö ja myös itsemurhaprosentti on heidän keskuudessa korkeampi kuin naisten. Puhuja arveli sen johtuvan siitä, että miehet ovat asemaansa tyytymättömiä. Puhuja oli myös sitä mieltä, että lasten aiheuttamat kustannukset pitäisi saada yhä enemmän yhteiskunnan hoidettavaksi. Naisten keskuudessa esiintyvät tyytymättömyyden aiheet ovat: vaikeus saada ammattikasvatusta, lastenhoitovaikeudet äidin työssäoloaikana, yksinäisten äitien erikoiskysymykset, verotus ja naisen kaksinkertainen työpäivä. Vanhempien naisten keskuudessa on tärkeimmäksi probleemiksi muodostunut eristäytyminen kotiin sen jälkeen, kun lapset ovat kasvaneet suuriksi. Heidän taloudellinen asema on heikempi kuin niiden naisten jotka ovat työssä ja heidän on ammattitaidottomina ja iäkkäämpinä vaikea sijoittua työelämään.

Komitea on esittänyt ohjelman, jossa pääkohdiksi muodostuvat seuraavat kysymykset: Kaikkien oikeus työhön, vapaus valita kodissaolon ja lyön välillä, turvallisuus, oikeudenmukaisuus, inhimillisyys ja sosiaalipoliittiset uudistukset.

Lisäksi puhuja mainitsi, että heidän on saatava lisää päiväkoteja ja Usää yhteiskunnan tukea lapsiperheille. Kun perheellä ei ole taloudellisia huolia, vasta sitten naisella on valinnan vapaus kodin ja ansiotyön välillä.

Järjestävän valiokunnan taholta ehdotettiin kokoukselle, että palataan käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 12. Ehdotus hyväksyttiin.

Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja Aili Eskola esitti kokoukselle valiokunnan ehdotuksen liittotoimikunnan kokoonpanoksi. Henkilöt olivat seuraavat: Meeri Kala vaimen, Helvi Saarinen, Tyyne Paasivuori, Annikki Saarela-Johansson, Alli Lahtinen, Anni Vallanti, Anni Flinck ja Sinikka Luja.

Keskustelut.

Armi Hellgren esitti, että liittotoimikuntaan pitäisi saada ammattiyhdistysliikkeestä edustaja. Menettelytapavaliokunnalle hän esitti ehdokkaaksi liittotoimikuntaan Meri Nimenperän.

Anni Flinck kannatti ajatusta, että liittotoimikunnassa on ammattiyhdistysliikkeen edustus ja kieltäytyi itse ehdokkuudesta.

Hilda Salomaa kannatti edellisiä esityksiä ja ehdotti, että asia palautetaan menettelytapavaliokunnalle.

Kokous päätti lähettää menettelytapavaliokunnalle uudelleen harkittavaksi myös liittoneuvoston lisäjäsenten valinnan, koska Hämeen Pohjoisella piirillä ei ollut edustusta menettelytapavaliokunnan ensimmäisessä ehdotuksessa.

Ehdotus julkilausumista.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että kokouksesta annettaisiin julkilausuma.

P ä ä t ö s : Päättiin antaa julkilausuma ja päätöslauselma liittotoimikunnan alustuksesta. Valmistelut annettiin valistus- ja ohjelmavaliokunnan tehtäväksi.

Sosiaalinen tulonsiirtopoliittikka.
(esitysvihossa siv. 59—62)

Tohtori Ahti M. Salonen käytti tämän alustuksen johdosta täydentävän puheenvuoron mainiten mm. seuraavaa: Hän pyysi kokouksen osanottajia seuraamaan kokouksen esitysvihossa olevia numerosarjoja, joista näemme mitä sosiaaliseen tulonjakopoliittikkaan sisältyy, mitä jaamme kansakuntana toisillemme, kun ensin keräämme tulot veroina.

V. 1961 sosiaalimennoissa ovat suurimpana ryhmänä ne määrärahat, jotka koskevat vanhusten ja työkyvyttömiä elämän turvaamista eli 30 % käytetyistä määrärahoista. Perheiden ja lasten huoltoon käytettiin 24 %

kaikista sosiaalimäärärahoista, sairauden ja terveyden hoitoon 22 %, työtapaturmiin 5 % ja sotainvalidien ja kaatuneiden omaisten eläkkeisiin 8 %.

Tarkasteltaessa, miten sosiaalisten menojen rahoitus on järjestynyt, on luettelo seuraava: V. 1961 oli valtion osuus kaikista sosiaalimenoista 45 %, kuntien 22 %, työnantajien 25 ja väestön itsensä 8 %. Valtio kerää verotuksella tuloja itselleen ja jakaa ne sitten sosiaalimenoihin. Katsellessa sosiaalisten määrärahojen kehitystä koko sodan jälkeiseltä kaudelta, voidaan todeta, että valtion osuus rahoituksessa on jatkuvasti siirtynyt työnantajien kannettavaksi. Esim. v. 1946 oli valtion osuus sosiaalimäärärahoista 49 % ja nyt eli v. 1961 se oli 45 %. Samana aikana on työnantajien osuus kohonnut 16 %:sta 25 %:iin. Yksityisten kansalaisten osuus on laskenut 18:sta 8 %:iin. Kuntien osuus on pysynyt suurin piirtein saman suuruisena. Sosiaalipoliittisten kustannusten siirtyminen työnantajille merkitsee sitä, että kustannuksia on osittain siirretty verovaroista hintoihin. Vero-osuus on pienentynyt, mutta hinta-osuus kasvanut. Toinen seikka, joka kannattaa panna merkille, on se, että sosiaalimenot ovat kasvaneet viimeisen 15 vuoden aikana 14-kertaiseksi. Sosiaalimenojen reaalinen nousu on n. 7-kertainen. Tämä merkitsee sitä, että olemme kulkeneet voimakkaasti askelin kohti hyvinvointiyhteiskuntaa. Sosiaalimenot olivat v. 1946 kansantulosta 6 %, nyt ne ovat 12 %. Pääasiallinen kehitys on tapahtunut 40-luvulla. Nykyisen sosiaalipolitiikan ääriviivat lyötiin kiinni n. 20 vuotta sitten. Sen jälkeen on tapahtunut voimakasta kehitystä. Sosiaalimenot ovat vuosi vuodelta nousseet sekä reaalisesti että absoluuttisesti suurin piirtein samassa suhteessa kuin kansantulo on lisääntynyt. Suhteellisesti olemme uhranneet sosiaalimenoihin kansantulosta saman kuin aikaisemminkin. V. 1950 oli sosiaalikustannusten osuus kansantulosta n. 11 %. Voimme siis todeta, ettei 10 vuoden aikana ole tuotu liioin mitään uusia ideoita. Toteutamme vain vanhaa ohjelmaa, joka löydettiin heti sodan jälkeen. Norjassa uhraataan sosiaalisiin menoihin kansantulosta 13 %, ja Ruotsissa 16 %.

Suurin osa sosiaalisesta ajattelusta, mikä nyt vallitsee, on sota-ajan mullistusten seurausta. Ajattelemisen aihetta pitäisi antaa se, että emme ole 20 vuoden aikana kyenneet luomaan uutta. Voimme ajatella, että me olemme suurin piirtein sillä kohtuullisella tasolla, joka kansantuloon verrattuna käytetään sosiaalisiin menoihin. Kansantulo kasvaa 4—5 %:n vuosivauhdilla normaalissa oloissa ja pitempiä ajanjaksoja ajatellen reaalisesti, ottamatta huomioon rahanarvon mahdollista heikentymistä. Toisaalta voimme päätellä, että sellaisissa maissa kuin Suomi, joka on vasta teollisen kehityksensä alkuvaiheissa, on varattava suurempi osa voimavaroista uusien työpaikkojen luomiseen kuin on laita sellaisissa maissa, jotka ovat ehtineet jo pitemmälle. Luomalla hyvä taloudellinen

pohja, voidaan varmimmin kehittää sosiaalipolitiikkaa. Jos emme pysty harjoittamaan hyvinvointia lisäävää sosiaalipolitiikkaa, jaamme köyhyyttä. Meidän päämäärämme on hyvinvoinnin jakaminen ja yleiseen hyvinvointiin pyrkiminen.

Jos tarkastelemme kehitystä siltä ajalta, kun sosialidemokraattinen työväenliike on toiminut, voimme havaita, että ero on suunnaton. Vuosisadan vaihteessa katsottiin, että yhteiskunnan velvollisuus on turvata sisäinen rauha ja ulkonainen turvallisuus. Kun yhteiskunta antaa armeijan, poliisin, tuomarin ja vankilan niin se on täyttänyt tehtävänsä. Tämä käsitys on muuttunut. Me katsomme nykyään, että yhteiskunnalla on paljon muita velvollisuuksia. Kukaan ei voi enää sellaista politiikkaa ehdottaakaan ja ainakaan ajanpitkään harjoittaa kuin sellaista, joka ottaa sosiaaliset näkökohdat huomioon. Nykyaikanakaan ei voi jäädä kukaan lepäämään laakereilleen. Tulee uusia kysymyksiä ns. sosiaalisia kansansairauksia, kuten alkoholismi, kotien yhteyden mureneminen, nuorisorikollisuus, avioerot, itsemurhat jne. Tarvitaan sosiaalipolitiikan alalla entisten latujen hiihtämistä, mutta myös uusien latujen aukaisemista. Tässä uusien latujen etsinnässä on sosialidemokraattisilla naisilla edessään valtava työ.

Puheenjohtaja kiitti tohtori Ahti M. Salosta hänen pitämästään esitelmästä.

Ilmoitusasioita:

Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja Aili Eskola ja ohjelma valiokunnan puheenjohtaja Irja Oranen ilmoittivat valiokuntien kokoontumisajat ja paikat.

Puheenjohtaja ilmoitti, että kokous ottaa tunnin kestäväen ruokailutauon, jonka jälkeen tohtori Pentti Viita pitää esitelmän.

Kokouksen jatkaminen ruokailutauon jälkeen.

Maataloudelliset tulonsiirrot.

Tohtori Pentti Viita piti kokouksessa esitelmän, edellä mainitusta aiheesta lausuen mm.:

Tämän minun esitelmäni aiheena on maataloudelliset tulonsiirrot, mutta tässä mielessä tulonsiirto kaipaa hieman käsittellistä alkuselvittelyä, ja minä hieman tarkastelenkin tämän tulonsiirron käsitettä.

Me voimme tulonsiirtopolitiikalla ja tulonsiirroilla ymmärtää niitä valtiovallan tai julkisen vallan toimenpiteitä, joilla tavalla tai toisella vaikutetaan kansalaisten käytettävissä oleviin tuloihin, tarkoitan tässä käytettävissä olevaan hyödykemäärään, heidän reaalityuloihinsa. Voidaan sanoa, että kaikki se liittyy tulonsiirtoihin ja tulonsiirtopolitiikkaan, millä

kansalaisten käytettävissä olevaa hyödykemäärää muutetaan siitä, mitä se olisi, jos näitä julkisen vallan toimenpiteitä ei harjoitettaisi, jos niitä ei toteutettaisi. Huomattava osa väestöstä ottaa osaa ansiotoimintaan työntekijöinä, yrittäjinä, pääomanomistajina jne., ja voidaan sanoa, että tämän mukaan määräytyvät tulot ovat tämän tulonsiirtopolitiikan muutosten kohteina, ts. ansiotulojen jakautumista pyritään laajassa merkityksessä muuttamaan valtiovallan toimesta. Ja niinpä meidän onkin määriteltävä tulonsiirrot sellaisiksi valtiovallan toimenpiteiksi, joilla vaikutetaan kansalaisten tuloihin kunkin yksityisen henkilön kohdalla.

Jos me tarkastelemme aluksi ansiotuloja, näitä tuloja, joita me saamme osallistuessamme tuotantoon työntekijöinä, yrittäjinä jne., niin on todettava, että jo tässä vaiheessa valtiolta vaikuttaa näitten ansiotulojen jakautumiseen ja niitten kokonaismäärään. Voidaan sanoa, että jo ansiotulon vaiheessa harjoitetaan tulonsiirtopolitiikkaa. Lähemmin tuttu on tulonsiirtopolitiikan vaihe, jolloin ansiotuloista siirretään julkiselle vallalle veroina huomattava osa. Se on myöskin tulonsiirtopolitiikkaa, ansiotoimintaan osallistuvilta siirretään tuloja valtiovallan käyttöön. Kolmas ryhmä käsittää ne toimenpiteet, joilla näin saadut valtion ja kuntien sekä muitten sellaisten tulot siirretään osaksi takaisin kansalaisten käyttöön. Näitähän ovat lapsilisät, vanhuusavustukset, yms, joita edellisessä esitelmässä hyvin laajastikin tarkasteltiin. Ne ovat kolmas tulonsiirtopolitiikan vaihe. Neljäntenä me voimme sisällyttää myöskin tulonsiirtoihin sellaiset toimenpiteet kuin esim. välilliset verot, jotka myöskin sisältyvät tuloja muuttavaan tulonsiirtopolitiikkaan.

Kun meillä tällä kertaa on tarkasteltavana maataloudelliset tulonsiirrot, niin tämä kysymys on ymmärrettävä siten, että me tarkastelemme niitä tulonsiirtoja, joita annetaan maataloustuotantoon osallistuvien käyttöön heidän ansiotulovaiheessaan, siis millä tavalla julkinen valta pyrkii muuttamaan maataloustuotantoon osallistuvan väestön tuloja nimenomaan näitten tulojen ansaintavaiheessa. En tarkastele sitä, mitenkä valtiolta siirtää jo ansaittuja tuloja julkiseen sektoriin tai kuntien sektoriin, vaan ainoastaan sitä, mitenkä julkinen valta meillä Suomessa pyrkii muuttamaan maataloudessa ansaittavia tuloja. Tämä on ns. maataloudellista tulonsiirtopolitiikkaa, tuotantopoliittista tulonsiirtopolitiikkaa.

Tällöin meidän täytyy lähteä tarkastelemaan kysymystä siltä kannalta, mikä olisi nykyinen maatalouden tulotaso, jos näitä valtiovallan toimenpiteitä ei toteutettaisi. Haluan korostaa jo tässä yhteydessä, että maatalouspolitiikan tarkoituksena ei ole yksinomaan vaikuttaminen tulonsiirtojen avulla ja yksinomaan pyrkimyksenä vaikuttaa ansiotuloon maataloudessa. Myöskin sellaiset tavoitteet kuin omavaraisuus, siis kotimaisen tuotannon ylläpitäminen tuonnissa mahdollisesti tapahtuvien

häiriöitten varalta, työllisyyskysymys jne., kaikki nämä luonnollisesti kytkeytyvät läheisesti tähän pyrkimykseen korottaa julkisen vallan toimenpitein maataloudessa ansaittavaa tulotasoa. Tällä tavalla me voimme lähestyä tätä kysymystä tarkastelemalla yksinkertaisesti, mitä maataloudessa ansaittaisiin ilman näitä valtiovallan toimenpiteitä ja mitä siellä nyt ansaitaan, kun valtiolta mitä moninaisimmin toimenpitein harjoittaa maataloustuotantoa edistävää talouspolitiikkaa.

Tämä käsite luonnollisesti perustuu siihen, että me voimme saada tästä tulonsiirtopolitiikasta kokonaiskuvan vain nykyhetkellä. Jos me ajattelemme sellaista mahdollisuutta, että me yhtenä hetkenä poistaisimme tämän kotimaista tuotantoa tukevan talouspolitiikan, niin me voimme olla aivan varmoja siitä, että myöskin tuotannon rakenne muuttuisi. Ja silloin me emme tiedä, millaisia olisivat nykyiseen maataloustuotantoon osallistuvien henkilöitten tulot. Me toisin sanoen pystymme vain laskemaan ja arvioimaan, mikä on tämän tulonsiirtopolitiikan vaikutus nykyiseen tuotannon rakenteeseen, nykyisen maataloustuotannon vallitessa.

On syytä todeta, että tällaisen tulonsiirtopolitiikan ilmenemismuodot ovat tavattoman moninaiset. Jos te otatte käsiinne valtion budjetin ja selaatte siellä lukuisia maatalouspoliittisia määrärahoja, niin te voitte havaita, että tämä kysymys on varsin monitahoinen, ja sanoisin, että myöskin erittäin vaikeasti hallittavissa. Selatessamme valtion budjettia, voimme todeta siellä satoja erilaisia määrärahoja maataloustuotannon edistämiseksi, ja tämän ohella meidän täytyy muistaa, että myöskin kuluttajat ja ulkomaiset maataloustuotteitten ostajat suorittavat huomattavan osan kotimaisista maataloustuotteitten hinnoista. Mikä tällöin on näiden tulonsiirtopoliittisten toimenpiteitten ulottuvuus ja millä tavalla tästä kuvasta muodostuu kokonaisuus, on usein varsin vaikeasti käsitettävissä. Minä tarkastelen ainoastaan muutamien aivan yksinkertaisten käsitteitten varassa tätä kysymystä.

Me voimme ensinnäkin kysyä, mitä maksaa kotimainen maataloustuotanto, mikä on se summa, minkä me maksamme tiettyinä vuonna tässä maassa tuotetuista maataloustuotteista. Me voimme tehdä tällaisen kysymyksen. Toisaalta me voimme kysyä, mikä on se summa, mikä on maataloustuoteryhmän arvo, jos me yritämme arvioida sitä ilman valtiovallan toimenpiteitä. Jotta me saisimme selville tuon ensimmäisen summan, siis mitä kotimainen maataloustuotanto tulee tiettyinä vuonna maksamaan tässä maassa, niin meidän täytyy ensinnä ottaa huomioon se erä, minkä tässä maassa kuluttajat maksavat ostaessaan käyttöönsä maataloustuotteita. Kuluttajat maksavat kulutusmenoerissään huomattavan summan maatalouden tuotantokustannuksista. Tällä hetkellä on tilanne se, että kotimaisista maataloustuotteiden tuotantokustannuksista

kuluttajat maksavat noin 3/4, ja yhden neljänneksen maksaa julkinen valta. Kun tarkastelemme valtion budjettia, niin me voimme sieltä löytää tämän yhden neljänneksen mitä moninaisimpina menoerinä. Minä luettelen tässä niistä muutamia. Sellaisia ovat uudisraivauspalkkiot, kivenraivauspalkkiot, väkilannoitteitten hintojen alentaminen, väkirehujen ostotodisteet, maatalouskoneitten hankinta-avustukset, tutkimus- ja r.euvontamenot, peruskuivatusavustukset, salaojituspalkkiot, salaojituskorvaukset, tienkokustannukset ja tilanhankintalainat ja kaikki tällaiset mitä moninaisimmat avustukset. Näitähän on valtion budjetista löydetävissä ehkä pari kolmesataa tällaista nimikettä. Näistä me voimme sanoa, että yksi neljännes näitten määrärahojen muodossa rahoitetaan kotimaisten maataloustuotteitten tuotantokustannuksista ja kolme neljänestä tulee kuluttajien pussista. Nämä summat yhdistämällä me voimme todeta, mitä tiettyä vuonna kotimainen maataloustuotanto tulee tässä maassa maksamaan. Minä vielä hieman palaan tuohon valtion osuuteen tästä tuotantokustannusten rahoituksesta. Siellähän ovat ensinnäkin maataloustuotteista maksettavat hintatukipalkkiot. Valtiovalta alentaa menojaan muodossa eräitten maataloustuotteitten hintoja, ja näihin alennettuihin hintoihin sitten tapahtuu myynti joko kotimaahan tai ulkomaille. Mainitsen esimerkkinä voin, jota minä olen usein käyttänyt esimerkkinä, koska se on ehkä kaikista epäedullisimpia tuotteita meillä. Mehän saamme, jos käytän tätä vanhaa markkaa, vientivoista noin 250 vanhaa markkaa, mutta kotimaiset tuotantokustannukset, kun otetaan huomioon kaikki kustannukset siitä riippumatta, rahoittaako ne valtiovalta vai kuluttajat vai viejät tai siis ulkolaiset ostajat, niin tämä kotimainen tuotantokustannus on runsaasti 700 vanhaa markkaa. Siis me voimme sanoa, että vientivoista valtiovalta maksaa runsaasti 2/3 erilaaisina tukipalkkioina ja avustuksina.

Toisena pääryhmänä valtionaloudessa maataloustuotannon rahoitukseen ovat kaikki välittömät avustukset, joita maksetaan joko tietyn tuotannon tekijän tai raaka-aineen tai muun ulkonaisen tunnusmerkin mukaan. Esim. lehmänpitopalkkiot, pinta-alalisät ja tms. ovat esimerkkinä tämän tyyppisistä maatalousmenoista. Valtiovalta myöskin kustantaa huomattavan osan maatalousinvestoinneista, salaojitussavustukset, kivenraivaussavustukset, raivauspalkkiot ja kaikki tällaiset merkitsevät investointien rahoitusta julkisen vallan toimenpitein. Eräissä tapauksissa tämä avustus on jopa 100-prosenttinen, varsinkin jos se koskee asutustilojen yhteydessä tapahtuvaa rahoitusta.

Kolmantena valtion menoryhmänä haluaisin mainita raaka-aineitten ilmaisluvutukset ja näitten raaka-aineitten hintojen alentaminen, väkilannoitteitten hintojen alennukset, väkirehujen ostotodisteet ja kaikki tällaiset muodostavat tämän ryhmän.

Neljäntenä on maatalousluottojen korkoetu. Viljelijäthän maksavat takaisin lainapääoman, mutta he saavat lainan yhden prosentin korolla, kun joutuisivat maksamaan yksityisillä luottomarkkinoilla 6—7 prosenttia. Tämä erotus luonnollisesti merkitsee mataloustuotannon rahoitusta.

Nämä valtion menot muodostavat neljänneksen kotimaisen maataloustuotannon rahoituksesta. Ollaksemme tarkkoja meidän täytyy todeta, että myöskin maatalouden raaka-aineista ja koneista on maksettava jossain määrin välillisiä veroja, joten todellinen tuotantokustannus saadaan lisäämällä kuluttajien maksamaan summaan valtion tuotantopoliittiset menot ja vähentämällä tästä välilliset verot.

Minulla ei ole aivan viime vuosilta laskelmia, minkä suuruisia nämä erät ovat tällä hetkellä. Ilmeisesti meillä tällä hetkellä on tilanne se, että maataloustuotannon arvo on noin 220 vanhaa miljardia, ja siitä julkinen valta rahoittaa noin 60 miljardia ja lopun maksavat kuluttajat ja ulkomaiset ostajat. Tämä on se kustannus, jonka me voimme todeta maksettavan kotimaisesta tuotannosta. Toisaalta me voimme sitten kysyä, että mikä on se arvo, mikä jouduttaisiin tästä tuotannosta maksamaan, jos valtiovallan toimenpiteitä ei olisi olemassa. Me voimme arvioida, että kotimaisen tuotannon arvo on näin laskien ahkä noin lähes 170 miljardia. Tämä arvo on vientituotteitten osalta todettavissa luonnollisesti siten, että me käytämme vientihintaa, jonka me olemme saaneet viedessämme ulos maataloustuotteita. Toisaalta meidän täytyy käyttää arviointiperustana tuontihintoja, joita me ilmeisesti joutuisimme maksamaan näistä tuotteista siinä tapauksessa, että valtiovallan talouspoliittisin toimenpitein tätä tuontia ei rajoitettaisi. Tämä erotus on määrältään viime vuosina ollut runsaat 50 vanhaa miljardia markkaa. Tämän summan me olemme maksaneet korottaaksemme maatalousväestön tulotasoa maataloudesta ansaittavan tulon osalta saadaksemme aikaan kotimaisen tuotannon omavaraisuussyistä, työllisyysyistä jne. Edelleen me voimme arvioida, että tämä 50 miljardin summa on noin 40 % maataloudessa ansaituista tuloista. Jos tätä valtion tulonsiirtopoliittikkaa ei harjoitettaisi, niin nykyisen tuotannon rakenteen vallitessa maatalouden tulotaso jäisi huomattavasti alemmaksi kuin mitä se on. Ansaituista tuloista 40 % maataloudessa on luettava valtiovallan talouspolitiikan ansioksi. Maatalouden vuosityöntekijää kohden tämä summa on noin 130.000 vanhaa markkaa ja maan asukasta kohti noin 12.000 markkaa. Te voitte toimintaselostuksesta ja ohjelmasta havaita, minkä verran olivat määrältään sosiaaliset tulonsiirrot julkiselta vallalta yksityiseen sektoriin. Nehän olivat asukasta kohti noin 33.000. Maataloudellinen tulonsiirto on tuosta runsas kolmannes asukasta kohti.

Me voimme kysyä, minkälainen on tuleva kehitys tältä osin. Jos me lähdemme siitä, että tulotaso jatkuvasti kohoaa tässä maassa, niin mei-

dän täytyy myöskin varautua siihen, että maataloudellinen tulonsiirtopoliittikka tulee edelleenkin laajentumaan tulotason noustessa. Valtiovallan toimenpitein joudutaan ilmeisesti varsin voimakkaasti edelleenkin korottamaan maataloudesta annettavaa tulotasoa ja näin ollen panemaan huomattava paino tälle tulonsiirtopoliittikalle edelleenkin. Uskoin, että tämä tulonsiirtopoliittikka tulee voimistumaan ja laajentumaan ja samalla vaatii luonnollisesti mm. verovaroja entistä enemmän samoin kuin kuluttajien pussista myöskin joudutaan tähän tarkoitukseen käyttämään varmasti yhä enemmän ja enemmän. Tämä sillä edellytyksellä, että me emme saisi aikaan muutosta maatalouspolitiikassa rationalisoinnin suuntaan.

Jos me lähdemme siitä, että eräänä päivänä tämä tuki poistettaisiin, niin ilmeisesti myöskin maataloustuotanto silloin tavattomasti supistuisi ja ainakin aluksi tämä väestö myöskin voisi todeta tulotasonsa voimakkaasti alentuvan. Pitkällä tähtäimellä me emme kuitenkaan tiedä, millaiseksi näitten henkilöitten tulotaso muodostuisi. Maataloustuotanto supistuisi, mutta ilmeisesti näitten henkilöitten tulotaso ei niinkään paljon ja ehkä voisi käydä päinvastoin. Nimittäin voidaan kuvitella, että jos tällainen tuotannon supistuminen tapahtuisi todellisuudessa, niin maataloudesta jouduttaisiin silloin työtä ja pääomaa siirtämään muihin elinkeinoihin. Silloin näitten henkilöitten tulot voisivat muodostua ehkä samoiksi, ehkä korkeammiksikin siirtymävaiheen jälkeen. Koko tulonsiirtopoliittikka on ymmärrettävä vain nykyisen tuotannonrakenteen aiheuttamaksi. Jos rakenne muuttuisi, silloin myös tulonsiirtopoliittikan merkitys luonnollisesti tulisi supistumaan. Tällä en halua sanoa sitä, miten välttämätöntä kotimainen tuotanto on. millaiseksi viljelijäväestön tulotason tulisi muodostua jne. Meillähan pidetään tätä omavaraisuutta erittäin tärkeänä, ja tässä muodossa ollaan myöskin valmiita käyttämään huomattava osa kansantulosta tulonsiirtoina tämän tuotannon aikaansaamiseksi mahdollisen saarron sattuessa. Samoin viljelijäväestön tulotason korottaminen on meillä talouspolitiikassa niin keskeisellä tilalla, että en usko, että tässäkään suhteessa kovin paljon arvostelun tilaa löytyy näitä tavoitteita asetettaessa.

Voidaan kysyä, onko tällainen tulonsiirtopoliittikka hyvä ja olisiko löydettävissä joitakin parempia menetelmiä. Minä haluaisin omasta puolestani korostaa, että tulonsiirtopoliittikan tulisi sittenkin tapahtua lähinnä ei ansiotulojen ansaitsemisvaiheessa, vaan vasta niiden jälkeen. Jos lähdetään siitä, että nimenomaan tiettyjen väestöryhmien tulotasoa pyritään korottamaan tulojen ansaintavaiheessa, niin joudutaan hyvin helposti varsin epäoikeudenmukaisiin tuloksiin. Oikeudenmukaisempaa on todeta ensinnä, mitä kukin henkilö on ansainnut, ja sen jälkeen verotuksella siirtää näistä tuloista julkiseen talouteen osa ja palauttaa

näitä sosiaalisina tulonsiirtoina takaisin niille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Tämä on minusta suora linja. Jos sen sijaan pyritään jo tulojen hankkimisvaiheessa tasoittamiseen tai muuhun, niin joudutaan helposti suuriin epäkohtiin. Nimenomaan tällöin voidaan todeta, että viljelijäväestön tulotaso on keskimäärää alempi. Me emme tällä hetkellä tiedä, onko näin asianlaita ja missä laajuudessa, mutta jos lähdemme siitä, että näin on ja korotamme tietyn hyödykkeen hintaa tulotason korottamiseksi, niin luonnollisesti tästä korotuksesta pääsevät osallisiksi maatalouden piirissä myöskin ne, joilla jo on entuudestaan korkea tulotaso. Näin ollen tältä osin lisätään tulonjaon epätasaisuutta, vaikka pyrkimyksenä pitäisi olla päinvastoin. Toinen seikka on se, että miksi meidän pitää nimenomaan käyttää tulonsiirtopoliittikkaa suosimalla tiettyä elinkeinoa, kun monissa muissa elinkeinoissa ja yrityksissä on myös pienituloisia henkilöitä ja väestöryhmiä, joita tulisi auttaa. Jos me valitsemme tietyn ansiotulojen korottamiskeinon tulonsiirtopoliittikan välineeksi, niin loudutaan kysymään, miksi nimenomaan tässä elinkeinossa, tällä alueella, tässä yrityksessä? Miksi ei tuossa elinkeinossa jne., koska sielläkin on pienituloisia. Tämä on eräs tällaisen tulonsiirtopoliittikan epäkohta. Kolmas seikka, mikä on kansantalouden tuotantovarojen käytön kannalta epätarkoituksenmukaista, on se, että tällainen tulonsiirtopoliittikka johtaa helposti epätarkoituksenmukaiseen tuotannontekijäin käyttöön. Jos me käyttäisimme vastaavan työvoiman, vastaavat pääomat joissakin muissa elinkeinoissa, joillakin muilla alueilla, joissakin muissa yrityksissä, niin on ilmeistä, että me siellä saisimme näillä vastaavilla panoksilla suuremman tuotoksen aikaan. Tällä tavalla voidaan ijoutua helposti siihen, että elinkeinoja ohjaava tulonsiirtopoliittikka johtaa hitaaseen kansantulon kasvuun, vaikka sillä voitaisiin monien väestöryhmien tulotaso korottaa. Tästäkin syystä olisi suositeltavampaa pyrkiä käyttämään työvoima ja pääoma niissä elinkeinoissa, joissa tuottavuus on suurin. Kun kansantulo muodostuisi näin suuremmaksi, niin sen jälkeen hoidettaisiin tulonsiirtopoliittikka näitten sosiaalisten tulonsiirtojen ja verotuksen avulla. Tämäkin on siis erittäin painava näkökohta tätä tulonsiirtopoliittikkaa vastaan.

Haluan lopuksi korostaa sitä seikkaa, että meidän maataloustuotantomme rahoittaminen julkisen vallan toimenpitein tapahtuu monia teitä. Sillä on viljelys väestön kannalta erittäin suuria ansioita. Mutta nimenomaan oikeudenmukaisuus ja tuotannontekijäin rationaalinen käyttö tästä tulonsiirtopoliittikasta varmasti kärsivät. Toinen seikka, mihin voidaan perustellusti kiinnittää huomiota kriittisessä mielessä, on tämän tulonsiirtopoliittikan rakenne. Tuo seikka, että meillä on nykyinen rakenne ja nykyinen rationalisointiaste jne., on aina arvostelun alaisena, mutta minä uskon henkilökohtaisesti ainakin, että me nykyisellä sum-

maila, joka siis on noin 50 miljardia vanhaa markkaa, voisimme huomattavasti nopeammin korottaa maatalousväestön tulotasoa, jos me käyttäisimme tämän summan tuottavammalla tavalla, nimenomaan käyttäisimme sen entisestä rakenteesta poikkeavalla tavalla siten, että tilakoko saataisiin vähitellen suurentumaan, että nämä nykyiset pellot saataisiin entistä tuottavampaan kuntoon, että yleensä maataloustuotanto muodostuisi nykyistä rationalisoidummaksi. Tässä mielessä haluan varsin voimakkaasti arvostella tätä nykyistä tulonsiirtopolitiikkaa sen sisäisen rakenteen vuoksi. Tuon kokonaissumman puolesta ei ehkä niinkään ole tilaa arvostelulle, koska me olemme hyväksyneet tällaisia tavoitteita kuin omavaraisuus, viljelijäväestön tulotason korottaminen jne. Jos me ne hyväksymme, niin meidän on myös hyväksyttävä se, että me maksamme tällaisen tavattoman suuren summan tulonsiirtoina maataloudelle. Keskustella voidaan sitä enemmän sen sijaan tämän tulonsiirtopolitiikan sisäisestä rakenteesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Minulla on sellainen käsitys, että jos me pystyisimme muuttamaan nopeammin tulonsiirtopolitiikan rakennetta siten, että maataloustuotanto nykyistä nopeammin rationalisoituisi niin samalla kun turvaisimme omavaraisuuden samalla kohottaisimme nopeammin viljelijäväestön tulotasoa.

Puheenjohtaja kiitti tohtori Pentti Viitaa hänen esittämästään alustuksesta sekä tarjosi puheenvuoroja sekä Salosen että Viidan esitysten johdosta. Kun puheenvuoroja ei pyydetty, hyväksyttiin alustukset kuulluiksi.

*Keskustelu liittotoimikunnan esityksestä naiset ja
yhteiskunnallinen toiminta
(esitysvihkossa siv. 44—48)*

Svea Degerman selosti ammattikasvatusta mainiten mm., että ammattikasvatuksesta on paljon puhuttu ammatillisella sektorilla kuin myös poliittisissa piireissä. Myös naisten keskuudessa asiasta on paljon puhuttu, mutta näyttää siltä, että ellei tätä asiaa tuoda esille suuremmilla kirjaimilla, huononee naisten ammattikasvatus vuosi vuodelta. Hän viittasi väestötutkimuksen vuosikirjaan n:o 7, jossa ammattikasvatuksen viranomaisen suulla todetaan ammattikasvatuksessa olevan suuria puutteita. Lainaus kirjasta kuuluu: "Näyttää siltä, että ammatillisen koulutuksen epätasainen jakaantuminen toisaalta ja tuotantoelämän työvoimatarve toisaalta ovat epäsuhteessa toinen toisiinsa." Tämä pitää paikkansa, sillä siitä työvoimasta on puutetta, jolla on ammattikasvatusta. Ammattitaidottomat työntekijät ovat työttömyyskortistoissa, vaikka työllisyystilanne on ollut suhteellisen hyvä. V. 1959 kaikista työttä-

myyskortistoissa olleista oli käynyt ainoastaan kansakoulun 68,8 %. Valtiovallan taholta on pyritty poistamaan tätä puutetta järjestämällä ammattikursseja työttömille. Mm. nyt istuu jaosto, jonka tehtävänä on laatia suunnitelmia ammattikasvatuksen laajentamiseksi työllisyysvaroilla. Tässä toimikunnassa ei ole yhtään naista. Tärkeä kysymys on nimenomaan se, miten yhteiskunta suhtautuu naisten ammattikasvatukseen ja miten me itse siihen suhtaudumme. Ammattitaidon mukaan määräytyvät palkat ja myös eläkkeet myöhemmässä vaiheessa.

Toinen asia, jota olemme ammattiyhdistysliikkeen piirissä pitäneet esillä, on lasten päivähoito. Voimme todeta sen olevan hyvää sosiaalista toimintaa vähävaraisten kotien hyväksi, mutta meitä kiinnostaa, minkälaiseksi se muodostuu lähitulevaisuudessa. Näyttää siltä, että pyritään lisäämään kolmen tai neljän tunnin hoitopaikkoja kokopäivähoitopaikkojen kustannuksella. Tämä pyrkimys ei palvele työssä olevia äitejä. Toinen asia, joka liittyy päivähoitokysymykseen on kustannuskeskustelu. Väitetään, että yksityisten ylläpitämät päiväkodit tulevat halvemmiksi kuin kuntien, koska kunnan pitäisi rakentaa päiväkoteja. Tämä on kuitenkin asia, joka pitäisi kunnan toimesta huolehtia. Myös puistotäti-toiminta kaipaisi tarkastelua. Puistotädit eivät ole kuntaan työsuhhteessa. Kun näin on, saattaa käydä niin, että huonon sään sattuessa puistotäti ei tulekaan lapsia kaitsemaan.

Suomen Ammattijärjestö on jättänyt sosiaaliministeri Pohjolalle aloitteen, jossa kehoitetaan suorittamaan tutkimus lasten päivähoitokysymyksestä. Aloitteessa ehdotetaan tutkittavaksi, mikä on lasten päivähoidon kohdalla tämän hetkinen tilanne ja mikä on tarve. Norjassa tällainen tutkimus on suoritettu. Siellä on asiaa tutkinut komitea tehnyt selvät ehdotukset siitä, miten lasten päivähoito pitäisi järjestää ja rahoittaa. Ruotsissa kehitetään asiaa eduskunta-aloitteen pohjalta. Meillä on lasten päiväkotien tarkastus myös vaillinainen. Kaikki päiväkodit eivät ole antaneet lainkaan selostusta toiminnastaan sosiaaliministeriölle.

Degerman huomautti, että hän käyttää myöhemmin puheenvuoron naisten palkoista, joka pitäisi aina pitää esillä ammattikasvatuksen rinnalla.

Sinikka Luja puhui aiheesta naiset ja yhteiskunnallinen toiminta. Hän mainitsi, ettei voida vetää enää rajaa naisten ja miesten asioiden välille. Tämä asiajako on kuitenkin syvälle juurtunut jopa oman järjestöväenkin keskuuteen. Viime valtiolliset vaalit osoittavat, ettei naisista voida enää puhua nukkuvien puolueena. Nämä vaalit osoittivat myös sen, että meidän on kiireesti ryhdyttävä tekemään kasvatustyötä naisten keskuudessa muillakin kuin sosiaalipoliittisilla kysymyksillä. Sellaiset tilanteet, kun oli esim. viime vaalien edellä, voivat

nostaa valtaan diktatuuriin pyrkijöitä. Me sosialidemokraattiset järjestönaiset olemme vastuussa siitä, että suomalainen nainen osaa asennoitua oikein erilaisissa poliittisissa tilanteissa.

Erittäin tärkeänä pidän sitä, että liittotoimikunnan alustuksessa kiinnitetään huomiota nuorten naisten mukaan saamiseen puoluetöihin. Tässä työssä on eräs apukeino se, että me vanhemmat naiset ryhdyimme ensiksi kasvattamaan itseämme. Meidän on opittava ymmärtämään, että nuorempikin nainen pystyy kantamaan vastuun. Tällainen epäluuloisuus lienee vanha naisliiton kasvatuksen peruja. Lopuksi hän sanoi lämpimästi yhtyvänsä liittotoimikunnan alustukseen.

Esteri Siltanen kertoi, että he ovat Keuruun Sos.dem. Naisyhdistyksessä koettaneet saada erikoisesti juuri kahden edellisen vuoden aikana nuoria naisia mukaan yhdistyksen toimintaan. Tätä silmällä pitäen on naisyhdistys perustanut voimisteluryhmän. On ilmeistä, että jumppailloissa käyvät nuoret naiset liittyvät aivan lähiaikoina naisyhdistykseen.

P ä ä t ö s : Hyväksyttiin yksimielisesti liittotoimikunnan esitys ja alustukseen liittyvät ponnet, jotka on esitysvihossa siv. 47—48.

Tähän asiaan liittyen hyväksyttiin Sos.dem. Nuorison Keskusliiton lausunto, joka oli seuraava:

1. "Nuorisoliikkeen piirissä on havaittu, että nuorison aktiivinen järjestötoiminnan kausi keskittyy 16—20 ikävuosien välille. Viimeksi mainitun ikäkauden jälkeen nuoret asennoituvat uudelleen. Asennoitumiseen vaikuttaa poikien kohdalla etupäässä asepalvelus ja tyttöjen kohdalla ammattiin valmistautuminen tai naimisiin meno. Kaikki nämä tekijät tekevät nuoresta ihmisestä aikuisen, joka etsii paikkaansa varttuneempien parissa.

Aktiivinenkaan nuorisoliikkeen jäsen ei nykyisen systeemin vallitessa kovinkaan usein hakeudu nuorisotoimintakautensa jälkeen varttuneemman väen järjestötoiminnan pariin. Syynä tähän pitää nuorisoliike sitä, että sosialidemokraattinen kokonaisuus on liiaksi omiin muotoihinsa pitäytynyt ja näin siirtyminen järjestöstä toiseen edellyttää uudelleen liittymistä, joka kuten tiedetään vaatii itsekultakin melkoista aktivoitumista. Siksi nuorisoliike kiinnittää edustajakokouksen huomiota niihin esityksiin, joita SNK:n taholta on tehty lähestyvälle puoluekokoukselle siinä tarkoituksessa, että nykyinen vaikea siirtymävaihe nuorten kohdalla saataisiin helpommaksi.

Nuorten naisten mukaan saamisen tehostamiseksi esittää SNK, että sen ja naisliikkeen kesken ryhdyttäisiin harjoittamaan nykyistä laajempaa yhteistoimintaa senkaltaisin työmuodoin, jotka kiinnostaisivat vasta-avioituneita. Sellaisina olisi nähtävä esim.

— nuorille aviopareille tarkoitetun kerhotoiminnan aikaan saarni-

nen, jossa työstä olisi pääpaino niiden ongelmien ja asioiden selvittelyllä, jotka avioliitto tunnetusti jokaiselle alkuvaiheessaan esiin tuo;

— sellaisen opastustoiminnan aikaan saaminen, joka antaa neuvoja nykyisen yhteiskunnan sosiaalisen lainsäädännön vaikutuksesta nuorten avioparien ongelmien selvittämiseksi.

2. Naisammattiryhmien toimintaan mukaan saamisesta nykyistä lukuisemmin kiinnittää nuorisoliike huomiota niihin mahdollisuuksiin, joita tarjoaa myymäläapulaisten jatkuvasti laajentuva naisvaltainen ammattiryhmä.

3. Nais- ja nuorisoliikkeen yhteistoiminnan tehostamiseksi esittää SNK, että joka syksy valmistauduttaessa uuteen toimintakauteen pitäisivät näiden liittojen johtavat toimitsijat työkokouksen, jonka tehtävänä olisi molempien liittojen toimintasuunnitelmien yhteen nivellyttäminen."

Keskustelu kohdasta naisten asema työelämässä
(esitysvihkossa siv. 48—51)

Hilja Lehtinen kiinnitti puheenvuorossaan huomiota perheenäitien ammattikuntaan. Hän mainitsi, että vaikka perheenäitien kannettavana on vastuu perheen taloudesta ja lasten hoidosta, eivät he saa yhteiskunnalta mitään tukea. Monille muille ammattiryhmille, kuten esim. maanviljelijäväestölle maksetaan tukipalkkioita. On istunut komitea perheenmäntiä koskevaa asiaa tutkimassa, mutta tämän komitean työn tuloksista ei ole saatu tietoja. Hän ehdotti, että eduskunnassa tehtäisiin sosialidemokraattisten edustajien toimesta aloite äidin palkan maksamisesta. Tällainen ajatus on esitetty monta kertaa pohjoismaisissa naisten lehdissä, joten asia leijuu ikäänkuin ilmassa. Siihen kannattaisi kiinnittää meidänkin taholta huomiota.

P ä t ö s :! Liittotoimikunnan esitys hyväksyttiin muutoksitta.

Keskustelu aiheesta naisten asema perheessä
(esitysvihkossa siv. 51—54)

Jenny Eskelinen kiinnitti puheenvuorossaan huomiota mm. siihen, että mikäli perheessä sattuu olemaan kroonisesti sairas isä ja äiti menee ansiotyöhön ts. siirtyy perheenhuoltajaksi, niin kansaneläkkeestä annetaan ainoastaan perusosa. On suuri epäkohta, että äidin työssäkäyminen vähentää työkyvyttömyyseläkkeen määrää. Äitihän on mennyt työhön olosuhteiden pakosta. Puhuja ilmoitti yhtyvänsä liittotoimikunnan esittämiin ponsiin.

Maire Haapasalo käytti puheenvuoron kohtaan perheenäiti-ansioäiti. Hän kiinnitti edustajien huomiota äidin merkitykseen lasten kasvattajana. Hänen käsityksensä mukaan liittotoimikunnan alustuksissa liian yksipuolisesti pohditaan sitä seikkaa, että lasten hoitopaikkoja olisi lisättävä. Puhujan käsityksen mukaan pitäisi enemmän kiinnittää huomiota siihen, että äidille turvattaisiin taloudellinen mahdollisuus hoitaa lapsia kotona lasten pieninä ollessa. Lapsipsykologit ovat todenneet, että äidin pitäisi hoitaa lasta ainakin kolme vuotta, joidenkin teorioitten mukaan tämä ikäraja on nostettu 6—7 v. Äidinpalkka olisi tähän eräs ratkaisu. Eräissä maissa maksetaan äidinpalkkaa. Ranska on tässä asiassa edelläkävijämaa. Itävallassa ja Puolassa asia on käytännössä järjestetty, Länsi-Saksassa, Ruotsissa ja Belgiassa asiaa pohditaan vakavasti. Kerron omasta kotikaupungistani esimerkin, miten paljon lasten seimessä hoito tulee maksamaan yhteiskunnalle. Kahden lapsen 272 hoitopäivää käsittävät kustannukset ovat vuodessa 383.012 vanhaa markkaa. Tähän ei sisälly kiinteistökulut eikä korot. Näiden lasten äiti saa ansiotyöstään palkkaa 240.000 vanhaa markkaa vuodessa ja kun isäkin on sekatyömies, ei heiltä voida periä korvausta lasten päivähoidosta. Tällaisia tapauksia tarkastellessa tulee ajatelleeksi, että onko tämä perheen ja yhteiskunnan kannalta kaikkein viisainta kustannusten jakautumista. Äidinkin kannalta täytyy ottaa huomioon hänen kaksinkertainen työpäivä. Kotityöt ja lasten hoito kärsii ja lapset joutuvat olemaan päivänsä rauhattomassa ympäristössä, sillä lastentalossa on 75 lasta samanaikaisesti. Lapset tuntevat turvattomuutta ja hoitajilla ei ole aikaa osoittaa lapsille yksilöllistä huomiota. Lastensuojelutyössä mukana olleena olen havainnut, että tarhoissa ja seimissä olleet lapset joutuvat murrosiässä häiriintyneen luontensa takia kasvatusneuvoloiden pariin ja muihin ikävyöksiin.

Ehdotankin, että pienten lasten äideille olisi ryhdyttävä suunnittelemaan äidinpalkkaa ja valtion sekä kuntien yhteisvoimin suoritettai-siin perusteellinen tutkimus asiasta. Äidinpalkan maksaminen tulisi käsitykseni mukaan kysymykseen vain sellaisissa tapauksissa, ettei perheenisän palkka riitä kohtuullisessa määrässä perheen menojen peittämiseen.

Haapasalo jätti ehdotuksensa puheenjohtajalle lisättäväksi liittotoimikunnan ponsiehdotuksiin.

Alli Lahtinen sanoi puheenvuorossaan mm., että eduskunnan asettama valiokunta tutkii äidinpalkkakysymystä parhaillaan. Väestöliitto on myös ollut tästä asiasta kiinnostunut, mutta jättänyt sen ilmeisesti "hautumaan" toistaiseksi. Yhdyn täällä esitettyihin ajatuksiin siitä, että sosialidemokraattisten naisten on valppaasti seurattava tilanteen kehitystä ja pyrittävä aikaan saamaan sellainen ratkaisu,

ettei perheen toimeentulomahdollisuudet laskisi, jos äiti jää kotiin lasten pieninä ollessa.

Lahtinen selosti, miten ulkomailla on äidinpalkkasysteemi järjestetty. Belgiassa ja Ranskassa maksetaan voimassa oleva lapsilisä äidille kaksin- tai kolminkertaisena. Tämä merkitsisi meidän oloissa sitä että äidinpalkka muodostaisi 10—15 % siitä palkkatulosta, minkä äiti voisi ansaita kodin ulkopuolella ansiotyössä. Se tulisi merkitsemään myös sitä, että kaikkein ahtaimmissa oloissa elävien äitien olisi joka tapauksessa mentävä ansiotyöhön ja jäisivät ilman tätä äidinpalkkaa. Äidinpalkka saattaisi tulla näin ollen pikkuvarakkaiden perheiden hyväksi. Asia on joka tapauksessa tutkimisen arvoinen.

Edelleen puheenvuoron käyttäjä korosti, että naisten itsensä pitää huolehtia siitä, että kotityöt jaetaan aviopuolisoiden kesken. Lahtinen kiinnitti huomiota myös niihin arvosteluihin, joita on kohdistettu lasten päivähoitolaitoksia kohtaan. Hän sanoi, ettei ole suoritettu tutkimusta, miten lasten päivähoito vaikuttaa lapsen kehitykseen. Hän sanoi sitä väitettyä, jonka Haapasalo esitti murrosikäisten joutumisesta kasvatusneuvoloihin, olettamukseksi. Missään ei ole sellaista virallisesti osoitettu. Olen tutkinut sellaisia lapsia, jotka ovat olleet lastenseimessä pienenä ja joutuneet oltuaan pari vuotta koulussa kasvatusneuvoloihin, mutta näiden lasten kotiolosuhteet ovat olleet sietämättömät. Näissä tapauksissa on lapset jouduttu pelastamaan päiväkoteihin ja seimiin. Lasten päivähoidosta aiheutuvat kustannukset ovat kieltämättä suuret. Ne ovat n. 500—600 vanhaa markkaa päivää kohden. Tärkeätä on, että lapsi tulee päivän aikana kunnollisesti hoidetuksi ja että äiti työstä palattuaan voi suhtautua häneen tasapainoisesti ja rakastavasti.

Jenny Eskelinen kannatti Maire Haapasalon ehdotusta äidinpalkkaa koskevassa asiassa. Kun tämä asia saataisiin järjestymään, voisi äiti itse päättää meneekö työhön vai jääkö kotiin. Hän arvosteli sitä, että monet korkeapalkkaisten miesten vaimot menevät ansiotöihin lasten pieninä ollessa. Hän puhui lisäksi niiden äitien puolesta, jotka tyytyvät vaatimattomampaan kotiin, mutta hoitavat itse lapsensa ja antavat niille sen äidin rakkauden ja turvallisuuden tunteen, jota äidiltä odotetaan.

Ulla Tiilikainen kannatti äidinpalkan tutkimista ja toivoi, että ohjelma valiokunnasta tulevassa julkilausumassa ilmaistaan asia siten, että tässä asiassa jää suurempi liikkumavara kuin vain yksistään äidinpalkan vaatimuksen toteaminen. Hän paheksui sitä, että puheenvuoroissa on syytetty äitejä siitä, että he jättävät lapsensa vieraan hoitoon eikä ole kiinnitetty huomiota siihen, että isät jättävät monta ker-

taa sekä äidin että lapset. Ehdotti Haapasalon esittämän ponnen hylkäämistä, koska asia sisältyy liittotoimikunnan esittämiin ponsiin.

Irja Oranen esitti ohjelmavaliokunnan ehdotukset ja lisäykset liittotoimikunnan ponsiehdotuksiin. Lisäykset olivat seuraavat: Ponnet 1 ja 2 siv. 53 hyväksytään sellaisenaan. Ponsi n:o 3 kuuluisi: Lasten päivähoitopaikkoja on yhteiskunnan toimenpitein perustettava riittävästi. Ponsi 4 sama teksti kuin liittotoimikunnan ehdotuksessa n:o 4. Ponsi 5 saman kuin liittotoimikunnan ehdotus n:o 4.

Hän luki päätöslauselmaehdotukset, jonka otsikkona oli "Naisen asema 1960-luvulla".

Naisten poliittinen tasa-arvoisuus on saavutettu vuosikymmeniä sitten, mutta taloudellisen tasa-arvoisuuden toteuttaminen on vasta alkuvaiheissa. Toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi etenkin työmarkkinoilla on tehokkaasti jatkettava. Yhteiskunnan on huolehdittava ammattitaidon yleistymisestä naisten keskuudessa, ammattivalinnan ohjauksen ja työmarkkinoille sijoittamisen avulla. Koulutustilaisuuksia järjestämällä on tehtävä mahdolliseksi työmarkkinoille sijoittuminen myös niille naisille, jotka nuorina eivät ole voineet hankkia itselleen ammattia tai joiden ammattitaitoa ei tuotantomenetelmien muuttumisen vuoksi voida käyttää. Oikeus työhön merkitsee myös oikeutta valita työnsä. Tätä valinnanvapautta ei naisilla yhteiskunnassamme vielä ole. Naisten henkilökohtaiset taipumukset ja heidän uusia ammattialoja kohtaan tuntemansa mielenkiinto eivät pääse riittävästi vaikuttamaan ammattivalinnassa. Heidän sijoittumistaan ammatteihin rajoittavat jatkuvasti vanhat ennakkoluulot. Avioliitossa olevilla naisilla ei myöskään ole mahdollisuutta valita kodin ja ansiotyön välillä silloinkaan, kun heillä on alle kouluikäisiä lapsia. Taloudellinen pakko sekä työpaikan menettämisen pelko poistavat naisilta valinnanvapauden. Perheenäideille on luotava mahdollisuudet jäädä kotiin lasten ollessa pieniä ilman, että tämä vaikeuttaa heidän paluutaan työmarkkinoille tai aiheuttaa heikentymistä perheen taloudellisessa asemassa. Samalla kuitenkin niille naisille, jotka haluavat jatkaa ansiotyötä äitiydestään huolimatta, on lasten päivähoiton ja kotitalouden työmenetelmien järjestelyillä varattava tähän tilaisuus niin, etteivät he joudu ylenmääräisen työtaakan rasittamiksi. Yhteiskuntapolitiikan uudistaminen on ohjattava sosiaalisen palvelun linjalle, joka oleellisesti helpottaisi naisten asemaa perheessä ja työelämässä. Taloudellisen riippumattomuuden toteuttaminen on tärkeintä senkin takia, että naiset joutuvat nykyisin entistä enemmän perheen huoltajiksi. Naiset ovat omaksuneet poliittisen tasa-arvoisuuden sisällöstä lähinnä äänestämisen vaaleissa. Sen sijaan oikeus vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen järjestötoiminnan avulla on jäänyt naisille vieraammaksi. Yhteiskunnassa, jossa naiset osallistuvat työelämään ja

perheen huoltoon, on välttämätöntä, että he käyttävät poliittista vaikutusvaltaansa ottamalla osaa mahdollisimman aktiivisesti myös yhteiskunnalliseen toimintaan. Sosialidemokraattiset naiset ovat toimineet erityisen voimakkaasti sosiaalististen uudistusten aikaansaamiseksi. Olosuhteiden kehittyessä on kuitenkin välttämätöntä, että naisten mielenkiinto suuntautuu myös poliittisiin ja taloudellisiin kysymyksiin. Sosialidemokraattinen naisliike ja Sosialidemokraattinen Puolue ovat taistelleet naisille poliittisen tasa-arvoisuuden. Meidän tämän päivän tehtävämme on toimia siten, että naiset poliittisen järjestäytymisen lisäksi järjestäytyvät entistä enemmän myös ammatillisesti, koska siitä ratkaisevasti riippuu taloudellisen tasa-arvoisuuden saavuttaminen.

Sos.dem. Naisten Keskusliitto kutsuu jäsenikseen Kaikkia naisia, jotka haluavat olla toteuttamassa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Tämä on toimintaa, joka rakentaa suomalaista yhteiskuntaa entistä paremmaksi. Vain sosialidemokratian avulla saavuttavat naiset entistä valoisamman tulevaisuuden.

P ä ä t ö s :

Ohjelmavaliokunnassa esitys alustuksen pohjaksi hyväksyttiin yksimielisesti. Samoin hyväksyttiin Maire Haapasalon ehdotus kuudenneksi ponneksi, joka kuului seuraavasti: On ryhdyttävä tutkimaan äidinpalkkajärjestelmän aikaan saamista niiden perheiden pienten lasten äideille, jotka perheen niukan toimeentulon vuoksi ovat pakotettuja olemaan ulkopuolella ansiotyössä.

Ohjelmavaliokunnan ehdotus kokouksen päätöslauselmaksi hyväksyttiin yksimielisesti.

Keski-ikäisten naisten työhön sijoittuminen (esitysvihkossa siv. 54—55)

Keskustelu :

Helvi Ilo piti hyvänä, että tällainen alustus on edustajakokouksessa. Hämeenlinnassa tämä asia muodostaa vaikean probleeman, koska siellä villayhtymän Hämeen Verka lopettaa toimintansa. Toiset työntekijöistä ovat joutuneet työttömiksi ja toiset joutuvat syyskuun viimeisenä päivänä. Työntekijöitä on tässä laitoksessa kaikkiaan 694, joista naisia 505 ja näistä 40—55 vuotiaita 255. Nämä työntekijät ovat sitä ikäluokkaa, joita ei voida sijoittaa mihinkään uuteen työpaikkaan ilman koulutusta. Tilanne on katkera niille, jotka ovat pitäneet kunniasianaan pysyä saman firman palveluksessa. Toisilla on palvelusvuosia 20—40 vuotta, mutta kun eivät ole tarpeeksi vanhoja niin eivät saa eläkettä. Tällainen ilmiö saattaa esiintyä jollakin toisellakin paikka-

kunnalla. Ehdotankin, että tähän alustukseen lisätään työttömiksi joutuneiden naisten puolesta ponsi.

Rakel Lehtokoski ilmoitti, että Helsingin Sos.dem. Naisyhdistyksen on tehnyt tämän aloitteen edustajakokoukselle. Viime vuosikymmeninä alkanut kotitaloustyötä helpottavien koneiden yleistymisen lisäksi perheenemännille vapaata aikaa. Mikäli äiti hoitaa itse lapset lasten Dieninä ollessa, voisi hän sen jälkeen siirtyä tuotantoelämän palvelukseen. Yhteiskunnassamme lisääntyvät huoltoammatit, toimistoammatit ja erilaiset muut palveluammatit niin nopeasti, että niihin tarvitaan uutta työvoimaa. Näillekän aloille ei kuitenkaan voida sijoittua ilman ammattikasvatusta. Näiden alojen palkkaus on tällä hetkellä niin heikko, ettei se vastaa sitäkään ammattipätevyyttä, joka niihin nyt vaaditaan. Koulutusta lisäämällä voitaisiin ehkä tämä palkkaan liittyvä epäkohta poistaa. Kun saamme perheenäidit tajuamaan, että koulutus toiseen ammattiin kannattaa, olemme päässeet tässä asiassa askeleen eteenpäin.

P ä ä t ö s :

Alustus ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin muutoksitta.

Liittotoimikunnan valinta

Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja Aili Eskola ilmoitti liittotoimikunnan kokoonpanoa koskevan ehdotuksen, joka oli seuraava: 'Puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi ehdotetaan liittotoimikuntaan jäseniksi Meeri Kalavainen, Helvi Saarinen, Tyyne Paasivuori, Annikki Saarela-Johansson, Alli Lahtinen, Anni Vallanti, Pirkko Meriluoto ja Sinikka Luja.

P ä ä t ö s :

Menettelytapavaliokunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Liittoneuvoston lisäjäsenien valinta

Menettelytapavaliokunnan ehdotus oli seuraava: Menettelytapavaliokunta ehdottaa liittoneuvoston lisäjäseniksi Anni Karttusen Mikkelin, Anni Ahosen Keski-Suomen, Helmi Lappalaisen Hämeen etel., Hilka Tervosen Oulun, Arja Mönkäreen Saimaan, Hellin Väyrysen Lapin, Katri Iitiän Vaasan, Anni Flinckin Hämeen pohj., Sirkka-Liisa Oksasen Kymen ja Salme Koikkalaisen Turun piiristä.

P ä ä t ö s :

Menettelytapavaliokunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Liittoneuvosto

Puheenjohtaja luetteli piirijärjestöjen ehdotukset liittoneuvoston varsinaisiksi ja varajäseniksi, jotka oli jätetty kokoukselle kirjallisina. Ehdotus oli seuraava:

H:gin Sos.dem. Naispiiri Helvi Lindblom, varalle Ester Kivi, Etelä-Hämeen Sos.dem. Piirin Naisjaosto Hilda Salomaa, varalle Tuovi Takatalo, Pohj. Hämeen Sos.dem. Naispiiri Saima Kankare, varalle Anna Maria Saraluhta, Joensuun Sos.dem. Piirin Naisjaosto Ellen Sykkö, varalle Mirjam Puruskainen, Kainuun Sos.dem. Piirin Naisjaosto Aila Paasimaa, varalle Maire Kovalainen, Keski-Suomen Sos.dem. Naispiiri Aune Salama, varalle Martta Viilos, Kuopion Sos.dem. Naispiiri Edit Terästö, varalle Salli Nurmi, Kymen Sos.dem. Naispiiri Kaija Lahti, varalle Maire Peri, Lapin Sos.dem. Piirin Naisjaosto Ida Liimatta, varalle Martta Nenola, Mikkelin Sosialidemokraattinen Piirijärjestö r.y:n Naisjaosto Maire Haapasalo, varalle Irja Oranen, Oulun Sos.dem. Piirin Naisjaosto Hanna Ojala, varalle Hilja Leskelä, Saimaan Sos.dem. Naispiiri Hilja Jyrkinen, varalle Elin Salonen, Satakunnan Sos.dem. Naispiiri Aili Eskola, varalle Pirkko Valtonen, Turun Seudun Sos.dem. Naispiiri Armi Hellgren, varalle Liisa Rantala, Vaasan Sos.dem. Piirin Naisjaosto Laila Ketola, varalle Vuokko Pöyhölä, Uudenmaan Sos.dem. Naispiiri Laura Suominen, varalle Margit Loiske.

P ä ä t ö s :

Piirijärjestöjen tekemät ehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti.

Keskusliiton rekisteröimistä koskeva asia

Kuultiin menettelytapavaliokunnan esitys Sos.dem. Naisten Keskusliiton rekisteröimistä koskevassa asiassa, joka oli seuraava: "Menettelytapavaliokunta harkitsi asiaa ja päätyi siihen, että kuullun keskustelun perusteella kokousedustajien enemmistö on aita mieltä, että liittoa ei tällä kertaa rekisteröidä. Sen takia valiokunta ehdottaakin, että liittoa ei rekisteröidä, vaan asia on tässä kokouksessa loppuun käsitelty. Päätös syntyi valiokunnassa yksimielisesti.

P ä ä t ö s :

Edustajakokous päätti yksimielisesti, että tässä kokouksessa ei Sos.dem. Naisten Keskusliittoa rekisteröidä.

Kokouksen julkilausuma

Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja Aili Eskola esitti valiokunnan ehdotuksen julkilausumaksi, joka oli seuraava:

Maamme sisäpoliittinen tilanne on useiden vuosien ajan ollut risti-riitainen. Eri puolueiden ja ryhmien väliset jyrkät erimielisyydet sekä vallanpitäjien häikäilemätön syrjäntäpolitiikka ovat olleet yhteiskunta-elämällemme leimaa-antavia piirteitä. Eduskunnan saatua viimeksi toimitetuissa valtiollisissa vaaleissa porvarienemmistöisen kokoonpanon on tilanne varsinkin vähävaraisen väen osalta muodostunut erittäin huolestuttavaksi. Lyhytjännitteisen talouspolitiikan seurauksena on valtion-talous kriisitilassa. Porvarienemmistöiseen eduskuntaan nojautuva maa-laisliiton johtama hallitus on hoitanut asioita niin, että palkansaaajien ja muiden pienituloisten asema on vaikeutunut. Turmiollinen hinta-politiikka sekä yksipuolisesti omistavia piirejä suosivat saneeraustoimen-piteet ovat saattaneet heikossa taloudellisessa asemassa olevat ryhmät kestävämmään tilanteeseen. Erityisesti monilapsiset varattomat perheet ja pienten eläkkeiden varassa elävät vanhukset ovat suurissa vaikeuksissa. Parhaillaan suunnitteilla oleva liikevaihtoveron uudistus tulisi myös raskaimmin koettelemaan vähävaraisen väen toimeentuloa. Suuret ja ajankohtaiset sosiaalipoliittiset uudistukset odottavat yhä ratkaisuaan. Nykyiset vallanpitäjät jarruttavat koko kansan hyvinvoinnin lisäämiseksi tarkoitettujen suunnitelmien toteuttamista ja pyrkivät kaventamaan jo voimassaolevaakin sosiaaliturvaa. Sosiaalinen kehitys maassamme uhkaa pysähtyä kokonan.

Sivistyspoliittinen kehitys on niin ikään uhanalaisena. Huonosti hoidettu talouspolitiikka on aiheuttanut sen, että ensin koululaitoksen uudistaminen lähitulevaisuudessa näyttää epävarmalta. Koululaitoksemme vanhentuneisuus, sen kyvyttömyys nykyajan vaatimaan kasvatukseen on selvästi todettavissa. On laadittu suunnitelmia koulun uudistamisesta sekä yhtenäiskoulujärjestelmän aikaansaamisesta, mutta tehokkaiisiin toimiin suunnitelmien toteuttamiseksi ei ole ryhdytty. Kuitenkin on koulun uudistaminen nuorillemme ja koko kansallemme niin tärkeä asia, että viivyttelyminen on anteeksiantamatonta.

Käsiteltyään näitä kysymyksiä Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliiton edustajakokous esittää kantanaan seuraavaa:

Talouspolitiikkaa on maassamme hoidettava niin, että rasitukset jakautuvat kansalaisten kestäkyvyn mukaisesti. Pienituloisten palkansaajien ja muiden vähävaraista ryhmien toimeentulo on turvattava. Jokaisen työtä tekevän ihmisen on saatava työstään kunnollinen toimeentulo. Hallituksen liikevaihtoveroesitys on peruutettava. Sosiaalista turvallisuutta on edelleen kehitettävä. Yhteiskunnan on turvattava kansalaistensa elämä niin, että työttömyys, sairaus, vanhuus tai muut asianomaisesta itsestään riippumattomat syyt eivät aiheuta heille puutetta ja huolta. Turvallisuuden lisäämiseksi on yhteiskunnalla taloudellisia mahdollisuuksia, kun vain omaksutaan oikeudenmukainen so-

siaalinen ajattelu. Sivistyspolitiikassa on pyrittävä nykyistä suurempaan tarkoituksenmukaisuuteen sekä yksilöiden että koko kansan parhaaksi. Koulun uudistus on asteittain toteutettava mahdollisimman nopeasti. Kaikille lapsille ja nuorille on varattava famat koulu- ja opiskelumahdollisuudet heidän vanhempiensa varallisuudesta tai asuinpaikansa sijainnista riippumatta. Yhteiskunnallisten uudistusvaatimusten toteuttamiseksi ja vähävaraisen väen aseman turvaamiseksi tarvitaan laajojen joukkojen yhteistoimintaa. Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliitto antaa varauksettoman tukensa kansanvaltaiselle ammattiyhdistysliikkeelle sen taistellessa palkansaaajien elinetujen puolesta. Sosialidemokraattinen Puolue tulee tekemään kaiken voitavansa nykyisten epäkohtien korjaamiseksi. Joukkomme on vain saatava niin voimakkaaksi, että taantumuksellinen porvarienemmistö ei eduskunnassa enää seuraavien vaalien jälkeen ole maamme yhteiskunnallista kehitystä jarruttamassa, vaan asioita hoidetaan demokraattisin menetelmin koko Kansan parhaaksi.

Sosialidemokratia — tie parempaan tulevaisuuteen.

Vuorotyössä olevien äitien lasten päivähoidon järjestäminen
(esitysvihkossa siv. 55—56)

Keskustelu:

Hilda Salomaa käytti ensimmäisen puheenvuoron mainiten, että Helvi Hon ponsi edellisen alustuksen yhteydessä olisi pitänyt hyväksyä. Ehdotus meni sikäli huomaamatta, että kukaan ei tullut kannattaneeksi. Työpaikkojen sulkeminen on hyvin vakava asia. Tekstiiliteollisuudessa se saattaa tulla kysymykseen millä paikkakunnalla tahansa. Puhuja oli sitä mieltä, että k.o. ponsi hyväksyttäisiin.

Puheenjohtaja luki uudelleen ponnin, joka oli tarkoitettu kohtaan: Keski-ikäisten naisten työhön sijoittuminen. "Myös niille naisille, jotka ilman omaa syytään joutuvat työstä pois joko työpaikan lopettamisen tai jonkun muun vastaavan syyn vuoksi on järjestettävä koulutus uusiin ammatteihin."

Ulla Tiilikainen kannatti puheenvuorossaan edellistä ponsiehdotusta.

Päätös: Kokous hyväksyi edellä esitetyn ponnin lisättäväksi kohtaan: Keski-ikäisten naisten työhön sijoittuminen kolmanneksi ponneksi.

Jenny Matinaho käytti puheenvuoron vuorotyössä olevien äitien lasten päivähoidon järjestämistä koskevan alustuksen johdosta. Tässä alustuksessa esillä oleva työntekijäryhmä muodostaa esim. teollisuudessa suuren osan teollisuuden naispuolisista työntekijöistä. Heidän

esemaansa on muuten kiinnitetty huomiota, mutta koskaan ei ole tarkasteltu, miten nämä naiset järjestävät lastensa hoidon työvuorojensa aikana. Tampereella tällaiset naiset ovat vuorotyössä jatkuvasti, joten kysymys ei ole tilapäisilmiöstä.

Puhuja kiinnitti huomiota alustuksen lopussa olevaan liittotoimikunnan lausuntoon, jossa todetaan, että ehkä kodinhoitajatoimintaa laajentamalla voitaisiin tätä ongelmaa lieventää. Nyt on kuitenkin niin, että läheskään kaikilla äideillä ei ole tilaisuutta kustantaa lapsilleen vierasta hoitajaa. Kodinhoitajakin maksaa. Haluaisin erikoisesti korostaa, että liittotoimikunta velvoitettaisiin tämän kokouksen päätöksellä edistämään eduskunnassa ja kuntien valtuustoissa sitä asiaa, että niissä kiinnitettäisiin huomiota vuorotyössä olevien äitien lasten sijoitusvaikeuksiin työvuoron kestäessä. Hän vetosi myös järjestövereihin, että jokainen ottaisi tämän asian huolehtiakseen omalla paikkakunnallaan.

Saima Kankare sanoi tämän kysymyksen olevan erittäin tärkeän, koska tämä koskee pääasiassa yksinäisiä äitejä, leskiä ja eronneita, joiden on perhehuoltajina pakko käydä ansiotyössä. Vuorotyössä käyvillä naisilla on erikoisen suuri puute lastenhoitopaikoista. Edustan Tampereetta, joka on tekstiiliteollisuuden kotikaupunki. Siellä on palkat hyvin alhaiset. Tekstiili- ja jalkineiteollisuudessa työssä olevien äitien pitäisi kyetä pukemaan ja vaatettamaan lapsensa aivan samalla tavalla kuin toistenkin. Mitä enemmän teollisuus automatisoituu sitä enemmän myös vuorotyö lisääntyy. Jos vuorotyössä oleva äiti joutuu jättämään illaksi ja yöksi lapsensa vaille minkäänlaista turvaa, syytetään vahingon sattuessa juuri näitä äitejä. Joukkopsykoosi vaikuttaa myös siihen, että syytetään näitä lapsia, jotka eivät pysty itse puolustautumaan. Päivähoitolaitoksia on liian vähän. Lasten hoidon järjestämiseen pitäisi riittää nykyistä enemmän varoja niin valtion kuin kuntien budjetissa. On muistettava, että näistä vuorotyössä käyvien äitien lapsista tulee uusia yhteiskunnan jäseniä. Se, miten heitä on lapsuusaikana hoidettu, tulee näyttelemään suurta osaa myöhemmän ajan kasvatuksessa. Jos sosialidemokraattiset naiset poliittisella rintamalla yhdessä ammattiyhdistysnaisten kanssa kiinnittävät tähän epäkohtaan huomiota, ei mikään mahti voisi estää epäkohtien korjaamista.

Lempi Leino ilmoitti, että tätä asiaa on käsitelty Kotkan sos.-dem. Naisyhdistyksessä ja siellä tultiin siihen tulokseen, että ennen kuin lähdetään uutta suunnittelemaan, on asia perusteellisesti tutkittava. Puhujan mielestä asiaa on kehitettävä siten, että naiset vapautuvat kokonaan yövuoroista. Vuorotyössä käyvistä äideistä muodostavat oman ryhmänsä yksinäiset äidit ja juuri heidän asemansa on tällä hetkellä vaikein. Liittotoimikunta pitää esitetyn epäkohdan poistamista kiireellisenä ja esittää kodinhoitajatoiminnan laajentamista. Enempää asiaa

miettimättä, ratkaisu tuntuu yksinkertaiselta, jopa toteuttamismahdolliseltakin. Puuttumatta siihen, mitä kodinhoitajatoiminta maksaa, on järjestelyissä otettava huomioon, että pitäisi luoda vuorotyötä tekevä kodinhoitajien ammattikunta. Sitäpaitsi kodinhoitajan apu on tarkoitettu tilapäiseksi. Tietenkin kodinhoitajatoiminta voidaan ohjata uusille urille, mutta se edellyttää kuitenkin asian prusteellista tutkimista. Alustuksen perusteluissa mm. viitataan siihen, että lastenhoitolaitoksen pitäisi järjestää yöpäivystys. Siinäkin tapauksessa tulisi kysymykseen uuden vuorotyötä tekevän ammattikunnan perustaminen.

Puutun asiaan myös lapsen kannalta. Alustuksessa sanotaan, että vuorotyössä olevat äidit joutuvat monta kertaa sijoittamaan lapsensa hoitoon kodin ulkopuolelle. Tätä pidetään haitallisena lapsen kehitykselle. Kieltämättä se onkin haitallista. Haittoja on jisi myös siitä, että päivähoitopaikoissa siirryttäisiin vuorotyöhön. Haitat ovat seuraavat: Työvuorot tehtäisä alkavat yleensä aamulla klo 6, päivällä klo 14 ja illalla klo 22. Kun äidin työvuoro alkaa esim. kello 22, milloin lapsi vietään laitokseen. Mikäli mentäisiin tällaiseen järjestelyyn, tulisi laitoksesta lapsen koti. Edellä mainitsemani ratkaisut eivät tunnu käyttökelpoisilta. Kotkan Sos.dem. Naisyhdistys ei katso voivansa yhtyä liittotoimikunnan päätöslauselmaan. Pidämme asian tutkimista tärkeänä, mutta ratkaisu olisi löydettävä siten, että yksinäisille äideille järjestetään vain päivätyötä. Perheenäitien kohdalla suosittelemme äidin palkkaa.

Taimi Rinne-Virolainen totesi, että vuorotyössä olevien äitien ongelma on vaikea. Asiaa ei varmastikaan voida ratkaista siten, että kaikille yksinäisille äideille järjestettäisiin päivätyötä. Tuotanto pyörii omalla painollaan ja riippuu kokonaan ammattialasta, millä alalla työskennellään päivällä ja millä vuorotyössä. Hankkiessaan nuorena ammattipätevyyden jollekin alalle, ei kukaan voi varmuudella tietää, minkälaiset tulevat olemaan hänen perhesuhteensa myöhemmässä vaiheessa. Onko hän mahdollisesti yksinäinen perheenhuoltaja vai eikö ole. Tulevaisuuden työelämässä tulee ilmeisesti vuorotyötahti entisestäänkin kiihtymään. Jos me aiomme säilyttää työelämässä naisten aseman tasa-arvoisena miehiin verrattuna, niin erikoisrajoitukset vaikeuttavat naisen asemaa ennen kaikkea palkkasuhteessa.

Liittotoimikunnan lausunnossa esitetään eräänä ratkaisuna kodinhoitajatoiminnan laajentamista. Tällä ei tarkoiteta kunnallisia kodinhoitajia. Liittotoimikunta lähti siitä, että kunnallisesti koulutettaisiin perheenäideistä uusi ammattikunta, joka voisi osallistua kotiapuointintaan. Jos tämä sanonta tuntuu kokousedustajista epäselvältä niin voimme tietenkin puhua kotiaputoiminnasta.

Meeri Niemenerä ilmoitti puheenvuorossaan yhtyvän tameraisten alustukseen. Oli sitä mieltä, että liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti tuskin voidaan asiaa hoitaa.

P ä ä t ö s :

Alustus hyväksyttiin samoin myös liittotoimikunnan lausunto.

Naisten ammattikasvatus
(esitysvihkossa siv. 56—58)

Sinikka Luja sanoi puheenvuorossaan, että Helsingin Työväenyhdistyksen Naisjaosto on puuttunut naisten tasa-arvoiseksi saattamisen tiellä tärkeään kysymykseen. Naisen asema tulee yhteiskunnassa tasa-arvoiseksi juuri sillä, että työelämässä avautuvat sukupuolesta riippumatta jokaiselle samat mahdollisuudet ja silloin luonnollisesti myös samat ansiot. On nyt jo aloja, joissa naiset orat miesten kanssa tasa-arvoisia, esim. kirjaltajien ammattikunta. Teknillistyvässä yhteiskunnassa avautuu paljonkin tällaisia mahdollisuuksia. Nykyään naiset työskentelevät tehtaissa etupäässä "nauhalla" tapahtuvassa työskenteilyssä, jossa on palkka alhainen. Yhtä hyvin he voisivat osallistua kokoamis- ja huoltotehtäviin. Edellytyksenä on kuitenkin alan ammattikoulutus. Teknillistävän yhteiskunnan tarjoamat uudet ammatit ovat vielä osittain tuntemattomia. Meidän tehtävämme on tehdä valistustyötä, että tyttöjen vanhemmat ymmärtävät tämän asian. Vanhempien kasvatuksella on tässä asiassa ratkaiseva merkitys.

P ä ä t ö s : Alustus ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

Naisten ammatillinen järjestäytyminen
(esitysvihkossa siv. 58—59)

Armi Hellgren sanoi olevan Suomen kansallinen häpeä, ettemme ole sataprosenttisesti ammatillisesti järjestäytyneitä. Muissa pohjoismaissa tämä asia on paljon paremmin hoidettu. Meillä on yksi alassa on pakko järjestäytyä ammatillisesti, se on Merimies Unioni. Tämä järjestö voi käyttää onnistuneesti voimakeinoja. Näin voitaisiin menetellä muillakin aloilla, jos järjestäytyneisyysprosentti olisi suurempi. Ammattiyhdistysliikkeeseen asennoituminenkin saattaa olla väärä. Kun liitytään jäseniksi, oletetaan, että voi aina vähän ajan päästä vaatia palkankorotuksia. Järjestäytyneisyyttä ei käsitetä kansalaisvelvollisuudeksi ollenkaan siinä määrin kuin muissa maissa. Erikoisen tärkeätä on korostaa juuri naisten keskuudessa ammatillista järjestäytymistä, sillä naiset tarvitsevat työehtosopimusten turvaamia

etuja. Tämän jälkeen puhuja kosketteli äitiyslomia ja muita työelämässä esilletulevia kysymyksiä, jotka kyetään paremmin hoitamaan työpaikoilla luottamusmiesten välityksellä kuin yksityisinä työntekijöinä. Monien naisvoittoisten liittojen työehtosopimuksissa on määritelty äitiysloman ajalta maksettava palkka ja turvataan äidin työhön paluu, mutta siitä huolimatta monet nuoret äidit eivät liity ammattiosastoihin. Monet palkkamarkkinoilla äskettäinkin sattuneet tapahtumat ovat sellaisia, että ihmisten olisi pitänyt herätä, mutta näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Ammattiyhdistysliike tarvitsee tässä asiassa tukea poliittisen työväenliikkeen sektorilta. Vuosina 1947 ja -48 oli maassamme vahva ammattiyhdistysliike. SAK:n asioita hoidettiin [silloin kansanvaltaisten periaatteiden mukaan. Nyt SAK:n toiminta on porvareiden vallan tukemista. Tämän kokouksen jälkeen pitäisi liittotoimikunnan paneutua siten asiaan, että laadittaisiin yhdessä ammattiyhdistysnaisten kanssa keskusteluerhoalustuksia, joita lähetettäisiin kentälle.

Svea Degerman sanoi, että tässä alustuksessa on esillä kolme hyvää asiaa: Naisten ammatillinen järjestäytyminen, samapalkkaisuus ja sopimus n:o 111. Maassamme on ratifioitu samapalkkaisuussopimus, mutta hallitus ei ole sen jälkeen tehnyt mitään asian hyväksi. Käytäntö tässä kohden poikkeaa muista pohjoismaista. Esim. Norjassa on lähdetty siitä, että valtion omassa työkentässä tulee samapalkkaisuus voimaan ratifioimisesta lähtien. Näin ollen meilläkin pitäisi ainakin valtion töissä samapalkkaisuuden toteutua v. 1964 tammikuussa, mutta hallitus ei ole asiasta lähettänyt edes kirjelmää työmarkkinajärjestöille. Ammattiyhdistysnaiset tulevat tässä asiassa lähitulevaisuudessa esiintymään. Sopimus n:o 111 on vielä ratifioimatta. Hallitus ei ole halunnut tästä antaa esitystä eduskunnalle, vaikka se koskee työelämässä naisten syrjinnän poistamista. Se merkitsee naisille samoja oikeuksia ammattikasvatukseen, ammatinvalintaan, työnsaantiin jne. Ammattiyhdistysnaisten on tästäkin asiasta tehtävä esitys.

Ammatillinen järjestäytyminen naisten kohdalla on akilleen kantapäämme. Sitä se on myös miesten kohdalla. Naiset eivät ole vielä oppineet pitämään järjestäytymistä tärkeänä. Työnantajat käyttävätkin hyväkseen järjestäytymättömiä. Eräillä pienteollisuuden aloilla ovat työnantajat pudottaneet palkkoja 10—20 % luottaen siihen, että järjestäytymättömät työntekijät eivät pysty heidän päätöstään kumoamaan. 1960-luvulla meidän täytyy tarkistaa työehtosopimuksia, toteuttaa tasa-arvoisuutta palkoissa ja edistää naisten ammatillista järjestäytymistä.

Rakel Lehtokoski ehdotti puheenvuorojen rajoittamista, joka hyväksyttiin.

Tyyne Paasivuori totesi puheenvuorossaan, että meidän sosialidemokraattisten naisten kohdalla on tällä hetkellä ammatillinen järjestäytyminen tärkeämpi kuin koskaan aikaisemmin. Ammattiyhdistysliikkeen tämän hetkeisistä vaikeuksista päästään eroon nopeammin sosialidemokraattisten naisten avulla. Kun puhutaan lakko-oikeuden rajoittamisesta ja loukataan neuvottelu-oikeutta, on jokaisen naisen mukana olo välttämätöntä. Oletetaan, että kun samapalkkaisuuskysymys tuli hyväksytyksi, on naisten kohdalla palkkakysymys järjestyksessä. Itse asiassa tämä oli kuitenkin vasta periaatepäätös naisten samapalkkaisuuden toteuttamisesta, joten meidän on siitäkin syystä nyt itsekunkin liityttävä omien alojemme järjestöihin, jotta meidän sanaamme kuunnellaan työehtosopimuksia solmittaessa.

P ä ä t ö s : Alustus, siinä olevat ponnet ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

Vanhusten asunto-olojen järjestäminen
(esitysvihkossa siv. 62—63)

Keskustelu :

Aune Salama totesi, että olemme tyydytyksellä todenneet ne toimenpiteet, jotka ovat sisältyneet eduskuntaryhmämme viime aikaiseen toimintaan vähävaraisten vanhusten elämän turvaamiseksi. Vanhusten asunto-olojen järjestäminen on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Koti la sen vastakohtana kodittomuus ovat ihmisen kioeimoia asioita. Tässä alustuksessa tuodaan ansiokkaasti esille asuntotuen merkitys. Yksistään vanhainkotitietä asunnon järjestäminen vanhuksille on vaikeaa. Esim. meillä Säynätsalon kunnassa kohoavat vanhainkodissa hoitokustannukset vanhusta kohden yli 30.000 vanhaa markkaa kuukaudessa. Kansaneläkkeen lisäksi olisi asuntotuella suuri merkitys. Meikäläisten, jotka ovat sosiaalilautakunnissa pitäisi painaa tämä asia mieleensä. -Asiaa ei voida ratkaista ainoastaan siten, että saamme kansaneläkkeisiin korotuksia, koska ne korotukset eivät vastaa elinkustannusten kohoamista. Meidän on saatava lisää asuntoja. Tämän alustuksen yhteydessä mainitaan Kansaneläkelaitoksen varoilla rakentaminen. Olisin sitä mieltä, että myös kuntien ja työnantajien pitäisi osallistua tällaisen rakennustoiminnan rahoittamiseen. On sääli nähdä, kuin monta kertaa vanha työntekijä heitetään ulos asunnostaan, kun työsuhde on päättynyt. Kun vanhainkodit ovat täynnä niin mihin vanhus voi silloin turvautua. Eräs sektori, joka voisi myös osallistua vanhusten asuntojen rauhoittamiseen, ovat seurakunnat.

Ulla Tiilikainen ilmoitti, että Tyyne Paasivuori on jättänyt eduskunta-aloitteen vanhuksille myönnettävästä asumistuesta, joka

mainitaan esityksen kolmannessa ponnassa. Asia on jäädytetty nykyisen hallituksen toimesta. Ehdottaisin kolmannen ponnien sanamuotoa muutettavaksi siten, että siitä näkyisi toimenpiteisiin ryhtyminen ja että näitä aloitettuja toimenpiteitä on sosialidemokraattisten naiskansanedustajien kiirehdittävä. Tarkemmin lisäyksen sanamuoto olisi seuraava: "kiirehdittävä lainsäädännöllisinä toimenpiteitä varattomille vanhuksille maksettavan erityisen asumistuen toteuttamiseksi".

Anni Flinck sanoi, että liittotoimikunta olisi voinut ottaa huomioon, että me olemme saaneet eduskunnassa hyväksytyksi sen, että Kansaneläkelaitoksen varoja voitaisiin käyttää halpakorkoisina lainoina vanhusten ja työkyvyttömiä asuntojen rakentamista varten. Ryhmän ehdotus on hyväksytty hallitukselle toivomuksena. Hallitus ei ole ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Yritimme viime kesänä ottaa asian esille sosiaalivaliokunnassa, mutta sosialidemokraattien ryhmä jäi yksin. Puhuja oli myös sitä mieltä, että sosialidemokraattien esityksestä eduskunnassa hyväksyttyä asiaa pitäisi kiirehtiä.

P ä ä t ö s : Alustus ja ponnet n:o 1 ja 2 hyväksyttiin sekä kolmas ponsi kokouksessa tehdyn ehdotuksen mukaisesti, joka kuuluu seuraavasti: Myönnettävä varattomille vanhuksille erityistä asumistukea ja kiirehdittävä lainsäädännöllisin toimenpitein varattomille vanhuksille maksettavan erityisen asumistuen toteuttamiseksi.

*Vanhusten aseman parantaminen
esitysvihossa siv. 63—64)*

Keskustelu:

Jenny Eskelinen korosti puheenvuorossaan, että vanhusten kotiaputoimintaan osallistuvien henkilöiden ei tarvitse olla erikoiskoulutuksen saanutta väkeä, vaan se työ sopisi osapäivätyöksi perheenemännille. Imatralla tätä työtä on suoritettu vuodesta 1955 lähtien. Tänä vuonna tätä tarkoitusta varten on varattu kauppalan talousarvioon 8.150 markkaa. Meillä on ollut työntekijöinä tavallisia perheenäitejä. Näin olemme saaneet pidettyä suuren määrän vanhuksia kotioloissaan. Olen iloinen, että tämä asia on tuotu tälle kokoukselle ja toivon, että sosialidemokraattiset naiset vievät tätä eri kunnissa eteenpäin. Vanhusten avustustoiminnassa pitäisi käyttää hyödyksi entistä enemmän myös seurakuntien varoja. Sosialidemokraattisten naisten pitäisi mennä kirkon järjestämiin kokouksiin ja luottamustehtäviin valvomaan seurakuntien varojen käyttöä.

Laura Rajamäki kiinnitti huomiota alustuksen siihen kohtaan, jossa sanotaan, että "sairaita ja muita avuttomia vanhuksia varten pitäisi varata riittävästi hoitopaikkoja". Tähän kohtaan liittokokouksen

pitää asiallisesti paneutua. Meillä on suuri määrä laitoshoidon tarpeessa olevia vanhuksia kotihoidossa. Kotiapu on vitiä niin vajavaista, ettei siitä ole sairaille ja avuttomille vanhuksille paljon hyötyä. Varsinaisten hoitolaitosten lisäksi pitäisi vanhuksilla olla myös sellaisia koteja, joissa he voisivat käydä itseään hoidattamassa. Meillä on lasten päiväkoteja, terveystaloja, fysiologisia hoitolaitoksia, kylpylöitä jne., mutta vanhuksia niihin ei oteta. Kun vanhuksilla olisi sellaisia koteja, joissa heitä hoidettaisiin fyysillisesti, olisivat varmaan monet valmiita suorittamaan pienen maksunkin korvaukseksi hoidosta. Tämän asian jättäisin liittotoimikunnan ja kansanedustajien harkittavaksi.

Anni Flinck selosti puheenvuorossaan sairausvakuutuksen käsittelyä eduskunnan sosiaalivaliokunnassa. Hän mainitsi, että hallituksen esityksenä sisältyi sairausvakuutukseen sellainen kohta, että päivärahaa ei suoriteta vakuutetulle, joka saa kansaneläkettä. Sosialidemokraatit ehdottivat tämän kohdan poistamista ja kansaneläkkeen saajien asettamista muiden vakuutettujen kanssa samaan asemaan. Sairausvakuutuslain 5 § oli myös sellainen, että kansaneläkkeen saajat eivät kuulu sen piiriin. Teimme ehdotuksen, että mainittu pykälä koskisi kuitenkin kansaneläkkeen tukiosien saajia. Se koskee samaa asiaa, josta edellinen puhuja puhui. Laissa määritellään kohteet, joista vakuutettu saa korvauksen ja ne ovat seuraavat: Lääkärin antama hoito, tutkimukset lääkärin määräämässä ja lääkintähallituksen hyväksymässä laboratorio- tai röntgenlaitoksissa tai niissä annettu hoito, lääkärin määräämät lääkkeet ja välttämättömät matkakulut. Tältä osin kansaneläkkeen saajat jäävät lain ulkopuolelle. Teimme siis myös tätä kohtaa käsittävän muutosehdotuksen, mutta hävisimme kumpaisenkin, koska niille ei saatu muilta ryhmiltä riittävästi kannatusta.

P ä ä t ö s : Alustus, siihen liittyvät ponnet ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

Alkoholipolitiikkamme arvostelua
(esitysvihkossa siv. 64—65)

Keskustelu :

Ulla Tiilikainen sanoi puheenvuorossaan, että hän ei puutu alustuksessa esiintyviin ajatuksiin, mutta sen sijaan liittotoimikunnan lausuntoon. Lausunnossa on kyllä liikuttu niissä ajatuksissa, joita meidän väkijuomapolitiikassa noudatetaan, mutta lausunnossa olevat ajatukset herättää väärinkäsityksiä liiton jäsenistön keskuudessa. Ehdotan, että liittotoimikunnan lausunnosta luovutaan ja korvataan se kokouksen päätöksellä, johon tulisi yhdistetyksi Kyläsaaren Työväenyhdistyksen Naisjaoston toivomus. Ehdotukseni on seuraava:

"Edustajakokous kehoittaa liittotoimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin raittiusväen pyrkimysten tukemiseksi sekä kiinnittämään huomiota siihen tapaan, jota kunnat noudattavat jakaessaan järjestöille alkoholiliikkeen myöntämiä voittovaroja."

Jenny Eskelinen sanoi Tainiokosken Sos.dem. Naisyhdistyksen kiinnittäneen huomiota siihen, että Alkoholiliike mainostaa liikaa tuotteitaan. Kyllä ne tuotteet menevät muutenkin hyvin kaupaksi, totesi puhuja.

Rakel Lehtokoski kannatti Ulla Tiilikaisen tekemää ehdotusta perustellen asiaa seuraavasti: Alkoholipolitiikkaa on jo kauan pyritty hoitamaan siten, että on lisätty mietojen juomien käyttöä. Ensimmäin laajaa propagandaa viinien käytön puolesta ja nyt on ruvettu kokeilemaan olutravintoloiden lisäämistä. Alkoholiliike on asiaa perustellut sillä, että voidaan näin vähentää alkoholin käyttöä. Tulos on ollut se, että väkevien juomien käyttö ei ole supistunut, mutta alkoholijuomien kokonaiskulutus on maassamme tällä kertaa suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Kaupalliset näkökohdat ovat päässeet täysin vaikuttamaan virallisessa alkoholipolitiikassa. Nämä toimenpiteet ovat jyrkässä ristiriidassa väkijuomalain 5 §:n kanssa.

Lehtokoski sanoi yhtyvänsä edellisiin puhujiin myös sosiaalisten vaikutusten rahallisen arvon suuruudesta siihen voittoon nähden, mitä alkoholin myynti maassamme tuottaa. On laskettu, että valtio saisi n. 33 miljardia vanhaa markkaa, mutta ne välilliset vauriot, jotka tunnetaan mm. rattijuoppoutena ja nuorisorikollisuutena, tulevat yhteiskunnalle kalliiksi. Näihin seikkoihin pitäisi jokaisen omalla paikkakunnallaan kiinnittää raattiuslautakunnassa huomiota.

Ida Kotikoivu kiinnitti huomiota siihen, että maassamme käyttävät myös nuoret tytöt ja pojat paljon alkoholia. Puhuja salosti myös alkoholiliikkeen voittovarojen jakoa. Kunnat jakavat nämä varat järjestöille raattiuutta edistäviin tarkoituksiin, mutta käytännössä näitä varoja käytetään raattiuuden kyltin varjolla poliittisiin tarkoituksiin. Kyläsaaren Työväenyhdistyksen naisjaosto on sitä mieltä, että nämä varat pitäisi käyttää kuntien omaan raattiuutta edistävään nuorisokasvatukseen. Alkoholin takia sosiaalihuollon varaan joutuneiden perheiden hyväksi myös voitaisiin käyttää näitä varoja. Vuonna 1962 käytettiin alkoholia 11.000 vanhan markan edestä henkeä kohti vuodessa, on lapsellista kuvitella, että voittovarot vastaisivat alkoholin aiheuttamia menetyksiä.

P ä ä t ö s : Alustus hyväksyttiin, samoin U. Tiilikaisen ehdotus kokouksen päätökseksi liittotoimikunnan lausunnon tilalle.

Koulun uudistaminen
(esitysvihkossa siv. 66—67)

Keskustelu:

Aune Salama kannatti puheenvuorossaan esitystä yhtenäiskoulujärjestelmän aikaan saamiseksi ja toteuttamiseksi sekä liittotoimikunnan antamaa lausuntoa. Hän mainitsi joutuneensa käytännössä seuraamaan tällaisen koulumuodon toimintaa ja päästyn myönteisiin kokemuksiin. Meidän nykyinen koulujärjestelmämme ei vastaa ohjelmaltaan ajan vaatimuksia eikä se ulota vaikutustaan oikeudenmukaisesti vähävaraisiin ja syrjäseutujen lapsiin. Koulun ohjelma ei avaa portteja työpaikoille ja elämään. Jo v. 1965 järjestelmä jättää porttien ulkopuolelle 322.800 nuorta, mikä tietää maahamme vuoteen 1970 mennessä 2,5 miljoonaa työtöntä. Voimme vain kuvitella, minkälainen sosiaalinen pulmakysymys siitä koituu yhteiskunnalle. Kun on väitetty, että uusi koulumuoto tulee kalliiksi niin tuon teille muutamia numeroita. Kansakoulu maksaa 98.203 markkaa lukuvuonna ja vastaavana aikana yhteiskoulua vastaava keskikoulu maksaa 75.793 markkaa. Kouluuudistusta vastustetaan, mutta meidän sosialidemokraattisten naisten on tehtävä ponnekasta työtä sen toteuttamiseksi, sillä se on askel yhteiskunnallisen tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden tiellä.

Päätös: Alustus ja siihen liittyvät ponnet sekä liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

Arvonta.

Kokouksen osanottajille oli myyty hieromakoneen arpoja ja voittajaksi kokouksessa suoritetussa arvonnassa selviytyi Kerttu Lappi Nurmeksesta.

Norjan Naissihteeristön puheenjohtaja Rakel Seweriin piti seuraavan puheen:

"Lausun Grethe Haekkerupin, Nancy Erickssonin ja omasta puolestani parhaimmat kiitokseni näistä kahdesta päivästä. Tämä on ollut meille mielenkiintoinen ja antoisa elämys. Me olemme seuranneet asioiden käsittelyä paljon aktiivisemmin kuin mitä meillä on tapana ollessamme toisessa maassa kokouksessa. Kielivaikeudet ovat kadonneet, kiitos kärsivällisten tovereiden. Olemme tunteneet olevamme tovereita kaikkien kokousedustajien kanssa. Joka puolelta olemme saneet ystävällistä hymyä ja avuliaisuutta osaksemme. Meihin on tehnyt erikoisen vaikutuksen tämä asiallinen ja rauhallinen keskustelu vaikeista kysymyksistä ja näin monista asioista. Te olette osoittaneet voimaa ja yksimielisyyttä työssänne. Se on tärkeätä taistelussa monien vaikeiden asioiden toteuttamisessa. Myös omassa maassani saattaa olla

erilaisia käsityksiä esim. naisten järjestön rekisteröimisestä, mutta se ei saa jättää varjoon niitä suuria päämääriä joista me kaikki olemme yksimielisiä, taistelusta sosialidemokratian menestymisen ja sosialidemokratian voiman puolesta. Olemme seuranneet erittäin mielenkiinnolla keskustelua naisten asemasta 1960-luvulla. Tällaisen toteuttamisessa tarvitaan aina uusia ajatuksia, uusia ideoita, uusia muotoja ja yhteiskunnan uudelleen muotoilemista rakentamista sosialistisen periaatteen varaan. Siinä tarvitaan vapautta, siinä tarvitaan turvallisuutta, siinä tarvitaan yhteistyötä ja siinä tarvitaan taloudellista tasa-arvoisuutta.

Me kiitämme sydämellisesti vieraanvaraisuudestanne, tästä erittäin miellyttävästä yhdessäolosta. Me kiitämme toveruudesta ja niistä antoisista vaikutelmista, joita me täällä olemme saaneet. Toivotan onnea ja menestystä Sos.dem. Naisten Keskusliitolle."

Kokouksen lopettaminen

Keskusliiton puheenjohtaja Sylvi Siltanen piti seuraavan kokouksen päättäjäispuheen:

Hyvät toverit! Me olemme ehtineet nyt tämän kaksipäiväisen kokouksemme loppuvaiheeseen. Me olemme jälleen kirjoittaneet erään värikkään sivun sosialidemokraattisen naisliikkeen historiaan. Olemme olleet luomassa uutta tässä kokouksessa, esittäneet suuntaviivoja siitä, mitä odotamme 1960-luvun sosialidemokraattisilta naisilta ja mitä odotamme 1960-luvulla yhteiskunnalliselta kehitykseltä naisia, koteja ja perheitä ajatellen. Keskustelu on lainehtinut, se ei suinkaan ole aina ollut yksimielistä, olemme jopa kiihtyneetkin, mutta kuitenkin päätöksiin on päästy yksimielisesti. Se on mielestäni erittäin arvokas kokouksen saavutus. Me olemme jokainen omalta osaltamme Ivastuussa siitä, että kehitys niiltä osin, joihin meillä on mahdollisuus[vaikuttaa] että kehitys todella kulkee eteenpäin. Me olemme yhteiskunnallisen kehityksen lipunkantajia, me sosialidemokraattiset naiset. Sen merkitystä ei suinkaan sovi väheksyä. Kokouksemme keskeinen asia, naisten asema 1960-luvulla, on saanut innostuneen vastaanoton, mikä osoittaa, että meidän väkemme on valppaasti seurannut ja seuraa ajan ongelmia ja niiden asettamia vaatimuksia meille itsekullekkin ja että se on valmis myös toimimaan. Sosialidemokraattinen liike tarjoaa meille parhaat mahdollisuudet sen työn suorittamiseen. Meillä on sitä paremmat mahdollisuudet, mitä voimakkaammaksi me voimme puolueemme rakentaa. Me tiedämme paikkamme ja asemamme puolueessa ja tiedämme myös velvollisuutemme siinä.

Toivotan meille kaikille intoa ja uskallusta sekä rohkeutta ja kestävyyttä kamppailla niiden toiveiden toteuttamiseksi, joita muuttuva yhteiskunta meidän eteemme tuo. Minä kiitän Teitä kaikkia, hyvät toverit, kokouksen hyvästä menosta. Toivottavasti nämä asiat, joita me olemme täällä käsitelleet, muodostuvat meille todella eläväksi ohjelmaksi tulevana vuosina. Kiitän erittäin miellyttävästä yhdessäolosta. Erityisesti haluan kiittää ulkolaisia vieraitamme, kättää siitä urhoollisuudesta, millä he ovat seuranneet meidän kokoustamme. Ymmärrämme, minkälaisia vaikeuksia se on heille tuottanut, koska meidän puheemme on heille kuin puuropadan kiehumista. Mitään he eivät ole ilman tulkia ymmärtäneet ja kuitenkin he ovat jaksaneet olla meidän mukana tässä kokouksessa. Minun mielestäni se on kaikkein hienoin tunnustus, mitä he voivat meille antaa, kun he ovat tulleet tänne ja koko ajan kokoustamme seuranneet. Kiitoksia teille siitä!"

Puheenjohtaja ilmoitti, että lauletaan lopuksi Työväen marssi. Yhteisesti laulettu Työväen marssin jälkeen puheenjohtaja ilmoitti: "Kokous on päättynyt, hyvää kotimatkaa".

Pöytäkirjan tarkastajien lausunto

Olemme tänään tarkastaneet Sos.dem. Naisten Keskusliiton edustajakokouksesta laaditun pöytäkirjan ja todenneet sen kokouksessa tehtyjen päätösten kanssa yhden mukaiseksi.

Helsingissä lokakuun 28 p:nä 1963.

Riitta Vepsä.

Aune Honkavaara.

